

Grimstad

Tilstandsrapport 2021-22

Tilstanden og veien videre for barnehagene, skolene og barnevernet i Grimstad

Kommunestyrets vedtak PS 22/8632 – 11.10.22

Kommunestyret tar Tilstandsrapport 2021-22 for barnehagene, grunnskolene og barnevernet i Grimstad til orientering.

Kommunestyret støtter at de anbefalte tiltakene i rapportens avslutningskapittel, prioriteres for å heve kvaliteten på tjenestene. Tilhørende kostnader inkluderes i kommunedirektørens budsjettforslag.

Innhold

1. Innledning - Tilstandsrapport 2021-22.....	4
2. Sammendrag	5
3. Beskrivelser og vurderinger - barnehage og skole	8
3.1 Barn og barnehagepersonale	8
3.1.1 Fakta om barnehagene	8
3.2 Elever og undervisningspersonale	18
3.2.1 Elevtall og lærerårsverk	18
3.2.2 Opplæring av minoritetsspråklige elever	21
3.2.3 Kompetanseutvikling for ansatte i skolen	21
3.3 Spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging i barnehagene.....	24
3.3.1 Tilstanden knyttet til tilrettelegging	24
3.3.2 Tilstanden knyttet til vedtak om spesialpedagogisk hjelp.....	24
3.4 Spesialundervisning i skolen	27
3.5 Trygt og godt barnehagemiljø	35
3.6 Læringsmiljø i skolen	36
3.6.1 Læringsmiljøindekser for Grimstad og landet for øvrig	36
3.6.2 Foreldresamarbeid og medvirkning	41
3.6.3 Mobbing og andre former for krenkelser.....	42
3.6.4 Ressursteam mot mobbing	46
3.6.5 Skolefravær og mobbing	46
3.7 Resultater i ferdigheter og fag	48
3.7.1 Leseferdigheter og norskfaget.....	48
3.7.2 Regneferdigheter og realfagene.....	52
3.7.3 Engelsk	55
3.8 Grunnskolepoeng, overgang og gjennomføring av videregående opplæring	58
4. Beskrivelser og vurderinger knyttet til tilstanden i barnevernet	62
4.1 Innledning.....	62
4.2 Overordnet vurdering av status.....	62
4.3. Organisering av barneverntjenesten i Grimstad	63
4.3.1 Meldinger til barneverntjenesten	64
4.3.2 Mottak undersøkelse	64
4.3.3. Tiltak	65
4.3.4. Hjemme hos (HH)	65
4.3.5 Omsorg og ettervern	66
4.4 Tverrfaglig samarbeid	67

4.5 Aktivitet.....	67
4.5.1 Presentasjon av virksomheten og nøkkeltall	67
4.5.2 Hvem meldingene kommer fra	69
4.6 Nøkkeltall - økonomi.....	70
4.7 Korona.....	71
4.8 Vurderinger av framtidsutsikter	71
5. Pågående prosjekter og satsinger	73
5.1 Skole	73
5.2 Barnehage.....	74
5.3 Barnevern.....	74
5.4 Felles satsinger for hele sektoren	75
6.Tilsyn og revisjoner i perioden.....	75
7. Oppsummering	76
7.1 Vi samler trådene	76
7.1.1 Kompetanse og kvalitet.....	76
7.1.2 Livsmestring i alle faser.....	77
7.1.3 Forebyggende arbeid og tidlig innsats.....	78
7.1.4 Ett barn og flere tjenester – om samarbeid, samordning og samhandling	79
8. Anbefalinger til politisk nivå for veien videre i 2022/23	80

1. Innledning - Tilstandsrapport 2021-22

Den årlige tilstandsrapporten inngår som en del av det ordinære plan, budsjett og rapporteringsarbeidet og har kvalitetsutvikling som siktemål. Rapporten er ment som et viktig grunnlag for politiske vedtak om mål, strategier og tiltak.

Opplæringsloven § 13-3e regulerer kommunens plikt til å arbeide med kvalitetsutvikling for grunnskolen. Her fremgår det at kommunen skal ha et forsvarlig system for å følge opp resultatene fra nasjonale kvalitetsvurderinger som departementet gjennomfører med hjemmel i § 14-4.

Som en del av oppfølgingsansvaret, skal det utarbeides en årlig rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringen, knyttet til minimum læringsresultatene, frafall og læringsmiljø. Rapporten skal gi skoleeier et faktabasert grunnlag for å følge opp resultatene til de enkelte skolene.

Innholdet skal være en analyse av tilstanden, ved at dokumentet viser hvordan skoleeier vurderer opplæringen. Rapporten må derfor inneholde noe mer enn en presentasjon av tall og statistikk. Den skal settes i sammenheng med kommunens mål og satsinger, nasjonale lover og retningslinjer. Den årlige rapporten skal drøftes av kommunestyret.

I fjorårets tilstandsrapport (omtalt som Kvalitetsmelding), inkluderte vi tall og analyser knyttet til barnehagesektoren, selv om det ikke er lovpålagt å utarbeide en tilstandsrapport om tilstanden i barnehagene. For bedre å kunne ivareta hele utdanningsløpet og sikre barn og unge i Grimstad god kvalitet på tjenestene, ble det for første gang presentert tall og statistikk også på barnehageområdet. Dette ble godt mottatt av kommunestyret da dokumentet var oppe til drøfting.

I årets tilstandsrapport gjøres ytterligere en utvidelse ved at også tilstanden knyttet til barneverntjenesten i Grimstad inkluderes. Første januar 2021 ble det lovbestemt, i barnevernloven § 2-1, at kommunestyret minst en gang i året skal få en redegjørelse om tilstanden i barneverntjenesten. Krav om utarbeidelse av tilstandsrapport hadde sammenheng med at kommunens øverste politiske og administrative ledelse har det overordnede ansvaret for at barneverntjenesten forvaltes i tråd med gjeldende regelverk og at tjenestene er forsvarlige.

Også på barnevernets område skal tilstandsrapporteringen være en del av kvalitetsutviklingen. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) understreker at et av de viktigste formålene med tilstandsrapporteringen er at den skal bidra til økt bevissthet i kommunen om hva som er godt barnevern. En god tilstandsrapport gir både politikere, kommuneansatte og befolkningen innsikt i hvordan barnevernet jobber, og hvilke problemstillinger tjenesten møter. Videre kan tilstandsrapporten legge grunnlaget for dialog om prioriteringer og forventninger. Rapporten vil også kunne bidra til mer åpenhet og innsikt i barnevernets arbeid.

Det å utarbeide ett samlet dokument for de tre tjenesteområdene barnehage, grunnskole og barnevern, er et strategisk grep kommunedirektøren nå gjør for å gi et mer helhetlig bilde av oppvekstsektoren i kommunen og hvordan tjenesteleveransene vurderes for barn og unge. De aller fleste barn og unge går i barnehage eller på skole. Noen barn og foreldre får hjelp av barnevernet. Hovedhensikten med å se tjenestene i sammenheng, er å ytterligere forbedre samhandling og samordning av praksis knyttet til tidlig innsats, inkludering, medvirkning, forebygging og intervensjon. Forhåpentligvis vil dette kunne bidra til bedre tverrfaglige samarbeid og at de ulike tjenestene kan lykkes med å være et godt lag rundt barn, unge og deres familier.

Tall og statistikk er hovedsakelig hentet fra Utdanningsdirektoratet sine nye «analysebrett», samt Grunnskolens Informasjonssystem (GSI), Rapportportalen, Barnehagenes statistikkportal (BASIL), KOSTRA og SSB. Det er viktig at Tilstandsrapporten også sees i sammenheng med Ungdata-undersøkelsen og kommunens oppfølging av den.

Tallmaterialet i rapporten er i hovedsak aggregerte resultater på kommune og nasjonalt nivå for å unngå direkte eller indirekte identifiserbare opplysninger. Tallmaterialet i de lokale indikatorene kan

også være av et såpass lite omfang at det berører bestemmelsene om taushetsbelagte opplysninger etter forvaltningsloven § 13 og/eller personopplysninger etter personopplysningsloven § 2 nr. 1. Barnehage- og skolevise presentasjoner er gjort der det er særlig relevant og forsvarlig.

Også årets tilstandsrapport er utarbeidet i en periode med pandemi. Tilstanden vil i noen grad fortsatt være preget av denne situasjonen. Mange av de vurderingene som gjøres i forbindelse med resultater vil derfor ha denne ekstra usikkerhetsdimensjonen ved seg.

2. Sammendrag

Tilstanden på barnehageområdet

Det er en stor overvekt av private barnehager i Grimstad. Tall fra 2021 viser at det er 29 barnehager i kommunen. Av disse er fire barnehager kommunale. I desember 2021 var det totalt 1205 barn i barnehagene i Grimstad, og av disse var 212 barn i kommunale barnehager. De aller fleste barn i Grimstad-barnehagene har heltidsplass. Kommunen ivaretar både pedagognormen (en barnehage har dispensasjon) og bemanningsnormen i barnehagene. Det er lav andel menn som jobber barnehagene i Grimstad, men over landsgjennomsnittet. Grimstad inngår i regionalt samarbeid om kompetanseutvikling som inkluderer både de private og de kommunale barnehagene. Satsingsområdene er knyttet til kommunikasjon og språk, flerkulturelle barn, barnehagen som pedagogisk virksomhet, digital praksis, bærekraftig utvikling og barnehagens verdigrunnlag. I 2021 var det til sammen ni barnehagelærere i Grimstad som deltok på ulike videreutdanningsprogram. Foreldreundersøkelsen viser at foreldre i Grimstad rapporterer at deres barn i høy grad trives i Grimstad-barnehagene.

Det er noe færre barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp under skolealder enn i landet for øvrig. Det er imidlertid relativt mange barn med tilrettelegging, her ligger Grimstad noe over landsgjennomsnittet.

Barnehageloven har fått nye bestemmelser knyttet til barnehagemiljøet som i høy grad samsvarer med kapittel 9A i opplæringsloven. Erfaringer fra det første året med nytt lovverk og ny plan tyder på at barnehagene er i implementeringsfasen. Det forventes mer registrering og bedre oversikt over antall saker i løpet av 2022. Foreldreundersøkelsen viser at foreldre i Grimstad rapporterer at deres barn i høy grad trives i Grimstad-barnehagene.

Tilstanden på skoleområdet

Tallet på elever i Grimstad har holdt seg forholdsvis stabilt i perioden 2017-2022. Årets tall er 2855 elever. Det er 13 elever flere enn i 2021-22. Årsverk til ordinær opplæring er også i 2021-22 redusert. Årsverk til spesialundervisning med pedagog er redusert, mens årsverk til assistent som del av enkeltvedtaket, er omtrent som forrige skoleår. Årsverk til assistent som ikke er en del av et enkeltvedtak om spesialundervisning, er redusert. Seks av skolene oppfylte ikke lærernormen (siste GSI-tall), men skolene jobber med denne utfordringen, og vi forventer bedre resultat i neste års tilstandsrapport. Kommunen har også i år fått innvilget færre studieplasser til videreutdanning enn det kommunen hadde godkjent. Det kan bli krevende å komme i mål med å tilfredsstille kompetansekravene innen 2025.

Andelen elever med spesialundervisning er noe høyere enn i landet, og det er en økning fra forrige skoleår. Andelen vedtak om spesialundervisning øker med økende alder. Det er betydelig variasjon mellom skolene i andel elever med vedtak om spesialundervisning, og begge friskolene i kommunen ligger fortsatt høyt. Det er også store kjønnsforskjeller knyttet til spesialundervisning. Når elever får spesialundervisning, får de mange pedagogtimer. Når elever får tildelt

assistenttimer, får de mange timer. Her skiller Grimstad seg fra resten av landet. Med tanke på at elever som har rett til spesialundervisning, er det ønskelig at tilbudet hovedsakelig gis av pedagogisk personal. Selv om årsverk til assistenter har holdt seg stabilt fra forrige skoleår, har assistentbruken økt. Det betyr at færre assistenter gjennomfører spesialundervisning med flere elever.

Det er flere forhold som er grunnleggende for at elever skal oppleve et godt læringsmiljø. Utvalgte læringsmiljøindekser i Elevundersøkelsen er: læringskultur, elevdemokrati og medvirkning, faglige utfordringer, felles regler, trivsel, mestring, støtte fra lærerne, motivasjon, vurdering for læring og støtte hjemmefra. Andre indekser er foreldresamarbeid og mobbing. Resultatene viser jevnt over høyere grad av fornøydhet blant barneskoleelevene sammenlignet med ungdomsskoleelevene. Det er kun i forhold til faglig utfordring at ungdomsskoleelevene skårer bedre i Grimstad. Det bemerkes spesielt at mange ungdomsskole-elever i Grimstad rapporterer at de ikke opplever god medvirkning. Foreldreundersøkelsen hadde lav svarprosent, men resultatene viste generell høy grad av fornøydhet, men at lærernes vurderingspraksis kan bli bedre.

Elevene rapporterer om mobbing i Grimstadskolen, og det har økt både på barnetrinnet og ungdomstrinnet. Økningen på barnetrinnet er størst og har hatt en negativ utvikling fra 2019-20 til skoleåret 2021-22 (fra 5,0 prosent til 8,6 prosent). Elevene oppgir at de hovedsakelig blir mobbet av medelever. Noen oppgir at de blir mobbet av voksne på skolen. Færre på ungdomstrinnet blir mobbet digitalt enn på barnetrinnet.

Resultatene på nasjonale prøver (NP) i lesing og regning er presentert i en seksårs-periode. Elevene som gjennomførte NP i lesing på barnetrinnet i 2021-22, har prestert markant bedre enn elevene fra forrige skoleår. På 5. trinn har det aldri vært så få elever på det laveste mestringsnivået som i år i hele seksårs-perioden. På 8. og 9. trinn har elevene prestert svakere enn forrige skoleår.

NP i regning, var det flere 5. trinns-elever i Grimstad som presterte på det høyeste mestringsnivået, samtidig som det er flere som også presterte på det laveste mestringsnivået.

For NP regning, 8. trinn i Grimstad, var det færre elever som presterte på høyeste mestringsnivå, og også en liten økning elever på det laveste mestringsnivået. For 9. trinn i Grimstad var det flere elever som presterte på det laveste mestringsnivået, men også noen flere elever på det høyeste mestringsnivået.

NP i engelsk viser at flere elever i Grimstad er på laveste mestringsnivå sammenlignet med landet for øvrig. Samtidig var det færre elever i Grimstad på det høyeste mestringsnivået, sammenlignet med nasjonalt.

Standpunkt karakterene i 10. trinn for skoleåret 2021-22, viser at Grimstadelevene ligger noe over landet for øvrig i norsk (4,2 mot 4,0), identisk med landet i regning (3,8) og noe over landet for øvrig med hensyn til engelsk (4,4, mot 4,3).

Når det gjelder grunnskolepoeng, viser det rekordhøye poeng både for Grimstad (44,2) og for landet for øvrig (43,4). Også i år har det vært spesielle omstendigheter, da eksamen ble avlyst og eksamensresultatene derfor ikke inngår i regnestykket. Eksamens karakterene er som regel lavere enn standpunkt karakterene, og vi må derfor påregne en nedgang i grunnskolepoeng når eksamens karakterene igjen skal inngå i beregningen.

Aldri før har flere elever fullført og bestått videregående opplæring (VGO). Det var totalt 82,0 prosent av elevene i Grimstad som gjennomførte VGO på 5/6 år. Det var høyere enn landet for øvrig (med 80,4). Det er kjønnsforskjeller på gjennomføring både nasjonalt og i Grimstad når det gjelder studiespesialiserende utdanningsprogram. I Grimstad var det 94,0 prosent av jentene som gjennomførte dette studieprogrammet, mens det var 86,3 prosent av guttene som gjennomførte. Den mest markante forskjellen i Grimstad var likevel mellom de ulike studieprogrammene. 91,0

prosent gjennomførte studiespesialiserende, mens det kun var 71,0 prosent som gjennomførte yrkesfaglig program.

Tilstanden på barnevernområdet

Stortinget vedtok i 2021 ny barnevernlov. Loven skal bidra til bedre barnevernfaglig arbeid, styrke barns og foreldres rettssikkerhet, og bidra til økt vekt på forebygging og tidlig innsats. Loven vil være styrende for hvordan barneverntjenesten innretter sin virksomhet i kommunen, både med hensyn til organisering og knyttet til kvaliteten i barnevernsarbeidet. Loven er grunnlaget for barnevernreformen, som også omtales som oppvekstreformen.

Barneverntjenesten i Grimstad ble fra 2022 flyttet fra helse og omsorgsektoren til oppvekstsektoren, sammen med andre sentrale tjenester for barn, unge og deres familier. Dette skal bidra til bedre samhandling og samordning av innsats og tiltak i tjenester rettet mot barn og unge i kommunen.

Barneverntjenesten i Grimstad har lagt bak seg en periode med utfordringer, spesielt knyttet til bemanning og høyt sykefravær. Tilstanden er nå bedre med tre nye stillinger i 2021, men tjenesten har fortsatt lav bemanning sammenlignet med andre sammenlignbare kommuner.

Internt i barneverntjenesten har det vært et spesielt fokus på lagbygging og arbeidsmiljø, hensiktsmessig organisering av oppgaver (ulike team), innføring av digitale systemer til saksbehandling og kompetanseheving. Det interkommunale samarbeidet KUBA ble opphevet i 2021 i sin opprinnelige form, men barneverntjenesten inngår nå i Østre Agder-samarbeid.

Når det gjelder aktiviteten rettet mot barn og familier, viser statistikken at det har vært en nedgang i antall bekymringsmeldinger fra 2020 til 2021. Samtidig har antall undersøkelser holdt seg relativt stabilt. Av de som sendte bekymringsmelding til barnevernet i 2021, var det flest fra privatpersoner (77), politi (49) og sykehus/lege/tannlege (41). Det ble sendt 35 bekymringsmeldinger fra skoler og 19 fra barnehager.

Når det gjelder tiltak, så kan barneverntjenesten iverksette tiltak både i og utenfor hjemmet. De aller fleste tiltak er såkalte frivillige hjelpetiltak, samt frivillige botiltak utenfor hjemmet. Tiltaksgruppen følger opp om lag 140 saker. De benytter flere ulike metoder i møte med familiene.

Noen barn og unge er under omsorg av barnevernet, enten i et fosterhjem, forsterket fosterhjem, spesialisert fosterhjem eller i institusjon. Noen ungdommer er også på såkalt ettervern hvor formålet er å ivareta ungdommer som har hatt tiltak fra barneverntjenesten og som fortsatt trenger bistand og støtte etter nådd myndighetsalder i en overgang til voksenlivet.

I 2021 var det 40 barn som barneverntjenesten plasserte i fosterhjem, og en ungdom var på institusjon. I 2022 ligger det an til 45 fosterhjems plasseringer og fire på institusjon. Samtidig var det femten ungdommer på ettervern. Barneverntjenesten erfarer at de barn og unge som tidligere har hatt det vanskelig, nå har fått det enda vanskeligere.

Den nye barnevernreformen innebærer blant annet at såkalte statlige fosterhjem fases ut, og kommunen overtar ansvaret alene for de barna som har mest krevende behov. Samtidig har de økonomiske kostnadene (egenandelen) til institusjonsplasser økt betraktelig som følge av denne endringen. For kommunen vil det derfor i fremtiden være avgjørende å lykkes med forebyggende arbeid og tidlig innsats, slik at så få barn og unge som mulig får behov for institusjonsplass.

3. Beskrivelser og vurderinger - barnehage og skole

3.1 Barn og barnehagepersonale

3.1.1 Fakta om barnehagene

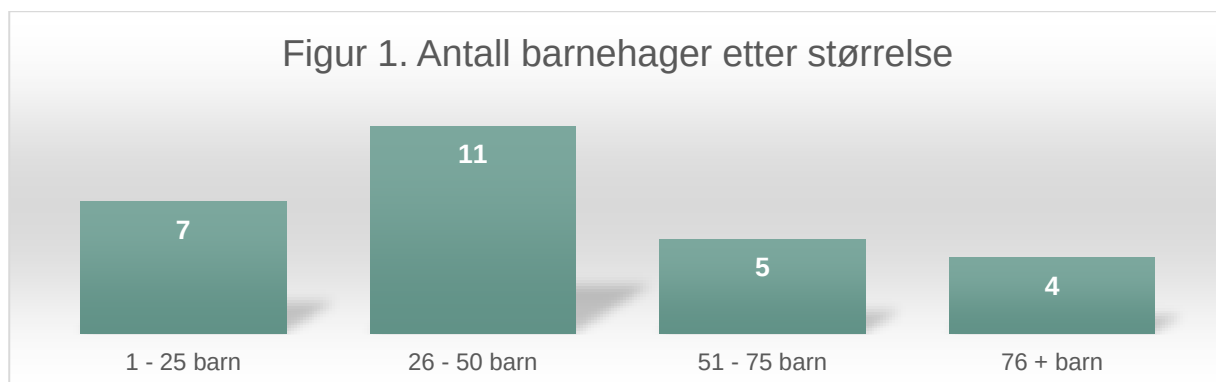
Tall fra 2021 viser at vi har 29 barnehager i Grimstad. Av disse er 4 barnehager kommunale og 25 private. Totalt er det 24 ordinære barnehager i kommunen. Dessuten er det 3 familiebarnehager og 2 åpne barnehager. Fordi de sistnevnte barnehagene ikke alltid er inntatt i tilgjengelig statistikkberegning fra Utdanningsdirektoratet, vil totalantallet (N) variere i figurene og tabellene i denne rapporten.

De kommunale barnehagene er Hausland barnehage, Storgaten barnehage, Markveien kulturbarnehage og Eide barnehage. Tall fra 15.12.2021 viste at det var totalt 1205 barn i barnehagene i Grimstad. Av disse var det 212 barn i de kommunale barnehagene. Ni av barna hadde deltidsplass. Antall barn i de private barnehagene var 993 barn, hvorav 38 av barna hadde deltidsplass.

Med den høye andelen private barnehager som utgjør 83,3 prosent, skiller Grimstad seg fra gjennomsnittet i resten av landet. På landsbasis er det i 2021 en fordeling i form av 47,5 prosent kommunale barnehager og 52,5 prosent private barnehager. For Grimstad har den høye andelen private barnehager blant annet betydning for grad av innflytelse på drift og kvalitetsutviklingsarbeid i de fleste av barnehagene. Tilskuddene til private barnehager beregnes ut fra hvor økonomisk effektivt vi driver de kommunale barnehagene. Med den høye andelen av private barnehager, blir det i et økonomisk perspektiv derfor viktig at kommunen driver de kommunale barnehagene så økonomisk effektivt som mulig.

Størrelse

Barnehagene i Grimstad varierer i størrelser. Figur 1 viser følgende oversikt:

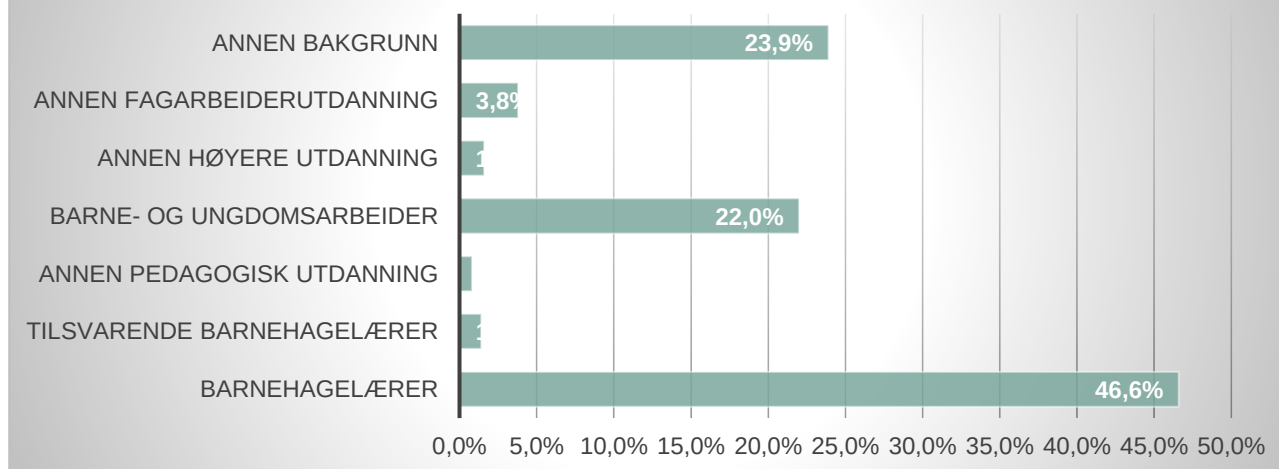
Av denne oversikten ser vi at de fleste barnehagene har mellom 26 og 50 barn. Det er fire barnehager som har 76 barn eller mer. Det er også sju barnehager som i 2021 har inntil 25 barn.

Bildet viser et variert tilbud for barna i Grimstad ved at vi både har barnehager som er store, middelsstore og små.

Utdanning

Ansattes utdanninger er en viktig faktor for kvaliteten i barnehagene. Under presenteres den siste oversikten som er tilgjengelig. Den inkluderer alle barnehagene i kommunen:

Figur 2. Ansattes utdanning

Tallene er hentet fra Udirs analysebrett 2021

Oversikten viser at i underkant av 50 prosent av de ansatte i Grimstadbarnehagene har en pedagogisk utdanning. Med dette ivaretas pedagognormen (14 barn per pedagog). I kommunedelplan barnehage er målet å komme opp mot 50 prosent pedagogtetthet, og at minimum 35 prosent av de ansatte skal være barne- og ungdomsarbeidere. Oversikten viser at i Grimstad var det 20 prosent med barne- og ungdomsarbeidere per desember 2021. Barnehagemyndigheten anser at dette gir god mulighet for å sikre høy kvalitet og ivaretagelse av barnehageloven og rammeplan for barnehagen.

Av oversikten kan vi også legge merke til at ¾-deler har en form for barnehagefaglig utdanning, noe som også bidrar til å styrke til kvaliteten i barnehagene.

Kommunale barnehager har høyere antall faglærte assistenter enn de private. Barnehageloven stiller ikke krav til utdanning for assistentstillinger, men kommunen som barnehageeier har prioritert assistenter med fagutdanning. Dette er i tråd med kommunedelplan for barnehagen.

I kategorien «annen bakgrunn» finner vi ufaglærte assistenter.

Kompetanseutvikling for ansatte i barnehagene

Barnehageeier har vi ansvar for riktig kompetanse og for å tilrettelegge for at ansatte i barnehagen gis mulighet for å få både faglig oppdatering og videreutdanning både individuelt og kollektivt.

Kompetansestrategien for barnehage, fra Udir, gir en god oversikt over de ulike kompetanseutviklingstiltakene, både for den enkelte og for barnehagebasert kompetanseutvikling.

Grimstad deltar i Østre Agder oppvekstforum. Fagutvalg for barnehager, er et eget nettverk i forumet, og barnehagemyndigheten fra hver av de åtte kommunene møter i dette. Fagutvalget jobber ut fra mandat vedtatt av kommunedirektørutvalget. Det samarbeides blant annet om regionale kompetansetiltak, ReKomp. I nettverket deltar også leder av PBL (Private barnehagers landsforbund) Grimstad og leder av PBL Arendal. I tillegg deltar tillitsvalgte fra Fagforbundet og Utdanningsforbundet. Det er utarbeidet en felles plan for kompetanseutvikling for Østre Agder barnehage.

Etter å ha gjennomført en behovskartlegging for barnehagene i Østre Agder, ble det bestemt følgende tematiske satsningsområder for regionen:

- Kommunikasjon og språk
 - Flerkulturelle barn
- Barnehagen som pedagogisk virksomhet
 - Digital praksis
- Barnehagens verdigrunnlag
 - Bærekraftig utvikling

Det ble også satt opp en pulje med prosess- og utviklingsledelse, og for barnehageåret 2021-2022 ble det også satt opp en pulje for kartlegging- og analysekompetanse.

Det er inngått et samarbeid mellom Østre Agder fagutvalg barnehager og Universitetet i Agder for gjennomføring av de ulike satsningsområdene. 13 barnehager fra Grimstad deltok i de ulike puljene. Av de kommunale barnehagene deltok Eide og Markveien på pulje for Digital praksis, Hausland og Storgaten deltok på pulje for Bærekraftig utvikling.

Foruten den regionale satsningen, er det ulike muligheter for videreutdanning for barnehagelærere, fagskole for barnehageansatte, styrerutdanning med mer.

I 2021 var det til sammen tre barnehagelærere som deltok på nasjonal styrerutdanning fra barnehagene i Grimstad

I 2021 var det seks som søkte om videreutdanning for barnehagelærere via Utdanningsdirektoratet. Av dem, er det tre som deltar. En deltar på veilederutdanning for praksislærere og to deltar på tilleggsutdanning i barnehagepedagogikk. En søknad ble avslått og to av søkerne takket nei.

Finansiering av kompetansetiltak

Statsforvalteren forvalter i dag statlige midler til barnehagebasert kompetansetiltak, kompetansehevingssstudier for barnehageansatte m.m. og er med å koordinere regionale kompetansenettverk. De forvalter også midler til Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Bildet i Grimstad

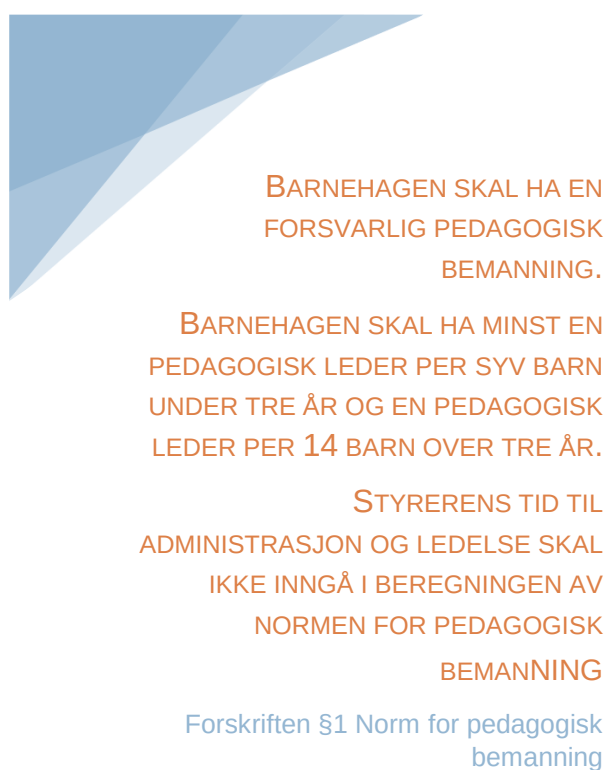
De fire kommunale barnehagene i Grimstad har deltatt på ReKomp. Det er opp til den enkelte barnehage/barnehageeier å avgjøre hvilke satsninger de ønsker å delta på. De fire kommunale barnehagene har i tillegg utarbeidet en felles overordnet visjon og felles overordnede mål slik:

Grimstad kommunes barnehager – et eierskap med viten og vilj	
ET GODT STED Å VÆRE - LEKE OG LÆRE	
Overordnet mål	Veien til målet
BARN SOM MESTRER LIVET	Skape trygge og glade barn gjennom lek og læring, annerkjennelse og respekt Sørge for godt fellesskap, samhold og tverrfaglig samhandling Ha kompetente medarbeidere med stor faglighet, som er stabile, nærværende og engasjerte, som er gode på samarbeid, som er varme og tydelige og har fokus på mangfold og inkludering Nær forståelse og samarbeid med foresatte

Det jobbes med å implementere nytt lovverk om trygt og godt barnehagemiljø. Det er utarbeidet en felles plan for trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Hver barnehage tilpasser planen til sin enhet.

I barnehageåret 21/22 ble det arrangert en kursrekke på tre dager à tre timer for fagarbeidere og assistenter i barnehagene i Grimstad. Dette var en del av implementering av den nye rammeplanen fra 2017. I tillegg ble det holdt et kveldskurs, tema for kurset var Lekelyst – med rom for innelek. Alle fire kommunale barnehagene deltok på kursene

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, er en satsing som omfatter hele laget rundt barn og unge. Denne satsingen skal Grimstad være med på sammen med fem andre kommuner i Østre Agder. Arbeidet er i startfasen, og må sees i sammenheng med barnevernreformen, omtalt som oppvekstreformen. Grimstad kommune har som kjent fra 2022 samlet tjenester knyttet til barn, unge og familie i oppvekstsektoren, for å bedre samhandlingen på tvers av tjenester.

Konklusjon – kompetanseutvikling for ansatte i barnehagene:

Alle barnehagene i Grimstad oppfyller bemanningsnorm, og ligger godt over lovkravet når det gjelder antall pedagoger i barnehagen. 13 av barnehagene deltok på Rekomp i 2021.

Pedagognorm og bemanningsnorm

I 2017/18 innførte lovgiver det som omtales som bemanningsnorm i barnehagene. Sammen med forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager, skal dette være med å sikre tilstrekkelig personale for å drive tilfredsstillende og forsvarlig.

Pedagognormen

Formålet med denne hovedregelen om pedagognorm, er å sikre at det finnes tilstrekkelig personale med pedagogisk kompetanse til å ivareta barns behov for omsorg, lek og læring, sosial tilhørighet og utviklingsstøtte, slik det er regulert i barnehageloven §§ 2 og 3.

Pedagogisk leder har plikt til å legge individuelle hensyn til grunn for det pedagogiske opplegget, slik det er presisert i barnehageloven § 2. Slike individuelle hensyn gjelder for alle barn.

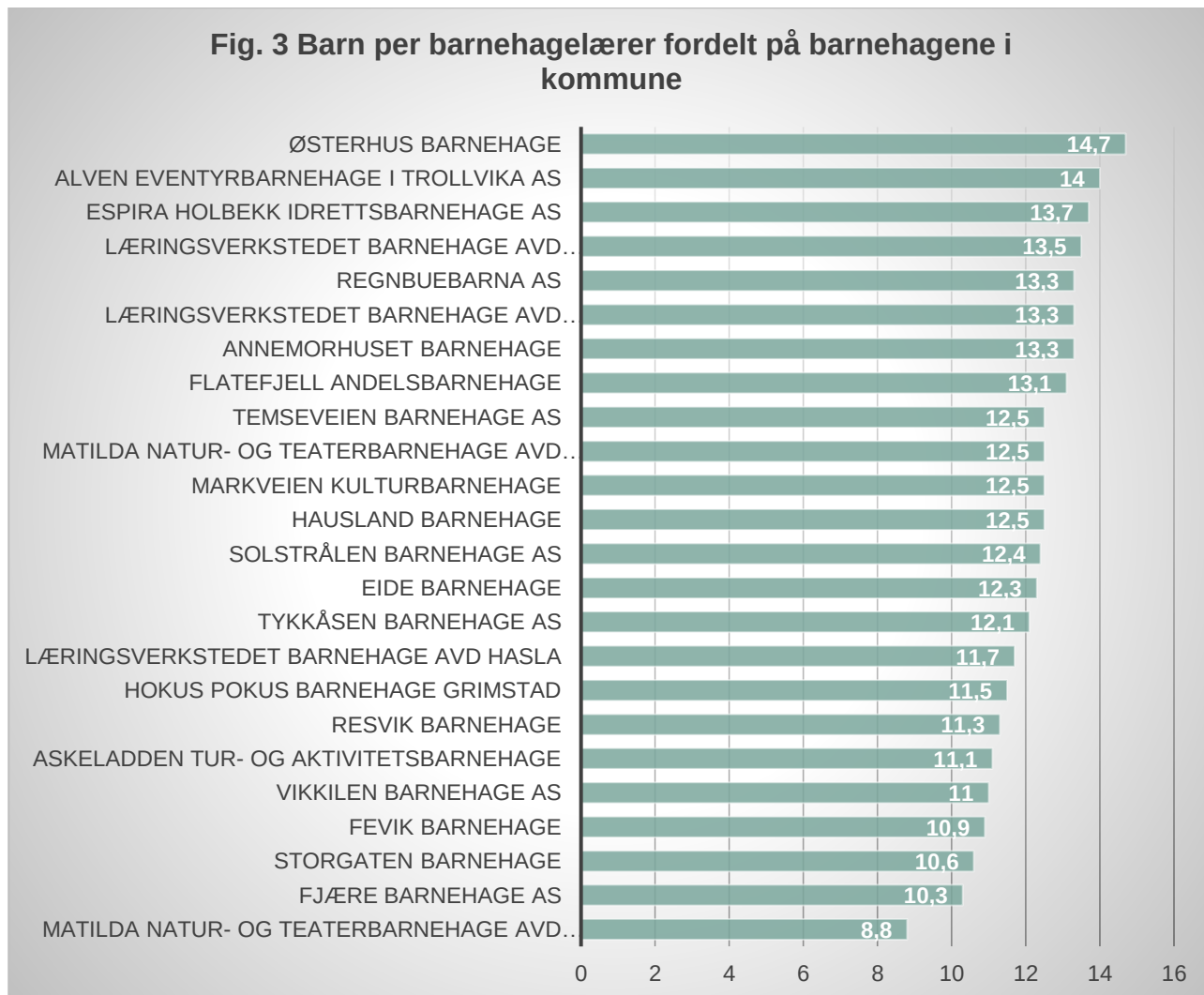
Småbarnsforeldre forventer barnehage tilbud av god kvalitet, og barnehagens personale har plikt til å utforme barnehage tilbudet i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem.

Normen er ikke en norm for gruppestørrelse, men normen skal være oppfylt for barnehagen totalt.

Det ligger innenfor barnehageeiers styringsrett å bestemme hvordan barnehagens personalressurser organiseres. For Grimstad kommune vil det da omhandle de fire kommunale barnehagene.

I avsnittet under vil vi presentere tilstanden knyttet til pedagognorm for henholdsvis Grimstad og Agder.

Hvis vi ser på tilstanden for pedagognormen 2021 på barnehagenivå i Grimstad, får vi følgende oversikt:

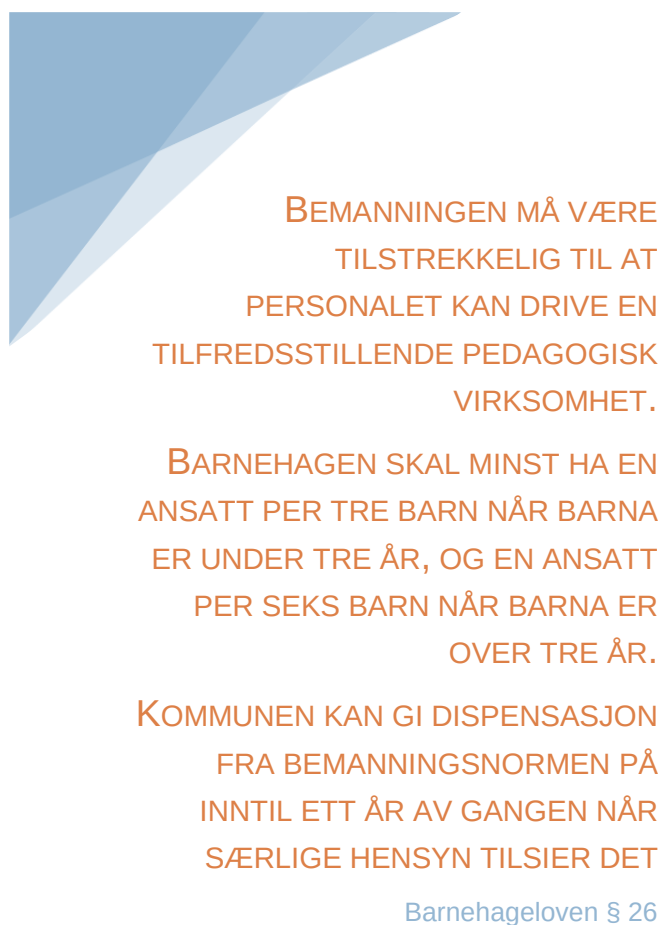

Tallene er hentet fra Udirs analysebrett for statistikk 2021

Pedagognormen er 14 barn per pedagog, og vi ser av figur 3 at alle barnehagene i Grimstad, bortsett fra en, oppfylte denne normen per 15.12.2021. Barnehagen som viser at den hadde over 14 barn, oppfyller pedagognorm med dispensasjon. Gjennomsnitt i Grimstad var 12,2 per basill-rapportering for 2021.

Bemanningsnormen

Barnehageloven § 26 fastslår at barnehagen minst skal ha en ansatt per tre barn når barna er under tre år, og en ansatt per seks barn når barna er over tre år.

Bemanningsnormen omfatter årsverk som er avsatt til det ordinære og direkte arbeidet med barna i barnehagen. Dette innebærer at pedagogiske ledere, barne- og ungdomsarbeidere og assistenter som utfører oppgaver innenfor det ordinære barnehagetilbudet, skal regnes med i grunnbemanningen.

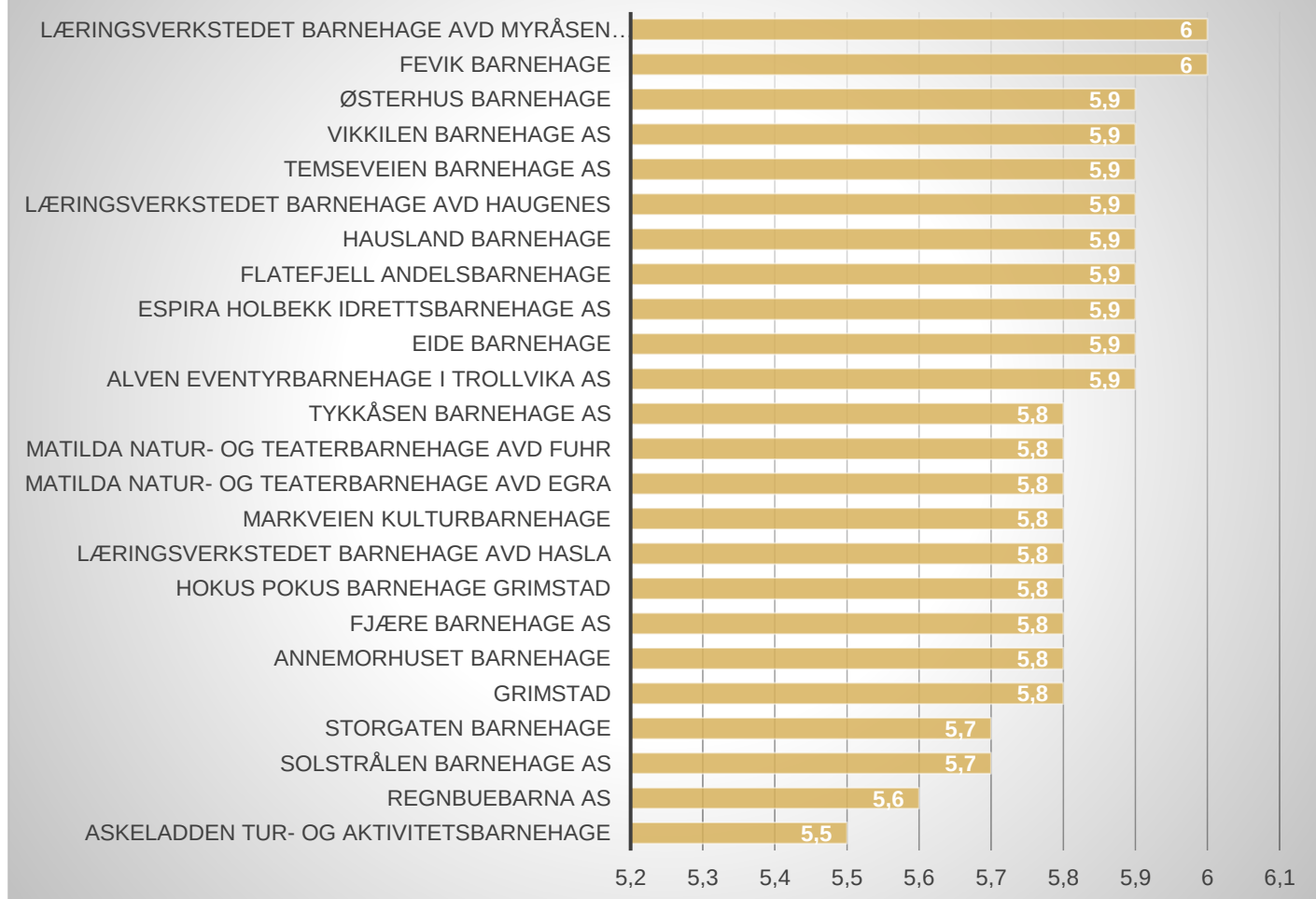
Den tiden styrer arbeider direkte med barna kan også tas med i beregningen.

Personer som er i barnehagen i praksis eller arbeidstiltak, lærlinger, spesialpedagoger og andre som er å anse som ekstra-personale i barnehagen, skal holdes utenfor beregningen.

Bemanningsnormen gjelder for barnehagen i sin helhet.

I figur 4 presenterer vi den totale voksenteiteten i Grimstad-barnehagene. I statistikken er barn under tre år omregnet til store barn ved at hver av barna telles som to. Vi får følgende fordeling:

Figur 4. Barn per ansatt, Grimstad 2021

Tallene er hentet fra Udirs analysebrett for statistikk, 2021

Bemanningsnormen for barnehagene er her 6,0. Figur 4 viser at alle barnehagene i Grimstad er innenfor bemanningsnormen; to barnehager har en bemanning lik normen, mens de resterende barnehagene ligger noe under. Gjennomsnitt for Grimstad er 5,8 barn per ansatt.

Andel menn i barnehager

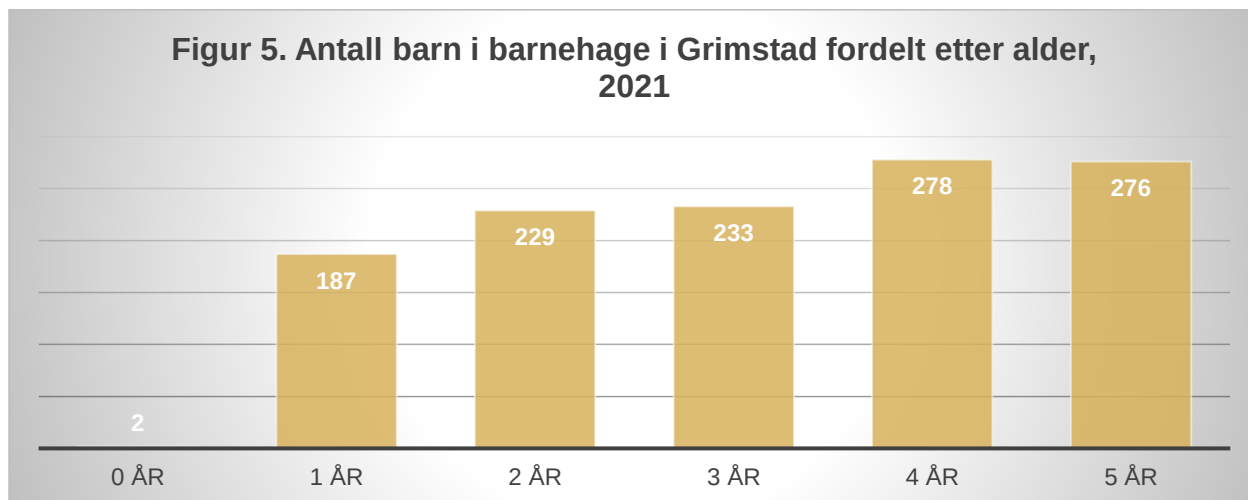
På landsbasis er 10 prosent av de ansatte i barnehagene menn. Tallet har vært stabilt de siste seks årene. Det er høyest andel menn blant annen grunnbemanning og lavest andel blant styrere. På landsbasis er det større andel menn som jobber i private barnehager enn i kommunale, med 12 prosent i private og 8 prosent i kommunale. Vi presenterer her en oversikt over prosentandel menn i barnehager 2021:

Lokasjon	Styrere	Pedagogiske ledere	Grunnbemanning
Nasjonalt	9,7	10,1	10,1
Agder	7,4	10,1	8,6
Grimstad	9,7	12,3	12,8

3.1.2 Fakta om barnehagebarna

Tall fra 2021 viser at det var 1205 barn med plass i Grimstad-barnehagene. Av disse hadde 1158 heltidsplass og 47 deltidsplass.

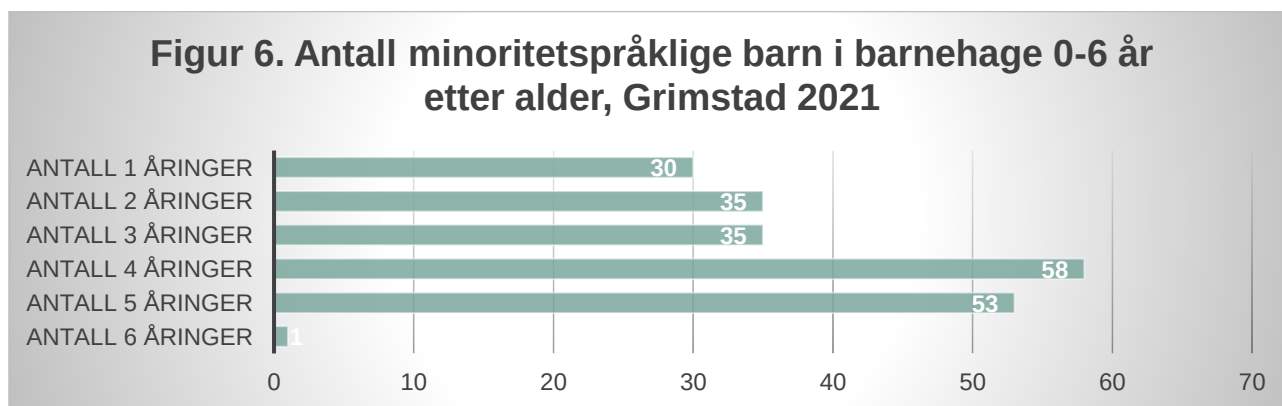
Fordelingen på barna etter alder er som følger:

Tallene er hentet fra Udirs analysebrett for statistikk, 2021.

Figur 5 viser at det blir flere barn i barnehagen desto eldre barna blir. Vi merker oss at det i 2021 var en nedgang i antall tre-åringer fra 282 i 2020 til 233 i 2021. Det kan for eksempel være knyttet til fødselstall/kull.

For barn mellom ett og to år kan foreldre ta ut kontantstøtte. Dette kan være hovedforklaringen på hvorfor antall barn i barnehage er lavere blant ettåringer sammenlignet med toåringer. Av annen tilgjengelig statistikk vet vi at foreldre i Agder er de som i høyest grad benytter seg av ordningen med kontantstøtte sammenlignet med foreldre i andre deler av Norge. Med minoritetsspråklige menes i denne sammenheng at barnet og barnets foresatte har et annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk. Vi presenterer statistikk knyttet til denne barnegruppen:

Tallene er hentet fra Udirs analysebrett for statistikk, 2021.

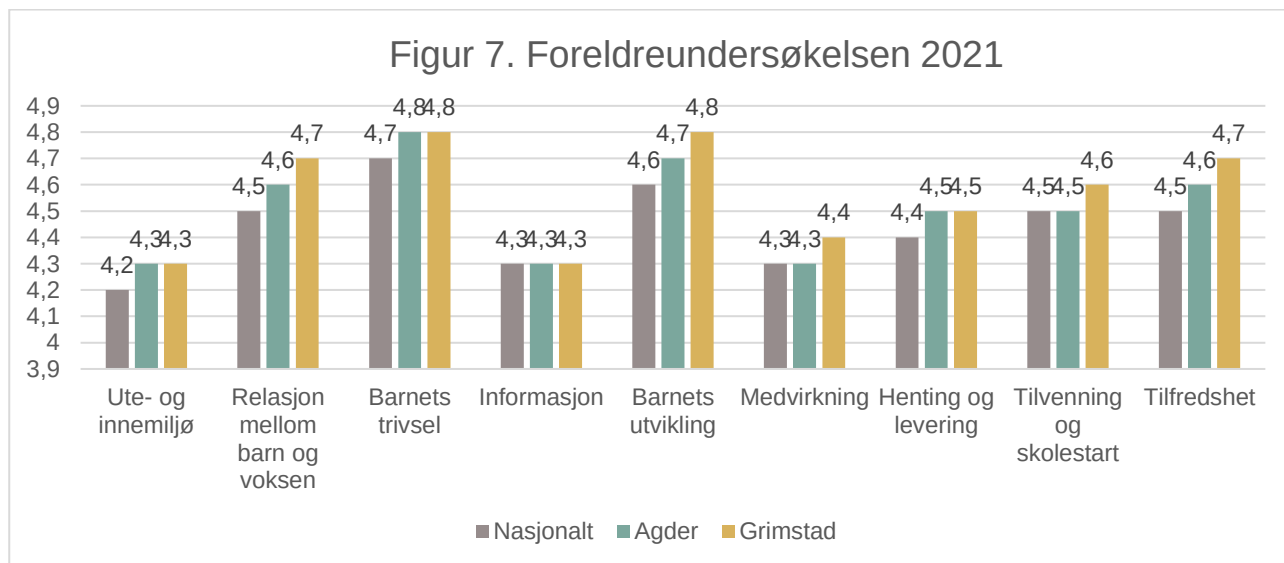
Figuren viser at det er 212 minoritetsspråklige barn med barnehageplass i Grimstad, og at det er flest 4-åringer. 99 prosent av de minoritetsspråklige barna har en oppholdstid på 41 timer eller mer per uke. Det er liten forskjell mellom de yngste barna og de eldste. Dette kan være positivt, både med tanke på inkludering, sosialisering, den generelle språkutviklingen og barnas muligheter for å få en god overgang til grunnskolen. Det bør imidlertid påpekes at grad av avtalt oppholdstid ikke er det samme som faktisk oppholdstid.

Foreldreundersøkelsen

I Foreldreundersøkelsen, som publiseres på Udir.no, får foreldre og foresatte si sin mening om barnehagetilbudet, barnas trivsel og samarbeidet mellom hjem og barnehage. Det er frivillig å gjennomføre undersøkelsen og den er gratis.

Barnehagene som vil delta må gjennomføre undersøkelsen mellom 1. november og 20. desember. Undersøkelsen har omtrent 30 spørsmål som tar for seg tema om barnets trivsel og utvikling, samarbeid med barnehagen, informasjon og tilfredshet med lokaler og utearealer.

Resultatene fra Foreldreundersøkelsen brukes av barnehagen og barnehageeier som en hjelp til å vurdere og utvikle barnehagetilbudet. Barnehagen kan bruke resultatene i dialogen med foreldrene / foresatte.

Tallene er hentet fra Udirs analysebrett, 2021.

I figur 7 vises resultater for Grimstad sammenlignet med nasjonalt og Agder. Maksimalskår i denne undersøkelsen er 5.

Antall svar på foreldreundersøkelsen 2021 for Grimstad, viser at 598 av 973 hadde svart. Dette ga en svarprosent på 61,5 prosent. Barnehagemyndigheten oppfordret alle barnehagene til å delta i 2021. I møte med barnehagene høsten 2021 ble det enighet om å gjennomføre foreldreundersøkelsen hvert tredje år. Dersom barnehagene ønsker det, kan de gjennomføre den hvert år.

Figur 7 viser at også foreldre i Grimstad rapporterer at deres barn i høy grad trives i Grimstadbarnehagene. Dette sammenfaller med de nasjonale resultatene. Snittet er også i Grimstad på 4,8 hvor maksimal skåre er 5. Denne variabelen inneholder både spørsmål om trivsel generelt, om vennskapsrelasjoner og om barnehagen legger til rette for allsidig lek og aktiviteter.

Det foreldrene i Grimstad rapporterer at de er minst fornøyde med, er ute- og innemiljø. Her er skåren på 4,3. Av underspørsmålene til denne variabelen, er det først og fremst barnehagens lokaler og mattilbudet som foreldrene rapporterer minst tilfredshet med. Dette er også sammenfallende med de nasjonale resultatene. I Grimstad oppgir foreldrene at det også er et forbedringspotensial knyttet til informasjon. Skåren her er også på 4,3.

Det som handler om tilvenning til skolestart og god overgang til skole viser at vi har økt til 4,6 på forberedelse til skolestart og til 4,7 på ivaretagelse i tilvenningsperioden. Økningen kan ha sammenheng med vår satsning på overganger de siste årene.

I figur 7 ser vi også at det er noe lav skår knyttet til barnas medvirkning (4,4). Spørsmålene som får lavest skår her er «Opplevelse av foreldremøte som nyttig», «Barnets mulighet til å påvirke barnehagehverdagen» og «Barnehagens arbeid med foreldremedvirkning». Det er fristene å argumentere med at det er vanskelig å ivareta medvirkning for barnehagebarn. Særlig kan det gjelde for de yngste barna. Vi bør ha større fokus på hvordan vi forstår medvirkning, samt vilkår for at barns rett til medvirkning kan realiseres i samsvar med intensjonen i både norsk lovgivning og i Barnekonvensjonen. Medvirkning er ytterligere aktualisert etter innføring av de nye bestemmelsene i §§ 41-43 om det psykososiale barnehagemiljøet, hvor barnets opplevelse skal legges til grunn når barnehagen skal undersøke om et barnehagemiljø er trygt og godt for barnet.

I dette avsnittet har vi sett at:

- Det er stor overvekt av private barnehager i Grimstad
 - I landet for øvrig er det en jevnere fordeling mellom private og kommunale barnehager
- Barnehagene varierer i størrelse. Det er flest barnehager som har mellom 26 og 50 barn
- Grimstad inngår i Østre Agder-fagutvalg for barnehager
 - Grimstad ivaretar pedagog- og bemanningsnormen
- Kommunale barnehager har høyere antall faglærte assistenter enn de private barnehagene
- Det er fortsatt lav andel menn i barnehager i Norge, men Grimstad ligger over landsgjennomsnittet
- De fleste barna i barnehagene har heltidsplass
 - Det er 212 barn i kategorien «språklige minoritet» som går i barnehage i Grimstad. De fleste av disse har heltidsplass
- I Foreldreundersøkelsen rapporterer foreldre om høy grad av trivsel i Grimstad-barnehagene
- I Foreldreundersøkelsen rapporteres det at vi har et forbedringspotensial knyttet til ute- og innemiljø, informasjon, medvirkning

Oppfølgingspunkter i kommende periode:

- Bidra aktivt i kompetanseutviklingsarbeidet i ReKomp og kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis
- Fortsette å jobbe aktivt med barns medvirkning
- Fortsette å jobbe aktivt med gode overganger mellom barnehage og skole

3.2 Elever og undervisningspersonale

3.2.1 Elevtall og lærerårsverk

Elevtallet i de kommunale skolene i Grimstad har holdt seg forholdsvis stabilt i perioden. Elevtallet endres i hovedsak som følge av størrelser på elevkull, flytting mellom kommuner, innvandring og overgang til private grunnskoler. Tallet for 2021-22 er det nest laveste tallet i den presenterte perioden.

	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Antall elever	2891	2867	2842	2855

Tabellen er hentet fra GSI og viser antall elever i Grimstad kommune (1.-10. trinn) fra skoleårene 2018-19 til 2021-22. Antall elever viser til elever som er registrert i GSI per 1. oktober det aktuelle skoleåret. Voksne elever som får grunnskoleopplæring omfattes ikke av disse tallene.

Statistisk sentralbyrå (SSB) sin siste befolkningsframskriving fra juli 2022, viser at vi må forvente en reduksjon i antall innbyggere i grunnskolealder i Grimstad i neste tiårs-periode.

I tabellen under presenteres årsverk i Grimstadskolen. I «undervisning samlet» inngår årsverk til ordinær opplæring, spesialundervisning, særskilt språkopplæring med mer. Spesialundervisning blir også beskrevet nærmere i eget kapittel.

	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Årsverk til undervisning, samlet	223,0	231,8	232,5	225,6	215,3
Årsverk til ordinær opplæring	167,5	171,9	181,4	168,6	166,5
Årsverk til spes.u. og særskilt språkopplæring m/pedagog, samlet	55,5	59,9	51,0	56,9	48,8
Årsverk til assistent, samlet,	70,9	78,57	66,38	59,2	54,1
Årsverk til assistent til vedtak etter opplæringsloven § 5-1	43,2	49,9	45,0	40,9	40,0

Tabellen er hentet fra GSI og viser årsverk for undervisningspersonalet og assistenter i Grimstad kommune (1. til 10. trinn) fra skoleåret 2017-18 til 2021-22.

Den nasjonale lærertetthetsnormen angir hvor høy lærertetthet det skal være på hoved-trinnene ved hver skole. Den gjeldende normen er maksimalt 15 elever for hver lærer på 1. – 4. trinn, og 20 elever per lærer på 5. – 10. trinn. Ressurser til blant annet spesialundervisning og særskilt språkopplæring blir da ikke regnet med.

Norm og lærertetthet er ikke det samme som størrelsen på klassen, men regulerer forholdstallet mellom elever og lærer i grunnskolen. Det er opp til skolene hvordan de organiserer elevene i opplæringen. Økt lærertetthet gir mulighet for fleksibel bruk av varierte gruppekonstellasjoner og forsterket innsats i form av for eksempel styrkegrupper og intensive kurs. Økt lærertetthet muliggjør dessuten mer tid til den enkelte elev i arbeidet med å bygge relasjoner, trygghet og trivsel i læringsmiljøet. Dette må ses i sammenheng med forskning som viser at lærerens kompetanse og

egnethet har stor betydning for elevenes læringsutbytte. Målet er at elevene skal oppleve økt mestring, få bedre læringsutbytte og redusere behovet for spesialundervisning.

Av tabellen ser vi at årsverk til samlet undervisning økte fra skoleåret 2017/18 til skoleåret 2019/20. Vi kan observere en reduksjon for skoleåret 2020/21, og en videre reduksjon til i år på 10,3 årsverk. Tabellen viser også at årsverk til ordinær opplæring økte fra 2017/18 til skoleåret 2019/20. Fra 2020/21 til 2021/22 finner vi en nedgang på i overkant av to årsverk. Dette kan ha sammenheng med den systematiske prosessen vi for øyeblikket har i kommunen knyttet til å tilpasse drift til den økonomiske situasjonen.

Årsverk til spesialundervisning med pedagog ble redusert i perioden fra 2018/19 til 2019/20. Vi fikk deretter en økning igjen i skoleåret 2020/21. Årets tall viser en ny nedgang fra 56,9 årsverk til 48,8 årsverk. Dette er det laveste antall årsverk i perioden. Under avsnittet om spesialundervisning (punkt 2.4.1), fremgår det at antall elever som får timer med spesialundervisning med pedagog i skoleåret 21/22, var 216. Dette er en økning fra 204 elever i skoleåret 20/21. Dette innebærer at færre pedagoger/spesialpedagoger gir spesialundervisning til flere elever sammenlignet med fjoråret.

Når det gjelder samlet årsverk til assistent, fortsetter reduksjonen fra i fjor fra 59,2 til 54,1. Samlet årsverk har i femårs-perioden blitt redusert med 16,8.

Årstimer til assistent som er knyttet til enkeltvedtak (opplæringsloven kapittel 5), er omtrent det samme som for forrige skoleår.

Det har vært en målsetning å redusere assistentressursene i elevenes vedtak om spesialundervisning, og i høyere grad satse på å tilby elevene med vedtak om spesialundervisning pedagoger/spesialpedagoger eller assistenter innenfor ordinær opplæring. Dette har sammenheng med kvalitet i opplæringen og at Grimstad relativt sett har hatt langt høyere assistentbruk knyttet til spesialundervisning enn sammenlignbare kommuner. Årets tall viser imidlertid at vi både har fått en reduksjon av pedagogressurser og assistentressurser til spesialundervisning.

Skoleeier merker seg at den største reduksjonen av assistentbruk fortsatt er knyttet til arbeid med elever uten vedtak om spesialundervisning. Dette kan være miljø-team på en skole, ekstra voksne knyttet til 1. trinn, voksne som er med på å forebygge eller avdekke mobbing og krenkelser, eller annen type forsterkninger som ikke krever vedtak.

Reduksjon av denne type assistentbruk kan redusere skolens muligheter for å lykkes med tidlig innsats. Resultatene av dette *kan* bli flere vedtak om spesialundervisning og/eller flere mobbesaker. Dette er det viktig at skolene og skoleeier følger med på.

Lærertetthetsnormen

Med kalkulator for lærernorm som er utarbeidet av Utdanningsdirektoratet, er det lagt til rette for å vise oversikt over status på skolenivå. Vi presenterer derfor resultater for alle skolene i Grimstad:

Lærernorm ved skolene i Grimstad høsten 2021

(Basert på GSI-utregning av Utdanningsdirektoratets kalkulator for lærernorm)

Skole	1.-4. trinn (15 elever pr lærer)	Mer/mindre undervisningsårsverk	5.-7. trinn (20 elever pr lærer)	Mer/mindre undervisningsårsverk	8.-10. trinn (20 elever pr lærer)	Mer/mindre undervisningsårsverk
Eide	14,0	+ 0,3	13,5	+ 1,0		
Fevik	16,5	- 1,1	18,5	+ 0,7	20,6	- 0,5
Fjære b.	16,4	- 0,8	19,4	+ 0,2		
Frivoll	15,0	0,0	15,0	+ 1,1		
GUS					20,9	- 1,0
Holviga b.	15,0	0,0	13,4	+ 4,2		
Holviga u.					18,6	+ 0,7
Jappa	14,9	+ 0,1	26,0	- 1,6		
Landvik	16,9	- 1,7	22,2	- 0,9		
Langemyr						

Tall for friskolene (Hesnes Montessoriskole og Drottningsborg ungdomsskole) viser følgende knyttet til lærernormen i 2021:

Skole	1.-4. trinn (15 elever pr lærer)	Mer/mindre undervisningsårsverk	5.-7. trinn (20 elever pr lærer)	Mer/mindre undervisningsårsverk	8.-10. trinn (20 elever pr lærer)	Mer/mindre undervisningsårsverk
Hesnes Montessori skole	10,0	+ 1,2	9,6	+ 1,7		
Drottningsborg u.					22,6	- 1,2

Tabellene gir en oversikt over hvordan skolene ligger an med tanke på antall elever i forhold til lærernorm. Av tabellen kan man også se hvor mange undervisningsårsverk skolen trenger for å oppfylle kravene i lærertetthetsnormen. Resultatene vises for hoved-trinnene 1.-4., 5.-7. og 8.-10. trinn. Lærernorm gjelder innenfor disse trinnene samlet sett, og man kan ikke vurdere dette isolert for en klasse eller ett trinn.

Oversikten viser antall elever per lærer i ordinær undervisning, hvor ressurser til spesialundervisning og undervisning i særskilt norsk ikke regnes med. Normen sier bare noe om forholdet mellom antall elever og lærere i en gjennomsnittlig undervisningssituasjon.

Av tabellen kan vi utlede at det varierer mellom skolene om lærernormen er oppfylt. Fem av skolene oppfylte normen, og seks gjorde det ikke. Fevik skole, Fjære barneskole, Grimstad ungdomsskole, Jappa skole, Landvik skole og Drottningsborg ungdomsskole oppfylte ikke lærernormen høsten 2021. Skoleeier har fulgt dette videre opp, og sammen med skolene vurdert tiltak som skal sørge for at lærernormen blir oppfylt ved alle skolene. Status ved skolestart høsten 2022 er at fire skoler ikke oppfyller lærernormen.

3.2.2 Opplæring av minoritetsspråklige elever

Særskilt språkopplæring er en samlebetegnelse på særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. I overkant av 7 prosent av elevene i Grimstad kommunes skoler har vedtak om særskilt språkopplæring etter opplæringsloven § 2-8.

År		Andel elever med vedtak om særskilt språkopplæring
Grimstad	2021-22	7,5%
	2020-21	6,7%
	2019-20	6,7%
	2018-19	6,1%
Nasjonalt	2020-21	20,8%
	2019-20	17,9%
	2018-19	18,4%

Tallene er hentet fra GSI og viser andelen elever med vedtak om særskilt språkopplæring i Grimstad kommune sammenlignet med nasjonalt, for skoleårene 2018-19 til 2020-2021. Tilsvarende tall for Agder fylke er ikke tilgjengelig.

Med minoritetsspråklige elever i grunnsopplæringen forstår vi barn, unge og voksne som har et annet morsmål enn norsk eller samisk. Særskilt norskopplæring kan gis i deler av norskfaget og av lærere med formell kompetanse i norsk ved elevens hjemskole eller i en velkomstklasse. Tospråklig fagopplæring er knyttet opp mot enkeltfag, der eleven har behov for støtte på morsmålet.

Tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring anses av staten som tidlig innsats. Det er opp til kommunene å fastsette vurderingskriterier for hvilke elever som har behov for disse tiltakene i tillegg til å få særskilt norskopplæring. I Grimstad har det ikke vært registrert noen elever som har tilbud om morsmålsopplæring eller tospråklig fagopplæring de siste årene. Tallene i tabellen over inneholder for Grimstad sin del derfor utelukkende særskilt norskopplæring.

Minoritetsspråklige elever, selv helt nyankomne, har rett til å høre til en klasse/basisgruppe på nærskolen sin på lik linje med andre elever i norsk skole. I Grimstad har vi imidlertid også tilbud om en såkalt ressursklasse (som tidligere har blitt omtalt som velkomstklasse), og i praksis benytter de aller fleste minoritetsspråklige elever seg av dette tilbudet. Det er Jappa skole som har dette tilbudet for barnetrinnet, og Grimstad ungdomsskole fra skoleåret 2020/21 som har dette tilbudet for ungdomstrinnet. Innføringstilbud slik som ressursklassen er, skal normalt vare inntil ett år med mulighet for ett års forlengelse. Dette fremgår av opplæringsloven § 2-8.

3.2.3 Kompetanseutvikling for ansatte i skolen

Kort om videreutdanning for lærere

I henhold til opplæringsloven § 10-8 har skoleeier ansvar for å ha riktig og nødvendig kompetanse i virksomheten. Opplæringsloven § 10-2 fastsetter krav til hvilken formell kompetanse lærere må ha i de fagene de underviser i.

Videreutdanningstilbudene skal bidra til at flest mulig lærere har kompetanse i tråd med

kompetansekravene til undervisning. Kompetansekravene for undervisning skal oppfylles innen 2025. Skoleeier skal ha et system som gir ansatte i skolen anledning til nødvendig kompetanseutvikling for å kunne utvide og fornye sin faglige og pedagogiske kompetanse.

Finansiering for videreutdanning

Staten har etablert en vikar- og stipendordning for videreutdanning av lærere. I budsjettet for Grimstad kommune 2021 og 2022 er det lagt inn kr.1 350 000,-.

Bildet i Grimstad

Grimstad kommune fikk innvilget færre studieplasser (30) enn det kommunen hadde godkjent (33) for skoleåret 2021-2022. Søknader som fikk avslag fra Utdanningsdirektoratet var alle knyttet til profesjonsfaglig digital kompetanse. Politisk skoleeier i Grimstad bevilget dermed midler til flere studieplasser enn det Utdanningsdirektoratet innvilget.

Utdanningsdirektoratet innvilget alle godkjente søknader i de prioriterte fagene matematikk, engelsk, norsk, samisk og norsk tegnspråk. Det samme gjaldt søknader fra lærere til videreutdanning i praktisk-estetiske fag. Grimstad kommune bør fremdeles prioritere søknader innenfor disse fagene. På den måten kan vi sikre flere plasser til videreutdanning.

Konklusjon – kompetanseutvikling for ansatte i skolen

Det vil bli krevende å komme i mål innen 2025 blant annet fordi kommunen blir tildelt for få plasser i forhold til behovet. Ifølge Grunnskolens informasjonssystem (GSI) rapporterte skolene i Grimstad høsten 2021 at 17 lærere manglet nødvendige studiepoeng for å undervise i norsk. Tilsvarende tall for matematikk og engelsk var 40 og 36. Av disse tallene utgjorde ungdomstrinnet 15 lærere. Det er dermed flest lærere på barnetrinnet som mangler formell kompetanse. Samlet er det nå 93 lærere i Grimstadskolen som mangler de nødvendige studiepoengene for å fortsette å undervise i fagene sine etter 2025.

I dette avsnittet har vi sett at:

- Elevtallet er relativt stabilt, men har økt med 13 fra i fjor til i år
- Årsverk til undervisning samlet ble redusert for skoleåret 2020/21, og en videre reduksjon til i år på 10,3 årsverk.
- Årsverk til ordinær opplæring ble markant redusert i 2020/21 sammenlignet med året før og i 2021/22 har det vært en ytterligere nedgang på i overkant av to årsverk
 - Årsverk med pedagog i tilbud om spesialundervisning er redusert fra 56,9 årsverk til 48,8 årsverk. Dette er det laveste antall årsverk i perioden
- Samlet årsverk til assistent er redusert. Reduksjonen fra i fjor har beveget seg fra 56,9 til 48,8. Samlet årsverk til assistent har i femårs-perioden blitt redusert med 16,8.
- Årsverk til assistent etter enkeltvedtak er omtrent det samme som forrige skoleår
 - Seks av skolene har avvik knyttet til lærertetthetsnormen i 2021/22
 - 7,5 prosent av elevene har vedtak om særskilt språkopplæring, ingen har tilbud om morsmålsopplæring eller tospråklig fagopplæring
- Grimstad kommune har fått innvilget færre studieplasser til videreutdanning enn det kommunen hadde godkjent
- Det kan bli krevende å komme i mål med å tilfredsstille kompetansekravene innen 2025. Samlet er det nå 93 lærere i Grimstadskolen som mangler de nødvendige studiepoengene for å fortsette å undervise i fagene sine etter 2025

Oppfølgingspunkter i kommende periode:

- Sikre at skolene håndterer reduksjon av årsverk til undervisning, for å tilpasse til elevtall
 - Intensivere dreiningsarbeidet med spesialundervisning
- Følge opp skolene som ikke har klart å ivareta lærernormen og sette lederne i stand til å organisere riktig og hensiktsmessig
 - Prioritere søknader til videreutdanning av lærere innenfor fag som prioriteres av Utdanningsdirektoratet

3.3 Spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging i barnehagene

Barn som ikke har begynt på skolen, har rett til spesialpedagogisk hjelp hvis de trenger det. Retten gjelder uansett om de går i barnehage eller ikke. Spesialpedagogisk hjelp kan for eksempel være trening, stimulering eller støtte til de som jobber i barnehagen. Når foreldre er bekymret for utviklingen til et barn, kan kommunen og PP-tjenesten vurdere å gi råd om hva barnet trenger. Før barnet får spesialpedagogisk hjelp, må kommunen fatte et enkeltvedtak.

Tilrettelegging av barnehagetilbudet for barn med nedsatt funksjonsevne har et annet formål enn spesialpedagogisk hjelp. Det gjelder kun for barn med nedsatt funksjonsevne. Formålet er å sikre at barn med nedsatt funksjonsevne kan nyttiggjøre seg barnehagetilbudet på lik linje med andre barn og få likeverdig utviklings- og aktivitetsmuligheter. Eksempler på dette kan være at et barn trenger ekstra personalressurser for å kunne delta på barnehagens utflukter eller dersom barnet har behov for teleslynge for å delta i samlingsstund. Det fattes vedtak også i forbindelse med tilbud om tilrettelegging.

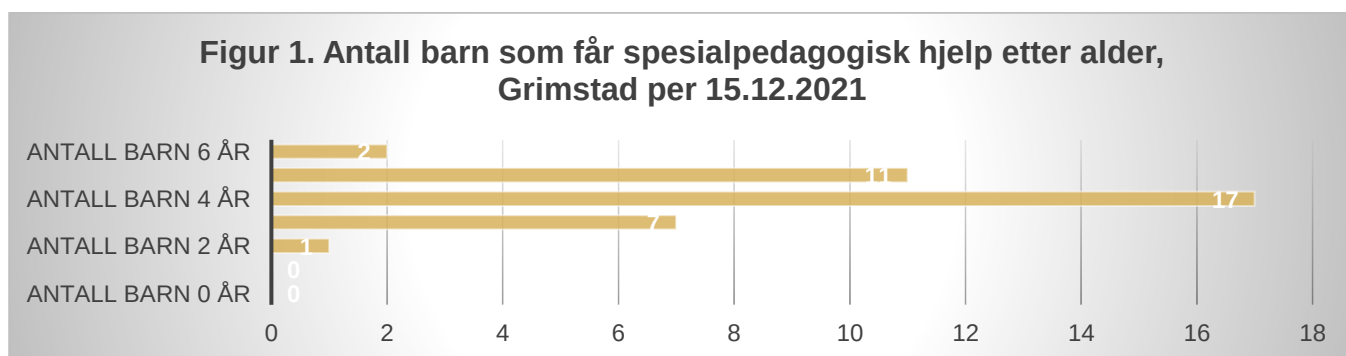
3.3.1 Tilstanden knyttet til tilrettelegging

Tall fra Basil-rapportering 2021 viste at det var 26 barn med tilrettelegging, som gir en svak økning av behovet for tilrettelegging. Prosentvis andel i Grimstad er 2,2% som ligger noe over snittet nasjonalt som var på 1,9%.

Det er ikke et mål for kommunen å ha lavest mulig andel barn i barnehage med tilrettelegging. Høy kompetanse hos barnehagepersonalet kan redusere behovet for tilrettelegging, men det er også viktig å sikre at barn med vansker får hjelp. Statped understreker viktigheten av å fange opp de barna som trenger noe ekstra så tidlig som mulig, de erfarer at mange opplever at det likevel går for lang tid før barna får hjelp. De fleste barn som har særskilte opplæringsbehov, blir fanget opp tidlig av hjelpeapparat og barnehagen. Mindre vansker blir ifølge Statped derimot ikke alltid oppdaget like lett. Tidlig innsats er ifølge Statped også viktig for barn med mindre vansker; blant annet for at vanskene ikke skal få store konsekvenser senere i skoleløpet. Med tidlig innsats kan vi også forebygge skjev-utvikling, sosiale vansker, læreversker, frafall i skolen og at man faller utenfor arbeidslivet som voksen.

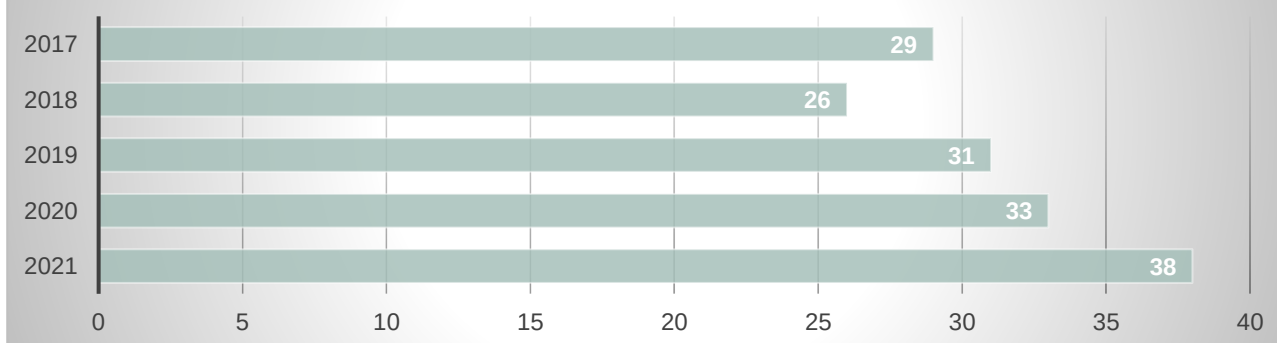
Årsakene til for sen hjelp kan være mange. Målet må være å få ned ventetiden og skape bedre flyt mellom hjelpeinstansene. Kommunens strategi for å sikre god tverrfaglig innsats er å organisere tjenester knyttet til barn og unge i samme sektor.

3.3.2 Tilstanden knyttet til vedtak om spesialpedagogisk hjelp

Statistikkene er hentet fra BASIL som er barnehagenes rapporteringssystem på Udir.no

Figur 2. Antall barn (0-5 år) som får spesialpedagogisk hjelp i perioden 2017 - 2021, Grimstad

Statistikkene er hentet fra BASIL som er barnehagenes rapporteringssystem på Udir.no

Figur 1 viser antall vedtak om spesialpedagogisk hjelp i barnehagene i Grimstad fordelt på barnas alder. Figur 2 viser oversikt over utviklingen av antall barn (0–5 år) med vedtak om spesialpedagogisk hjelp i perioden fra 2017 til 2021. Utviklingen viser en jevn økning av barn som får vedtak, samtidig vet vi at barnetallet er synkende.

I 2020 var det nasjonalt 3,4 prosent av barna i barnehagene som fikk spesialpedagogisk hjelp. Det hadde vært en svak, men jevn økning de fem siste årene. Nasjonalt økte også andelen barn med spesialpedagogisk hjelp med alderen. Andelen som får spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, øker fra 0,3 prosent blant barn under 2 år, til 6,4 prosent blant 5 åringene. (Utdanningsdirektoratet/BASIL).

Forskning viser at språk-/ kommunikasjonsvansker er det hyppigst forekommende kjennetegnet ved barn som har spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, fulgt av psykososiale-/atferdsvansker, utviklingshemming og sammensatte vansker (Wendelborg mfl., 2015). I tråd med dette vanskebildet mottar et flertall av barna språk- og begrepsstimulering og sosial trening. Det foretas ingen jevnlig registrering av vansketypene og spesialpedagogisk hjelp. Derfor vet vi ikke om dette har endret seg over tid (Wendelborg mfl., 2015; Rambøll, 2011.)

Av figur 1 ser vi at det er 38 barn som har vedtak om spesialpedagogisk hjelp i barnehagen. Det utgjør 3,2 prosent av barnehagebarna i Grimstad. Det er flest fireåringer, og noen færre 5- åringene. Til en viss grad samsvarer dette med det nasjonale bildet, hvor vedtakene ser ut til å øke mot slutten av barnehagetiden.

Kommunen har hatt en målsetning om å redusere vedtak om spesialundervisning i skolen. For barnehagesektoren ser vi imidlertid at Grimstad ikke ligger spesielt høyt. Vi ligger under landsgjennomsnittet, men har hatt en økning fra fjoråret. Ser vi på statistikken for andel barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp i førskolealder i forhold til statistikk om andel elever med vedtak om spesialundervisning i skole (hvor andelen er høyest på de høyeste trinnene), er spørsmålet om flere barn burde vært fanget opp tidligere i førskolealder.

I 2022 ble det i budsjettet med 6,4 årsverk til spesialpedagoger i barnehagesektoren. Spesialpedagogene jobber ute i barnehagene og veileder barnehagene både knyttet til barn med spesialpedagogisk hjelp og knyttet til tilrettelegging. Tall for våren 2022 viste at antall vedtakstimer tilsvarte et behov for 7,7 årsverk med spesialpedagoger.

I dette avsnittet har vi sett at:

- God tilrettelegging er slik Statped ser det, tidlig innsats.
- Det var 38 barn med enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp i barnehage i 2021. Dette er lavere enn gjennomsnittet i landet for øvrig
- Det var 26 barn med tilrettelegging. Det tilsvarer 2,2%, her ligger vi noe over landsgjennomsnittet.
- Antall vedtakstimer til spesialpedagogisk hjelp viser at vi har behov for flere spesialpedagoger.

Oppfølgingspunkter i kommende periode:

- Ressurs til veiledning og systemarbeid i barnehagene for å redusere behov for vedtak
- Kartlegge spesialpedagogisk kompetanse i barnehagene
- Sikre at barn i førskolealder får tidlig nok hjelp slik at behovet for særskilte tiltak i skolen reduseres
- Fokus på tverrfaglig samarbeid

3.4 Spesialundervisning i skolen

Prinsippet om tilpasset opplæring favner både ordinær opplæring og spesialundervisning. I den ordinære opplæringen har ikke eleven rett til særskilt tilrettelegging. Spesialundervisning er derimot en individuell rett eleven har i de tilfellene han eller hun trenger ekstra tilrettelegging utover det ordinære tilbudet. Det er elevens manglende utbytte av den ordinære undervisningen som avgjør om eleven har rett på spesialundervisning. En diagnose i seg selv gir ikke automatisk rett til spesialundervisning og elevens diagnose er ikke det vesentlige i vurderingen om en elev har behov for spesialundervisning.

Tilpasset opplæring er de tiltakene som skolen setter inn for å sikre at alle elevene får best mulig utbytte av opplæringen. De kan være knyttet til organiseringen av opplæringen, pedagogiske metoder og progresjon. Tilpasset opplæring er ikke et mål i seg selv, men et virkemiddel for at elevene skal oppleve økt læringsutbytte. Godt læringsmiljø og gode systemer for lokalt arbeid med læreplan, vurdering og tilbakemelding er viktige forutsetninger for å fremme en opplæring som er tilpasset elevenes evner og forutsetninger. Tilpasset opplæring er forankret i de sentrale prinsippene om fellesskolen, som inkluderende opplæring og likeverdighetsprinsippet.

3.4.1 Tilstanden knyttet til spesialundervisning

Statistikken sier primært noe om hvor mange og hvem som får spesialundervisning, og kan ikke alene si oss noe om kvaliteten i det spesialpedagogiske tilbudet. Tallene er hentet fra GSI.

Utvalgte indekser knyttet til spesialundervisning

- Andel elever med spesialundervisning
- Andel elever med spesialundervisning i Grimstad i en sju-års periode
- Andel elever med spesialundervisning nasjonalt i en sju-års periode
- Andel elever med spesialundervisning i Grimstad skoleåret 2021-2022, skolevis
- Kjønnnsfordeling spesialundervisning, skoleåret 2021-2022, nasjonalt og Grimstad
- Antall elever som får tildelt timer til spesialundervisning med undervisningspersonale
- Antall elever som får tildelt timer med assistenter som del av enkeltvedtaket om spesialundervisning

Andeler elever med spesialundervisning

Figur 1 viser at andelen elever med enkeltvedtak om spesialundervisning 2021-22 øker med økende alder. Første til fjerde trinn ligger Grimstad lavere enn landet, mens på mellomtrinnet og på

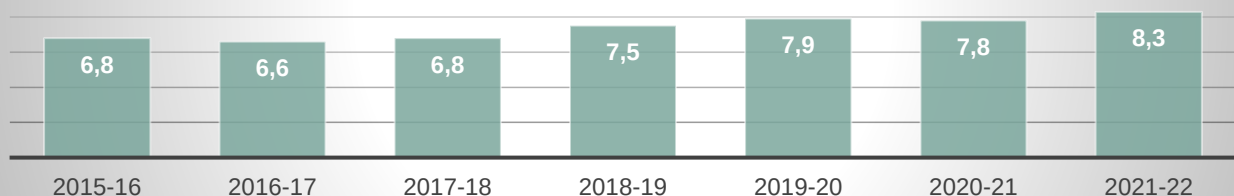
ungdomstrinnet ligger Grimstad høyere enn landet. Ungdomstrinnet i Grimstad skiller seg ut ved å ligge markant høyere enn ungdomstrinnet i landet. Ser vi på andel spesialundervisning totalt for 1. til 10. trinn, ligger Grimstad noe over gjennomsnittet i landet.

I figur 1 ser vi at det er en stor økning fra mellomtrinnet til ungdomstrinnet i Grimstad sammenlignet med landet for øvrig.

Like viktig som at en kommune sammenligner seg med andre kommuner, er det å se på egen utvikling over tid. Hva har vi av egne mål og satsninger, og hvordan ser resultatene ut i en gitt periode? Skoleforskere som Thomas Nordahl understreker at det ofte tar tre til fem år fra man initierer et endringsarbeid til vi ser resultater ute i klasserommet.

I figuren under ser vi hvordan utviklingen knyttet til andel elever med vedtak om spesialundervisning har vært fra skoleåret 2015-16 til skoleåret 2021-22.

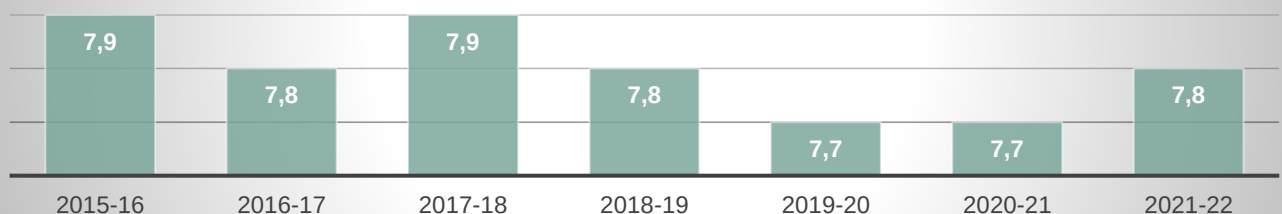
Figur 2. Andel elever med enkeltvedtak om spesialundervisning, totalt i Grimstad i en sju-års periode

Figuren viser en økning av andel elever med spesialundervisning fra 2015 til 2022. Andelen elever med enkeltvedtak om spesialundervisning er på 8,3 i skoleåret 2021-22, og dette er det høyeste nivået i sju-års perioden. Til tross for et dreiningsarbeid knyttet til å styrke skolenes muligheter for å tilby flere elever ordinær tilpasset opplæring og således bidra til at færre elever har behov for spesialundervisning, ser vi at kommunen ikke har lyktes med denne målsetningen fullt ut.

I figur 3, ser vi at landet for øvrig ligger på en prosentandel på 7,8. Det er noe lavere enn for Grimstad. Andel elever med spesialundervisning nasjonalt, har holds seg forholdsvis stabilt i perioden.

Figur 3. Andel elever med enkeltvedtak om spesialundervisning, nasjonalt i en sju-års periode

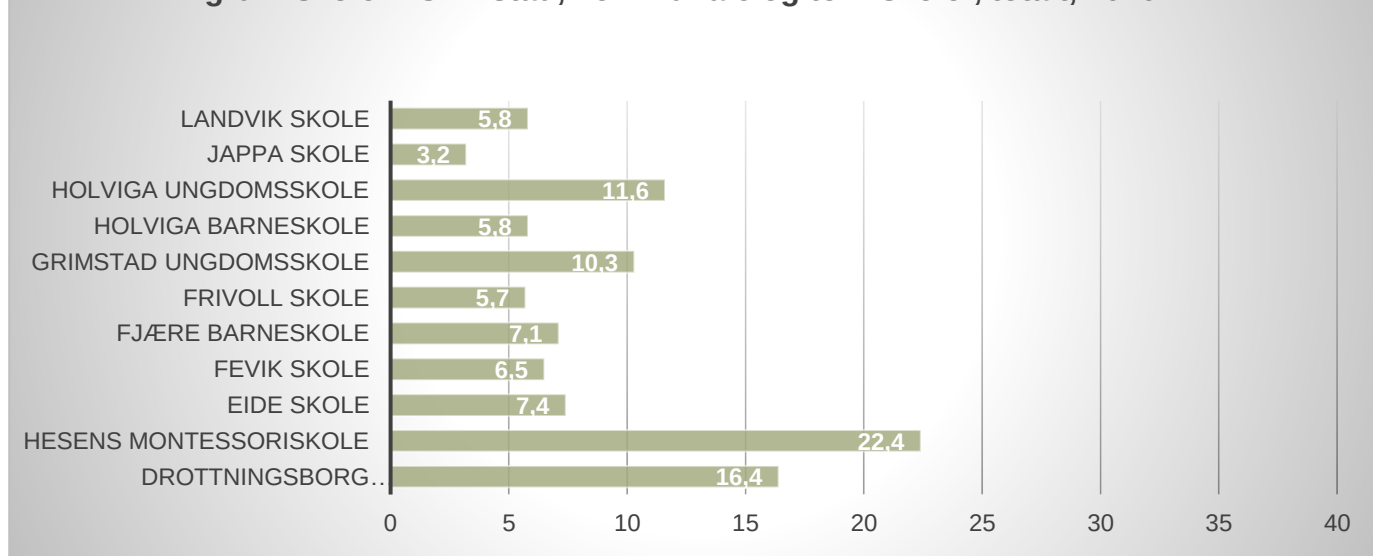
Andel elever med spesialundervisning i Grimstad, skolevis

Som nevnt innledningsvis under dette avsnittet, er det elevenes manglende utbytte av den ordinære undervisningen som avgjør om eleven har rett på spesialundervisning. I figur 4 og 5

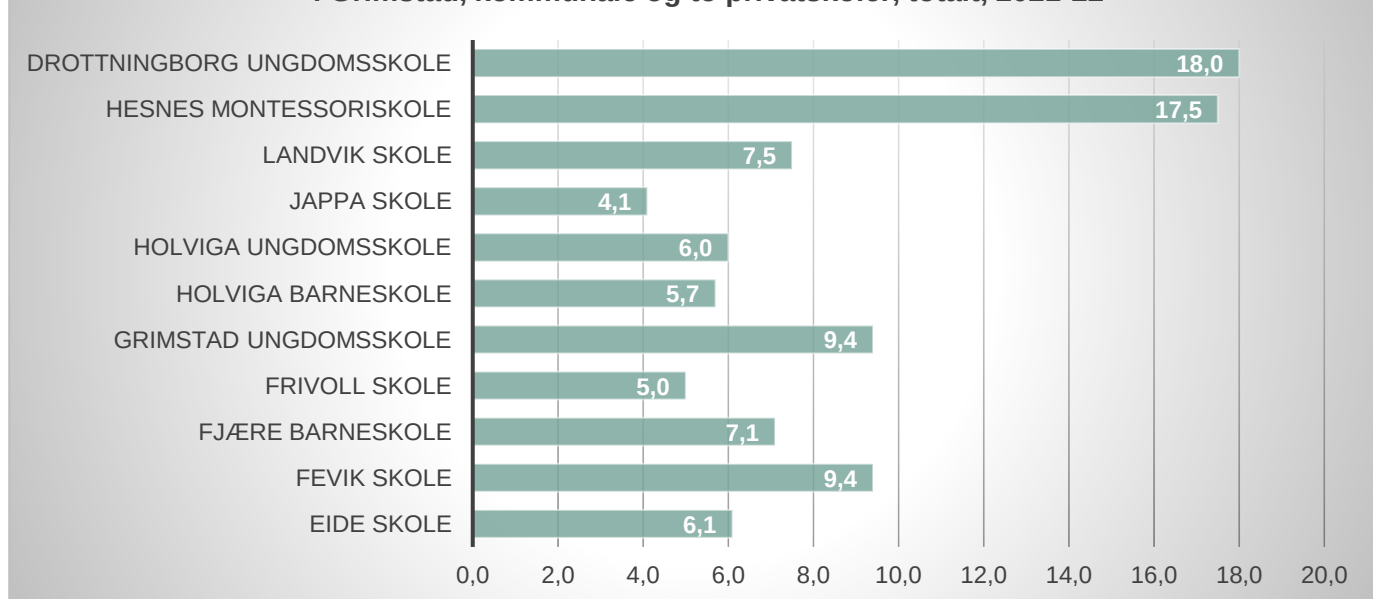
presenterer vi hvordan andel spesialundervisning varierer fra skole til skole. Vi har ikke inntatt Langemyr skole, da alle elevene der vil ha vedtak om spesialundervisning. Fordi kommunen utreder behov, saksbehandler og finansierer spesialundervisning også på privatskolene, er det relevant å også vise oversikt over status på Drottningborg ungdomsskole og Hesnes Montessoriskole barneskole.

For sammenligningens skyld, presenterer vi tabellen fra den forrige kvalitetsmeldingen (2020-21) sammen med ny tabell for skoleåret 2021-22:

Figur 4. Andel elever med enkeltvedtak om spesialundervisning, grunnskoler i Grimstad, kommunale og to friskoler, totalt, 2020-21

Figur 5. Andel elever med enkeltvedtak om spesialundervisning, grunnskoler i Grimstad, kommunale og to privatskoler, totalt, 2021-22

Det er betydelig variasjon mellom skolene på andel elever som har vedtak om spesialundervisning. Fevik økte sin andel med enkeltvedtak om spesialundervisning fra 3,3 til 6,5 i fjor. Som det ble beskrevet i forrige kvalitetsmelding, hadde denne økningen sammenheng med sammenslåingen av Fjære ungdomsskole og Fevik skole. I inneværende skoleår har vedtak om spesialundervisning økt ytterligere; fra 6,5 til 9,4. Dette må anses for å være en markant økning som skolen bør se spesielt på.

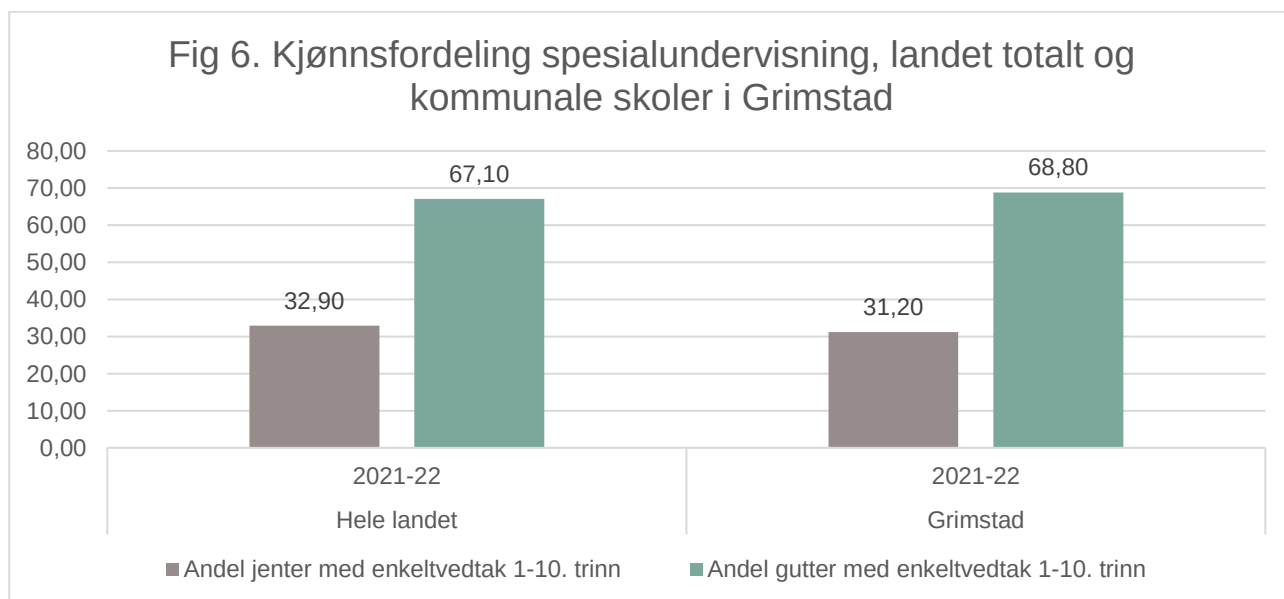
Bildet i 2020-21 var slik at andelen elever med vedtak om spesialundervisning var langt høyere på ungdomsskolene enn barneskolene. Slik er det ikke i inneværende skoleår. Fortsatt ligger alle barneskolene under nivået til Grimstad ungdomsskole (med 9,4 prosent) og Fevik skole (med 9,4 prosent), men vi ser at Holviga ungdomsskole har redusert sin andel med spesialundervisning fra 11,6 til 6,0 prosent. Dette kan ha sammenheng med at skolen etter et lokalt tilsyn fra skoleeier har jobbet systematisk med sin tilnærming til spesialundervisning. Dette inkluderer både kompetanse om saksbehandling, lovforståelse, systemtiltak og holdninger. Vi må også ta høyde for at endringen delvis kan forklares ved naturlige svingninger i elevmassen. Holviga ungdomsskole er den minste av våre ungdomsskoler hvor små endringer får større utslag på statistikken.

Eide skole og Frivoll skole er to barneskoler som har redusert andel elever med vedtak om spesialundervisning fra skoleåret 2020-2021 til skoleåret 2021-22. Landvik skole og Jappa skole har økt sin andel av spesialundervisning i samme periode. Landvik fra 5,8 til 7,5 og Jappa fra 3,2 til 4,1. For øvrig kan vi merke oss at Grimstad ungdomsskole fortsatt ligger høyt blant de kommunale skolene, men at de med sine 9,4 prosent har en reduksjon fra fjoråret som var på 10,3 prosent.

Det som er bekymringsfullt, er at friskolene også i år ligger langt høyere med hensyn til andel elever som har vedtak om spesialundervisning. Det har riktignok vært en reduksjon fra skoleåret 2020/21 for Hesnes montessoriskole, men en andel spesialundervisning på 17,5 prosent på Hesnes montessoriskole og 18,0 prosent på Drottningborg ungdomsskole, er for høyt.

Kjønnsforskjeller

Det er vært stabilt store kjønnsforskjeller over flere år i landet og i Grimstad. Figur 6 viser status for skoleåret 2021/22 for landet og for vår kommune.

Figuren viser store kjønnsforskjeller ved at langt flere gutter enn jenter har vedtak om spesialundervisning. Dette mønsteret er det samme for både Grimstad og landet for øvrig. Kjønnsforskjellene er likevel noe større for Grimstad enn for landet. Dette var det samme mønsteret som vi så forrige skoleår.

Pedagoger og assistenter

Tabell 7. Antall elever som får tildelt timer til spesialundervisning med undervisningspersonale, skoleåret 2021/22

	1.-4-trinn	5.-7. trinn	8.-10.trinn	Gutter	Jenter	Sum elever
Hvor mange får 1-75 timer per år?	2	2	1	3	2	5
Hvor mange får 76-190 timer per år?	12	24	22	34	24	58
Hvor mange får 191-270 timer per år?	6	15	6	20	7	27
Hvor mange får 271 timer eller mer per år?	25	40	61	90	36	126
Sum elever som får timer med spesialundervisning med pedagog	45	81	90	147	69	216

Tabell 7 viser at når elever i Grimstad får tildelt spesialundervisning, får de mange pedagogtimer. Tabellen viser også at det tildeles langt flere timer på de høyere trinnene enn på de lavere trinnene. Dessuten viser også denne oversikten at det er langt flere gutter enn jenter som mottar spesialundervisning.

Når elever ikke har tilstrekkelig utbytte av opplæringen og trenger noe særskilt, er det positivt at det tildeles pedagogtimer (Jf. ekspertrapporten *Inkluderende fellesskap for barn og unge*, Thomas Nordahl m.fl. 2018)

Fortsatt er det slik at assistenttimer inkluderes i vedtak om spesialundervisning. I tabell 8 vises en oversikt fra GSI på hvordan denne fordeling av assistenttimer var i skoleåret 2020-21 og hvordan det er i skoleåret 2021-22:

Tabell 8. Antall elever som får tildelt timer med assistenter som del av enkeltvedtaket om spesialundervisning, skoleåret 2020-21 og 2021-22

	Gutter 2020-21	Jenter 2020- 21	Sum 2020- 21	Gutter 2021-22	Jenter 2021-22	Sum 2021-22
Hvor mange får 1-75 timer med assistent per år?	3	0	3	1	2	3
Hvor mange får 76-190 timer med assistent per år?	7	3	10	14	2	16
Hvor mange får 191-270 timer med assistent per år?	4	2	6	11	5	16
Hvor mange får 271 timer eller mer med assistent per år?	77	34	111	70	24	94
Sum elever som får timer med assistenter	91	39	130	96	33	129

Det vi kan legge merke til, er at når elevene først får tildelt assistent i sitt spesialundervisningstilbud, får de mange timer. Videre ser vi at assistentbruken nesten er av samme omfang fra 2020-21 til 2021-22. I punkt 3.2.1 så vi at antall årsverk til assistent som er tilknyttet enkeltvedtak om spesialundervisning er redusert med omtrent 10 de siste fire årene. Sammenstiller vi denne informasjonen med tabell 8 over, ser vi at det nå er færre assistenter som gjennomfører spesialundervisning med flere elever.

Vi ser at kjønnsforskjellene gjør seg gjeldende på fordeling av assistenttimer. Vi har en antakelse om at det har noe med atferdsvansker å gjøre. PPT melder om at det blir stadig flere henvisninger som handler om atferdsvansker – og gutter er i flertall. Atferdsvansker har i høy grad blitt løst i Grimstadskolen med å tildele assistenttimer.

Tabell 8 viser også at det er færre elever som får mange timer (271 timer eller mer) med spesialundervisning sammenlignet med fjoråret. Samtidig ser vi en økning på antall elever som får færre timer (76-190 og 191-270). Når det gjelder kategorien med 1-75 timer, er denne uforandret. Sum elever som får timer med assistent blir som nevnt nesten det samme som for fjoråret.

I arbeidet vårt med å dreie spesialundervisningen fra individ til system, må fokuset på assistentbruken videreføres. Spesielt er det viktig å følge med på hvordan skolene blir påvirket av den markante reduksjonen av assistenter som ikke er knyttet opp til enkeltvedtak.

Hommedal skolegård – en alternativ opplæringsarena

Tabell 3. Omfang av alternativ opplæringsarena i skoleåret 2021-22

1.-7. trinn	8.-10-trinn	Gutter	Jenter	Sum 1.-10.trinn
17	15	27	5	32

Tabellen tar utgangspunkt i data fra GSI og viser at i skoleåret 2021-22 har kommunen 32 elever som er utplassert en eller flere dager i uken utenfor ordinær opplæring. Av disse er 27 gutter og 5 er jenter. Det er omtrent like mange på barnetrinnet og ungdomstrinnet. De aller fleste elever som har tilbud om alternativ opplæringsarena er gutter. Av de 32 elevene, er det 31 elever som har alternativ opplæringstilbud på Hommedal skolegård.

I dette avsnittet har vi sett at:

- Andelen elever med spesialundervisning er noe høyere i Grimstad enn i landet
 - Andelen med vedtak om spesialundervisning øker med økende alder
 - Vi har en økning i andel elever med spesialundervisning i 2021/22 sammenlignet med 2020/21 fra 7,8 prosent til 8,3. Dette er det høyeste nivået i 7-års perioden
- Det er en betydelig variasjon blant skolene når det gjelder andel elever som har vedtak om spesialundervisning
- Friskolene ligger svært høyt når det gjelder andel elever med vedtak om spesialundervisning
- Det er store kjønnsforskjeller knyttet til spesialundervisning slik at det er langt flere gutter enn jenter som har et spesialpedagogisk tilbud
- 32 elever mottar alternativ opplæring utenfor skolen. Nesten alle har tilbudet sitt på Hommedal skolegård

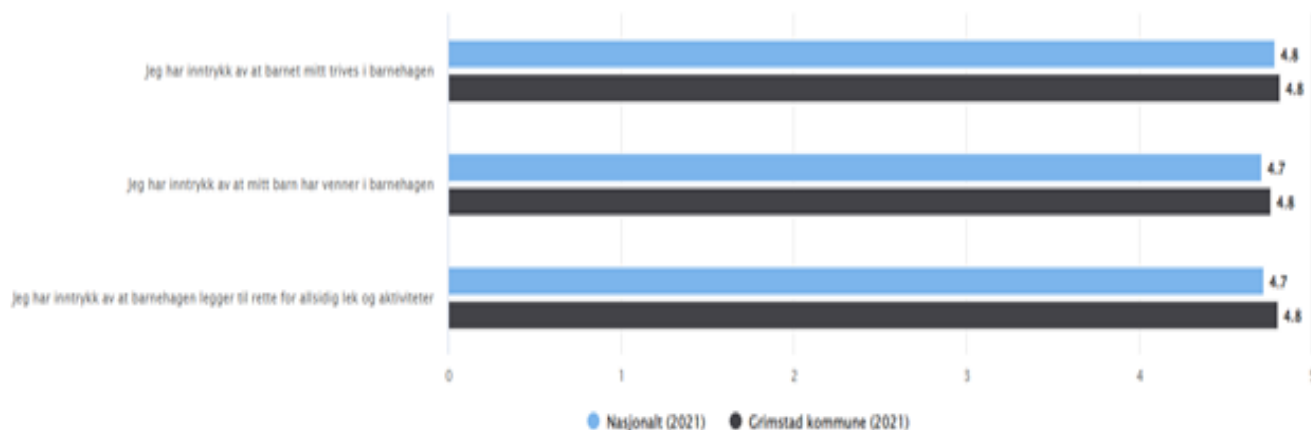
Oppfølgingspunkter i kommende periode:

- Fortsette arbeidet med å dreie arbeidet fra individ til system
- Styrke skolenes evne til å gi ordinær, tilpasset opplæring
- Legge til rette for at assistentbruken i vedtak om spesialundervisning kan reduseres
- Elevsyn og inkluderingsperspektivet i skolen: en skole for alle

3.5 Trygt og godt barnehagemiljø

1. januar 2021 fikk barnehagen nye bestemmelser i barnehageloven. De nye bestemmelsene skal sikre at alle barn får en trygg og god barnehagehverdag. Det er utarbeidet en felles mal (Plan for trygt og godt psykososialt barnehagemiljø) med rom for lokale tilpasninger. Implementeringsarbeidet pågår.

Foreldreundersøkelsen 2021 viser foreldrenes vurdering av barnets trivsel, resultatene viser at Grimstad ligger over nasjonalt nivå.

Barnehagemyndigheten i Grimstad vil undersøke barnehagens praksis og vurderinger av barnehagemiljøet ved tilsyn i 2022.

I dette avsnittet har vi sett at:

- Barnehagene har fått et nye bestemmelser i barnehageloven
- Bestemmelser samsvarer i høy grad med kapittel 9A i opplæringsloven
- Det er utarbeidet Plan for et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, planen implementeres.

Oppfølgingspunkter i kommende periode:

- Barnehagemyndighet i kommunen følger opp barnehagenes implementering gjennom tilsyn.
- Barnehagemyndighet foretar måling/registrering av antall saker som kommer inn under denne bestemmelsen i de enkelte barnehagene.

3.6 Læringsmiljø i skolen

Det er flere forhold som er grunnleggende for at elever skal oppleve et trygt og godt læringsmiljø. Høy kvalitet på læringsmiljøet er viktig for elevens faglige, personlige og sosiale utvikling. I møte med fremtidens utfordringer vil det være et stort behov for trygge, sosiale og kreative mennesker som kan finne svar på de utfordringene vi står overfor.

Lærerens kompetanse i klasseledelse og evne til å etablere positive relasjoner med hver enkelt elev, er helt avgjørende. I tillegg er det viktig at skolen får til et godt samarbeid med foreldrene, og at det etableres gode relasjoner og en kultur for læring i elevgruppen (Utdanningsdirektoratet 2013).

Utdanningsdirektoratet oppgir følgende kjennetegn på et godt læringsmiljø:

- Skolen har en god ledelse som kontinuerlig arbeider med å forbedre ulike sider ved læringsmiljøet og har gode rutiner for arbeidet med mobbing og andre krenkelser
- Skolen har utviklet en god klasseledelse preget av gode relasjoner mellom lærer og elev
- Skolen har positive relasjoner mellom elevene og en kultur for læring blant elevene
- Skolen har gode relasjoner og et godt samarbeid med foreldrene

Informasjon om elevenes læringsmiljø hentes fra Elevundersøkelsen. Undersøkelsen er obligatorisk for skolene å gjennomføre på 7. trinn og 10. trinn. Formålet med Elevundersøkelsen er ifølge Utdanningsdirektoratet å gi kunnskap om elevenes subjektive oppfatning av skole- og læringsmiljø. Informasjonen fra undersøkelsen skal danne grunnlag for kvalitetsutvikling på alle nivåer i skolesystemet. Resultatene presenterer Utdanningsdirektoratet i det nye analysebrett for statistikk – grunnskole.

3.6.1 Læringsmiljøindekser for Grimstad og landet for øvrig

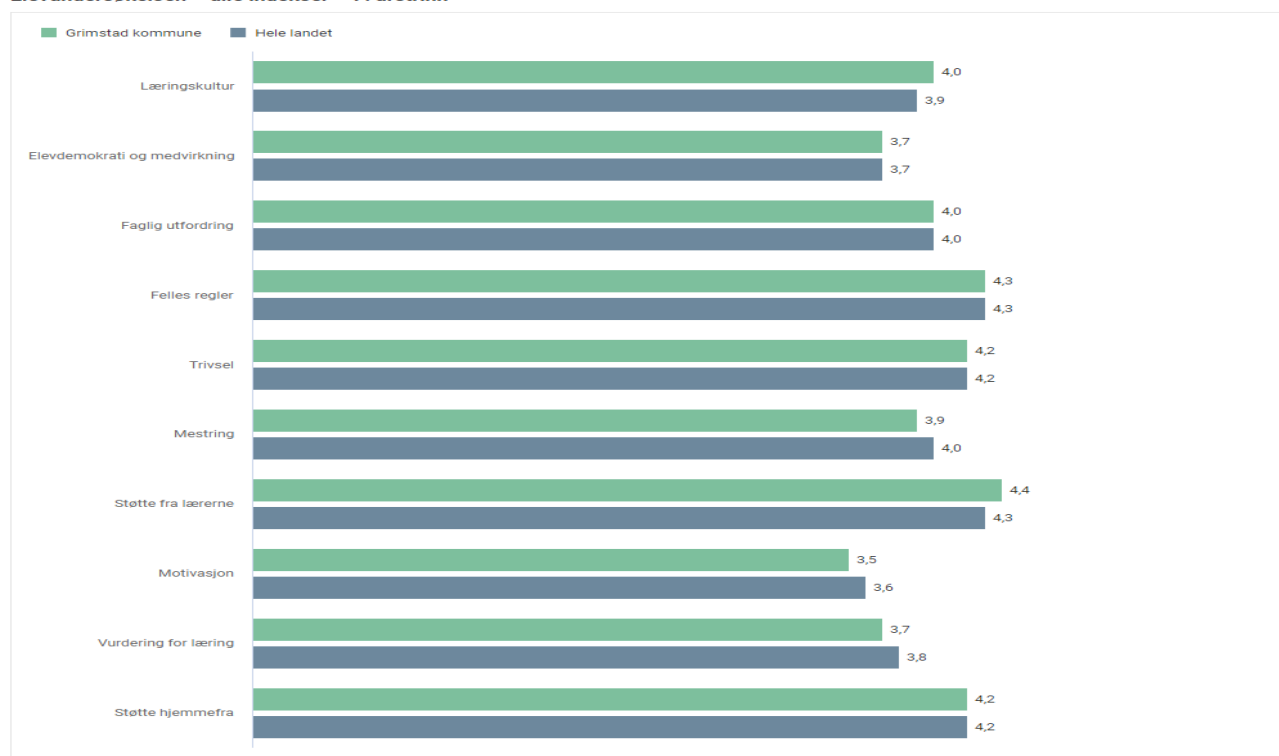
Analysebrettet for statistikk, presenterer på en enkel måte indeksene knyttet til elevenes læringsmiljø. For at tilstandsrapporten ikke skal bli for omfattende, presenteres resultatene kun på kommunenivå denne gang. Skolene vil finne statistikk for sine skoler ved å definere dette i analysebrettet.

Skala-forklaring:

1-5 hvor høy verdi betyr positivt resultat. Beste verdi er 5.

Diagram 1. Læringsmiljø 7. årstrinn Grimstad og landet for øvrig

Elevundersøkelsen – alle indekser – 7. årstrinn

2021-22, Hele landet, 7. årstrinn, Alle indekser, Offentlig skole, Begge kjønn

Diagrammet viser resultatene for skoleåret 2021-22, for 7. årstrinn og for begge kjønn. Grimstad sammenlignes her med landet for øvrig.

Læringskulturen er med på å understøtte det emosjonelle ved det å lære. I et godt læringsmiljø er det rom for å prøve noe nytt, feile, øve, men også se nye sammenhenger. Det er viktig at elevene er trygge på at hensikten med undervisningsvurdering er å hjelpe dem til å utvikle kompetansen sin (Udir.no). Resultatene på 7. trinn for skoleåret 2021-22 viser at skåren for læringskultur er på 4,0 i Grimstad. Dette kan vi anse som forholdsvis bra, men det er et forbedringspotensial. Vi merker oss også at Grimstad ligger så vidt høyere enn landet for øvrig med 3,9.

Når det gjelder *elevdemokrati og medvirkning*, så gir opplæringsloven klare regler for hvordan skoler skal drives. Hver grunnskole skal ha et elevråd der noen trinn skal være representert. I tillegg skal det være et samarbeidsutvalg der ikke bare ansatte og foreldre, men også elevene skal ha sine representanter. Samarbeidsutvalget kan uttale seg om alle saker som angår skolen. Elevene skal også være med i et skolemiljøutvalg. I skolemiljøutvalget skal saker om skolemiljøet løftes. Gjennom å legge til rette for et godt elevdemokrati, vil elevene få innflytelse på egen skolehverdag. Samtidig vil det utvikle elevenes demokratiforståelse og styrke deres evne til å øve innflytelse på demokratisk måte. På landsbasis har elevundersøkelsen gitt relativt svak skåre på indikatoren elevdemokrati og medvirkning. Dette har også vært tilfelle for skolene i Grimstad. De siste skoleårene har gjennomsnittsskåren lagt på 3,8. I år har den falt ytterligere til 3,7.

Faglige utfordringer handler i høy grad om tilpasset opplæring fordi elever har forskjellige forutsetninger. Tilpasset opplæring gjelder for alle elever. Å tilpasse opplæringen betyr å tilrettelegge med varierte vurderingsformer, læringsressurser, læringsarenaer og læringsaktiviteter slik at alle får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Tilrettelegging vil for de fleste elever foregå innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Det gjelder også for elever med stort læringspotensial. Andre elever trenger spesielt tilrettelagt opplæring i form av spesialundervisning. Uansett er målet at skolen skal møte den enkelte elev med faglige utfordringer som er realistisk for

den enkelte. Diagrammet viser at både landet for øvrig og Grimstad har en skåre på 4,0. Igjen kan vi anse dette resultatet som forholdsvis bra, men at det også er et forbedringspotensial.

Felles regler er en viktig dimensjon ved det å ha et trygt og godt skolemiljø. Utdanningsdirektoratet skriver følgende om felles regler:

Regler og rutiner bidrar til å skape normer for samhandling og skaper forutsigbarhet. Elever som er med på å utforme reglene for elevgruppa, får et større eierforhold til reglene som gjelder. De reglene og rutinene skolen velger å innføre, må øves på dersom de skal innarbeides i elevgruppa. Det krever årvåkenhet, tydelighet og tålmodighet hos læreren. For å oppnå en konsistent praksis på skolen, må skoleleder ta ansvar for å etablere regler og rutiner som er like på tvers av klasser.

Av diagrammet ser vi at både Grimstad og landet for øvrig har skåre på 4,3 når det gjelder felles regler. Dette må vi kunne anse for å være bra. I Grimstad har vi hatt et høyt fokus på felles regler både i forbindelse med implementering av opplæringsloven kapittel 9A (reglene knyttet til elevenes psykososiale skolemiljø) og ved innføring av felles ordensreglement for de kommunale grunnskolene. Med hensyn til ordensreglementet, ble det lagt til rette for involverende prosesser både med elever og ansatte.

Trivsel på skolen kan si noe om elevene opplever å ha det trygt og godt på skolen. Trivsel handler om det å like seg, finne seg til rette sosialt, oppleve positive relasjoner, ha muligheter, oppnå utvikling og opplevelsen av behag og velvære. Trygghet handler om å føle seg beskyttet mot krenkelser og skade. Videre handler det om støtte fra medelever og voksne når noe oppleves vanskelig. Trygghet handler også om å vite at skolen tar tak i problemene hvis noe skjer. At elevene er trygge og trives på skolen er et viktig mål i seg selv, og alle elever i norsk skole har derfor en individuell rett til et skolemiljø som fremmer trivsel. Grimstad sin skåre i inneværende skoleår er 4,2. Dette er identisk med landet for øvrig, og identisk med fjorårets resultat. I de fem foregående skoleår har vår kommune lagt på mellom 4,4 og 4,2. Som nevnt i fjorårets rapport, var det ventet et fall i denne indeksen på grunn av pandemien. Nedgangen ble mindre enn forventet. Det kan tyde på at pedagoger og andre ansatte på skolene i Grimstad har gjort god innsats.

Indeksen *Motivasjon* er nært knyttet opp til indeksen *mestring*. Elever blir motivert av å mestre. Å være i en situasjon som man ikke mestrer, vil kunne svekke egne forventninger om mestring og dermed kunne føre til lav motivasjon. Læreren må ha tydelige, positive forventninger til elevenes faglige og sosiale utvikling. Forventningene til elevene må være både høye og realistiske, og læringsaktivitetene må være preget av utfordringer og driv slik at motivasjonen holdes oppe og læringspotensialet kan realiseres. Motivasjon avhenger også av hvorvidt elevene opplever læringen som relevant og meningsfylt.

Nasjonale resultater fra elevundersøkelsen på indeksen motivasjon, viser at elevene rapporterer om gradvis lavere motivasjon i perioden 2015 til 2020 fra 4,0 til 3,8. I kvalitetsmeldingen for 2020-21 satt vi denne nedgangen i sammenheng med pandemien. I inneværende skoleår har vi fått en ytterligere nedgang på denne indeksen ved at Grimstad har en skåre på 3,5 og landet for øvrig har en skåre på 3,6. Tallene er ikke tilfredsstillende, og skolene bør analysere sine egne tall for å vurdere egnede tiltak.

Til tross for noe svake resultater knyttet til motivasjon, rapporteres noe bedre skåre knyttet til mestring. Her ligger årets tall for Grimstad på 3,9 og landet for øvrig på 4,0. Det ser ut som elevene til en viss grad har mestringsfølelse selv om det rapporteres svakere skåre på motivasjon, men det er uansett ikke tilfredsstillende skåre for Grimstad.

På indikatoren *støtte fra lærerne* er gjennomsnittsskåren i Grimstad 4,4, mens det er 4,3 for landet for øvrig. Her inngår spørsmål om elevene opplever at lærerne bryr seg om dem, om lærerne har tro på at de kan gjøre det bra på skolen, om de opplever at lærerne behandler dem med respekt

og om de får god hjelp når de har problemer med å forstå arbeidsoppgaver på skolen. I foregående kvalitetsmeldinger (tilstandsrapporter) ble det avdekket til dels store forskjeller mellom barneskolene og ungdomsskolene.

Vurdering for læring bygger på fire prinsipper om at elevers forutsetninger for å lære kan styrkes dersom de:

- Forstår hva de skal lære og hva som er forventet av dem
- Får tilbakemelding som forteller dem om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen
- Får råd om hvordan de kan forbedre seg
- Er involvert i eget læringsarbeid ved blant annet å vurdere eget arbeid og utvikling

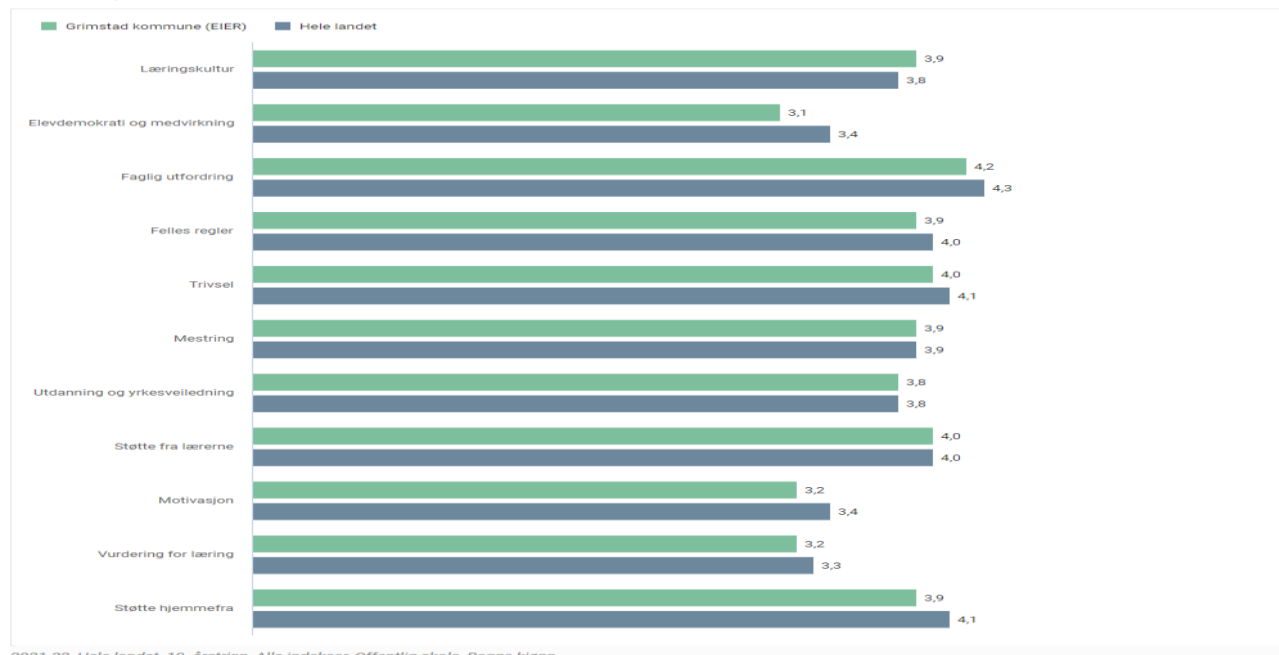
Nasjonalt, har resultatene på vurdering for læring vært svært stabile i de siste fem årene. Skåren har lagt på 3,9. Resultatene for Grimstad i skoleåret 2021-22 viser en skåre på 3,7 mens landet for øvrig har en skåre på 3,8. Dette er et resultat vi ikke er fornøyd med. Vurdering for læring er særdeles viktig for både elevenes læringsutbytte og trivsel. En trener som har som oppgave å få en idrettsutøver til å bli så god som mulig ut fra personens forutsetninger, ville ikke kunne lykkes ved for eksempel bare å måle idrettsutøverens ståsted. Det ville også vært viktig å bidra med råd og veiledning om hva som skal til for å bli bedre, samt involvere idrettsutøveren i egen trening. På samme måte er det for elever som skal nå sitt læringspotensial. Det er viktig at elevene forstår hva de skal lære og hva som er forventet av dem, samt få tilbakemelding på hvordan de har prestert. Like viktig er det å få råd om hvordan de kan forbedre seg og at de er involvert i eget læringsarbeid.

Skoleeier mener at en god vurderingspraksis blant pedagogene vil kunne bidra til å redusere omfanget av spesialundervisning. Skolene bør her se på egne resultater og egen praksis. Enhetsleder på den enkelte skole vil ha det direkte ansvaret for kvalitetsutviklingsarbeidet, men det skal være i et samarbeid med skoleeier.

Den siste indikatoren i diagrammet er *støtte hjemmefra*. Foreldrestøtte dreier seg om det engasjement og den interesse for skolegangen som foreldrene viser i hjemmet. Dette skjer ved at foreldre formidler en positiv innstilling til skolegang og uttrykker overfor barna at skole er viktig, at de spør om og viser sterk interesse for hvordan barna har det på skolen, roser og oppmuntrer samt spør om og hjelper til med lekser (T. Nordahl, Hjem og skole, 2015). Av diagrammet ser vi at både Grimstad og landet for øvrig har en skåre på 4,2. Det kan sies å være akseptabelt, men fordi foreldrestøtte er så viktig for elevenes læringsutbytte, er det all grunn til å ha et høyt fokus på både denne indikatoren og hvordan skolene skal lykkes med et best mulig foreldresamarbeid.

Diagram 2. Læringsmiljø 10. årstrinn Grimstad og landet for øvrig

Elevundersøkelsen – alle indekser – 10. årstrinn

2021-22, Hele landet, 10. årstrinn, Alle indekser, Offentlig skole, Begge kjønn

Diagrammet viser resultatene for skoleåret 2021-22, for 10. årstrinn og for begge kjønn. Grimstad sammenlignes også her med landet for øvrig.

Elevundersøkelsen for 2021-22 viser at det kun er på indikatoren *faglig utfordring* at ungdomsskoleelevene i Grimstad rapporterer høyere skåre enn barneskoleelevene i Grimstad (4,2 mot 4,0). Det er vanskelig å si noe helt sikkert om årsaken til denne forskjellen, men muligens kan det ha sammenheng med at det tilbys mer krevende oppgaver til de sterkeste elevene på ungdomstrinnet, samt at det er en større andel faglærere på ungdomsskoler sammenlignet med barneskoler. Tendensen for øvrig er at ungdomsskoleelevene rapporterer svakere fornøydhet med indikatorene enn det barneskoleelevene gjør. De rapporterer markant mindre *støtte fra lærerne* (4,0 mot 4,4), og de rapporterer også tydelig svakere skåre enn barneskoleelevene på *vurdering for læring* (3,2 mot 3,7). Dette kan kanskje også være med å forklare den svake skåren på *motivasjon* hos ungdomsskoleelevene (3,2). Når det gjelder indikatoren *mestring*, er skåren lik for henholdsvis barnetrinnet og ungdomstrinnet.

Ungdomsskoleelevene i Grimstad rapporterer også noe svakt på *støtte hjemmefra* med en skåre på 3,9. Dette kan ha mange forklaringer, men er kanskje noe som ungdomsskolene bør løfte frem i sammenhenger hvor de møter foreldrene. Viktigheten av god støtte hjemmefra er beskrevet over, og er fortsatt viktig selv om elevene er blitt noe eldre.

Elevdemokrati og medvirkning er den indikatoren Grimstad skårer svakest på i diagram 2. En skåre på 3,1 er ikke tilfredsstillende, og det er også markant svakere enn for landet for øvrig med 3,4. Som nevnt i forrige avsnitt, har svak skåre på denne indikatoren vært et mønster vi har sett både nasjonalt og lokalt i mange år, og fortsatt ser det ut til å være sånn at elevene skårer svakere på medvirkning jo eldre de blir. Dette er et tankekors fordi barn og unge skal høres og deres synspunkter skal vektlegges etter alder og modenhet, jf. barnekonvensjonen artikkel 3 og 12. Samtidig vet vi også at elevene på ungdomstrinnet har medvirkning som tema i alle fag. Her blir det viktig at skolene har et høyt fokus, spesielt med tanke på det tverrfaglige tema demokrati og medborgerskap i ny overordnet del av læreplanen. I Grimstad har vi for øvrig både Barn og unges kommunestyre (BUK) og Ungdomsråd som skal være gode leverandører og høringsinstans for viktige saker som omhandler barn og unge.

3.6.2 Foreldresamarbeid og medvirkning

God kommunikasjon mellom hjem og skole bidrar positivt til skolens arbeid med læringsmiljø og til elevens utvikling.

I de nye læreplanene kan vi lese følgende i overordnet del:

«Foreldrene og foresatte har hovedansvaret for barnets oppdragelse og utvikling. De er barnas og ungdommenes viktigste omsorgspersoner og har kunnskap som skolen kan bruke for å støtte elevens danning, læring og utvikling. Skolen har det overordnede ansvaret for å ta initiativ til å tilrettelegge for samarbeid»

Hjemmets holdning til skole har stor betydning for elevenes engasjement og skoleinnsats. Foreldrenes kunnskap om skolen og deres egne erfaringer fra skoletiden gjør at foreldre møter skolen med ulike behov og forventninger. Skolen må derfor gi tydelig uttrykk for hva skolen skal og kan tilby, og hva skolen forventer av hjemmet.

Foreldres medvirkning sikres i hovedsak gjennom den løpende hjem- og skolekontakten, utviklingssamtaler, foreldremøter og i skolens råd- og utvalgsorganer.

Foreldreundersøkelsen er utarbeidet av Utdanningsdirektoratet og skal være et bidrag til å kunne videreutvikle foreldresamarbeid og medvirkning. I årets foreldreundersøkelse var svarprosenten for Grimstad på 34 prosent. Dette anser skoleeier for å være noe lavt, selv om svarprosenten i foreldreundersøkelsen erfaringsmessig er lav. Den nasjonale svarprosenten lå i år på 40 prosent.

Tabell 1. Resultater fra foreldreundersøkelsen

Snitt for svarene	Grimstad 2020/21	Grimstad 2021/22	Nasjonalt 2020/21	Nasjonalt 2021/22
Trivsel	4,7	4,8	4,7	4,6
Trygt miljø	4,6	4,5	4,4	4,4
Skolen håndterer mobbing på en god måte	4,4	Ikke oppgitt tall for Grimstad	4,0	3,9
Støtte fra lærerne	4,8	4,8	4,7	4,6
Dialog og medvirkning	4,7	4,7	4,5	4,5
Vurdering for læring	4,1	4,1	4,2	3,9
Vurdering av SFO-tilbudet	4,2	3,7	3,9	4,3

Også her er maksimal skåre 5. Av tabellen legger vi merke til at foreldrene i Grimstad er gjennomgående mer fornøyd med skolene og med samarbeidet enn foreldre er nasjonalt, også i år. Skoleeier mener at dette er et godt resultat for Grimstad. I likhet med elevene i elevundersøkelsen, rapporterer foreldre at de ikke er helt fornøyd med lærernes vurderingspraksis. Dette er bekymringsfullt og må følges opp i dialogen med skolene. Vi merker oss også at foreldrene rapporterer markant svakere fornøydhet med SFO i år (3,7 mot 4,2). Det er som nevnt en lav svarprosent i årets undersøkelse, men skolene bør likevel se nærmere på denne utviklingen.

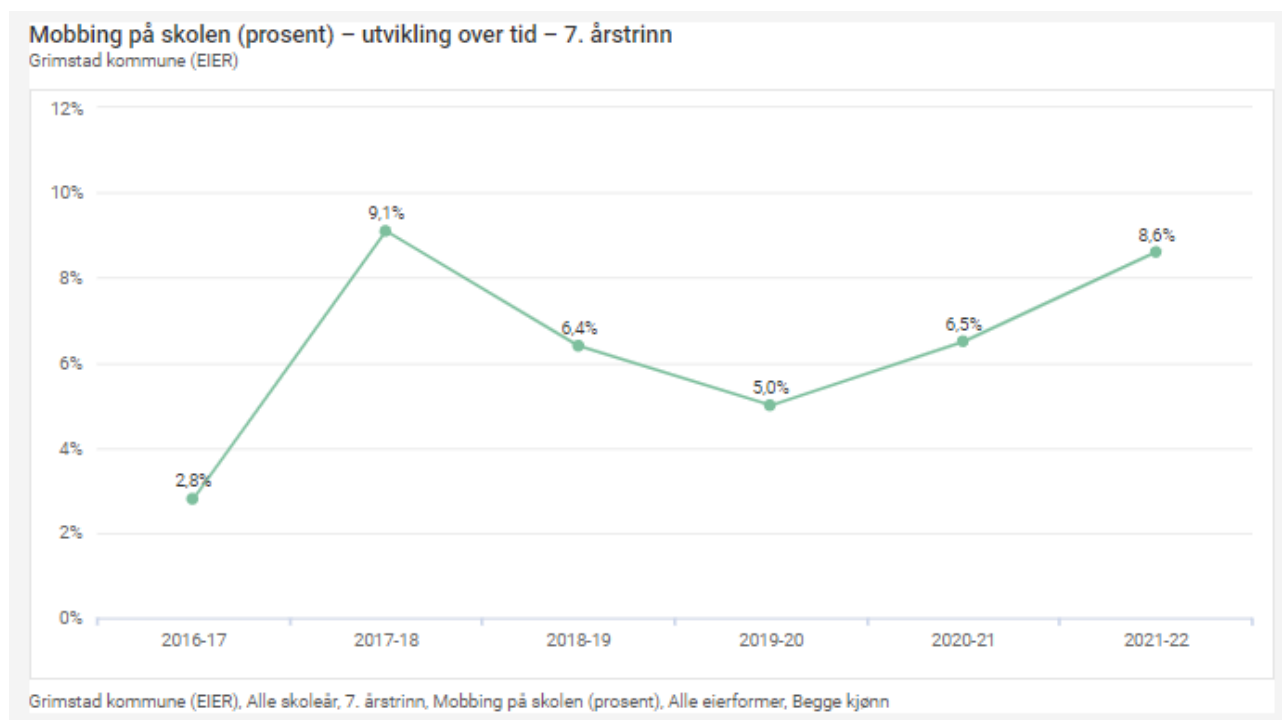
3.6.3 Mobbing og andre former for krenkelser

Mobbing skaper store vansker for de involverte. Forskning viser at den som blir utsatt, står i fare for å utvikle psykiske vansker. Mobbing bidrar også til å redusere elevens utbytte av opplæringen. Samtidig er det også negative effekter for den som mobber. Forskning finner at mobbing ikke bare påvirker de som direkte er involvert i handlingene, men at klassefellesskapet og andre som befinner seg i skolemiljøet, også påvirkes (NOU 2015:2).

Lovgiver bruker begrepet ”krenkende ord eller handlinger” i lovteksten, og eksemplifiserer dette ved «mobbing, diskriminering, vold og rasisme.” Krenkelser er de enkelte episodene som finner sted og som både kan handle om diskriminering, utestengning, vold eller rasisme. Når krenkelser systematisk gjentas, bruker vi ofte betegnelsen mobbing (NOU 2015:2). En vanlig definisjon av mobbing er ”fysiske eller sosiale negative handlinger som utføres gjentatte ganger over tid av en person eller flere sammen, og som rettes mot en som ikke kan forsvare seg i den aktuelle situasjonen” (Olweus og Roland 1983, Smith 2005, Sullivan 2010). I presentasjonen under, er det mobbing vi konsentrerer oss om.

Diagram 3. Forekomst av mobbing på 7- trinn - Grimstad

For å kunne sette årets resultater inn i en sammenheng, presenteres forekomsten av mobbing i en seks-årsperiode. I Grimstad har vi følgende utviklingstrekk:

Diagrammet viser til dels store variasjoner i forekomst av mobbing. Vi ser at det var hele 9,1 prosent av elevene på 7. trinn som rapporterte om mobbing i skoleåret 2017/18. Dette var en stor økning fra året før. Det var også samme år som lovendringen kom i opplæringsloven kapittel 9A. I de påfølgende to skoleår har rapportert mobbing gått markant ned, og var på 5,0 prosent i 2019/20. Dette overlapper med perioden hvor skoleeier gjennomførte et stort implementeringsarbeid knyttet til «nye» kapittel 9A. Når det gjelder rapportert mobbing fra Grimstad-elevene for skoleåret 2020/21, så vi en markant økning fra skoleåret 2019/20 på 7. trinnet. Økningen var på 1,5 prosent. Dette var uventet, tatt i betraktning at også dette året har

vært preget av pandemi og hjemmeundervisning, og at det i det offentlige ordskiftet har blitt antatt at mobbing har blitt redusert i denne perioden.

Årets resultat knyttet til mobbing er svært bekymringsfull. 8,6 prosent av elevmassen på 7. trinn i Grimstad har rapportert at de opplever mobbing på skolen. Dette er den nest høyeste forekomsten i perioden, og bare 0,4 prosent lavere enn toppåret i 2017-18. Det er en økning på 2,1 prosent fra fjoråret.

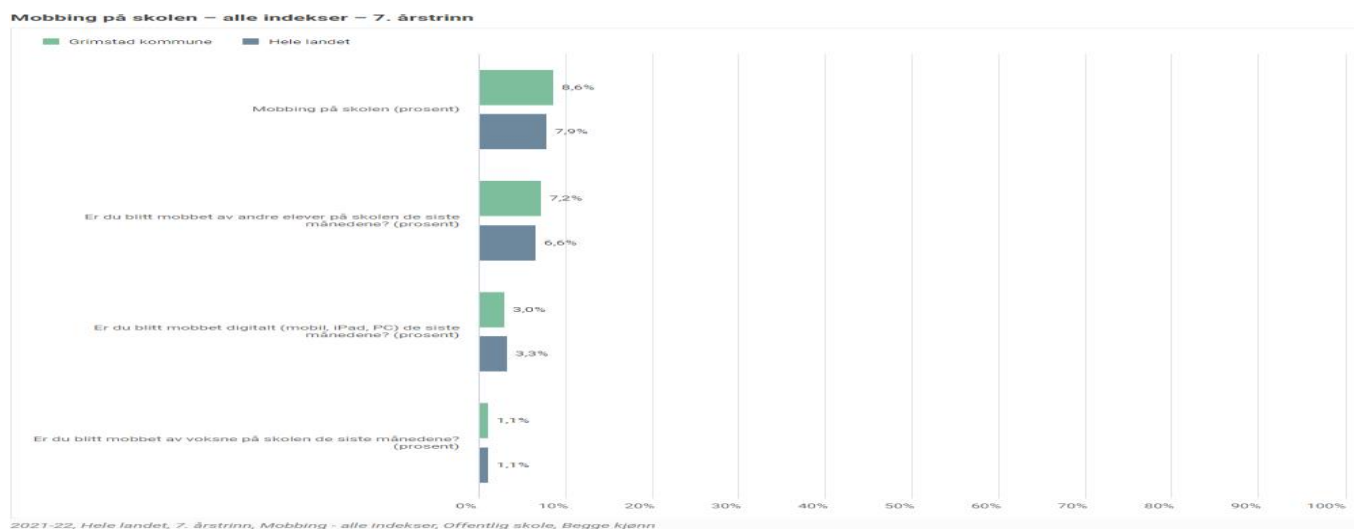
Det er vanskelig å si noe sikkert om hva denne negative utviklingen skyldes. Det kan ha noe med at fokuset til skolene har vært på andre områder i pandemitiden, eller at oppfølgingsarbeidet knyttet til kapittel 9A ikke har vært tilstrekkelig. Det blir uansett viktig å stort fokus på arbeid rettet mot elevens psykososiale skolemiljø. I denne forbindelse kan det nevnes at skolene nå skal ta i bruk analyseverktøyet Spekter. Dette er et verktøy for både forebyggende arbeid og individualsaker knyttet til mobbing.

Tabell 2. Forekomst av mobbing på 7. trinn – nasjonalt

	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Mobbing på skolen (prosent)	7,1	7,2	6,9	7,0	7,5	7,9

Ser vi på rapportert forekomst av mobbing på 7. trinn nasjonalt, får vi frem samme tendens som for Grimstad, selv om forekomst og økningen er mindre. Tabellen viser at 7,9 prosent av elevene nasjonalt har oppgitt at de blir mobbet på skolen mot 8,6 i Grimstad. Økningen nasjonalt er på 0,4 prosent fra skoleåret 2020-21 til skoleåret 2021-22. Dette er en markant svakere økning enn den vi har sett i vår kommune.

Diagram 4. Mobbing på skolen – alle indekser – 7. årstrinn, Grimstad og landet for øvrig

For variabelen mobbing på skolen, ser vi at det er tilknyttet flere underspørsmål (indekser). Vi kan legge merke til at de alle fleste oppgir at de blir mobbet av medelever. Det gjelder både for Grimstad og landet for øvrig.

Det er 1,1 prosent som oppgir at de har blitt mobbet av de voksne på skolen de siste månedene. Dette gjelder både for Grimstad og landet for øvrig. Ved lovendringen i august 2017, ble det innført en bestemmelse knyttet til voksne som krenker eller mobber elever. Dette hadde sammenheng

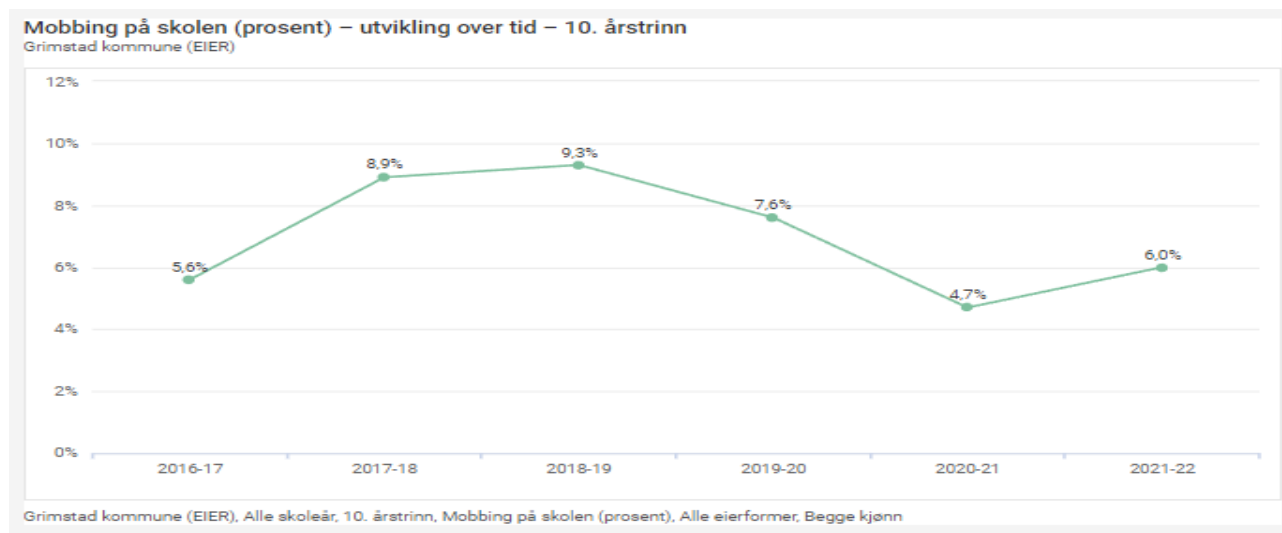
med at elever i tidligere elevundersøkelser hadde rapportert om voksne som krenker elever. Forskere har pekt på at denne type krenkelser er mer alvorlig og integritetskrenkende enn når medelever krenker. Det har blant annet sammenheng med maktforholdet mellom den voksne og barnet/ungdommen og at elevene har en opplæringsplikt. Vi ser dessverre at elever hvert år rapporterer mobbing og krenkelser fra voksne. Det er særdeles viktig at skoleledelsen på den enkelte skole arbeider aktivt med hele personalet sitt knyttet til denne problematikken. Dette handler blant annet om elev-syn og holdninger, god klasseledelse og relasjoner mellom lærer og elev og elever seg imellom.

Det er 3,0 prosent av elevene på 7. trinn som oppgir at de har blitt mobbet digitalt de siste månedene, og det er noe høyere forekomst nasjonalt med 3,3 prosent. Digital mobbing kan forsterke en allerede vanskelig skolesituasjon, siden digital mobbing kan foregå lenger, etter skoledagens slutt. I NOU 2015:2 «Å høre til» fremheves tre viktige aspekter som kan være til stede ved digital mobbing: det er ofte vanskelig å slippe unna, anonymitet og den uendelige offentligheten.

I Grimstad har vi hatt relativt lave tall de siste årene, og det er gledelig. Likevel har vi over tid hatt forekomst. Mye forskning har vist at det er stor overlapping mellom å være involvert i henholdsvis digital mobbing og tradisjonell mobbing. Det er få som utsettes for krenkelser og mobbing kun via digitale medier. Det er også mye som tyder på at det finnes en sterk sammenheng mellom å mobbe andre digitalt, og det å bli utsatt for digital mobbing (Kowalski m.fl. (2014). EU Kids Online-undersøkelsen fant at de barna som blir mobbet digitalt, og de barna som mobber andre digitalt, i høyere grad er sårbare både psykisk og sosialt enn andre barn, inklusive de som blir utsatt for tradisjonell mobbing (NOU 2015:2). Kompleksiteten rundt digital mobbing gjør at utfordringene kan være mer krevende å løse, men svært viktig for skolene å være klar over.

Diagram 5. Forekomst av mobbing på 10. trinn - Grimstad

På samme måte som for 7. trinn, presenteres her en oversikt for 10. trinn som viser utvikling over de siste seks år.

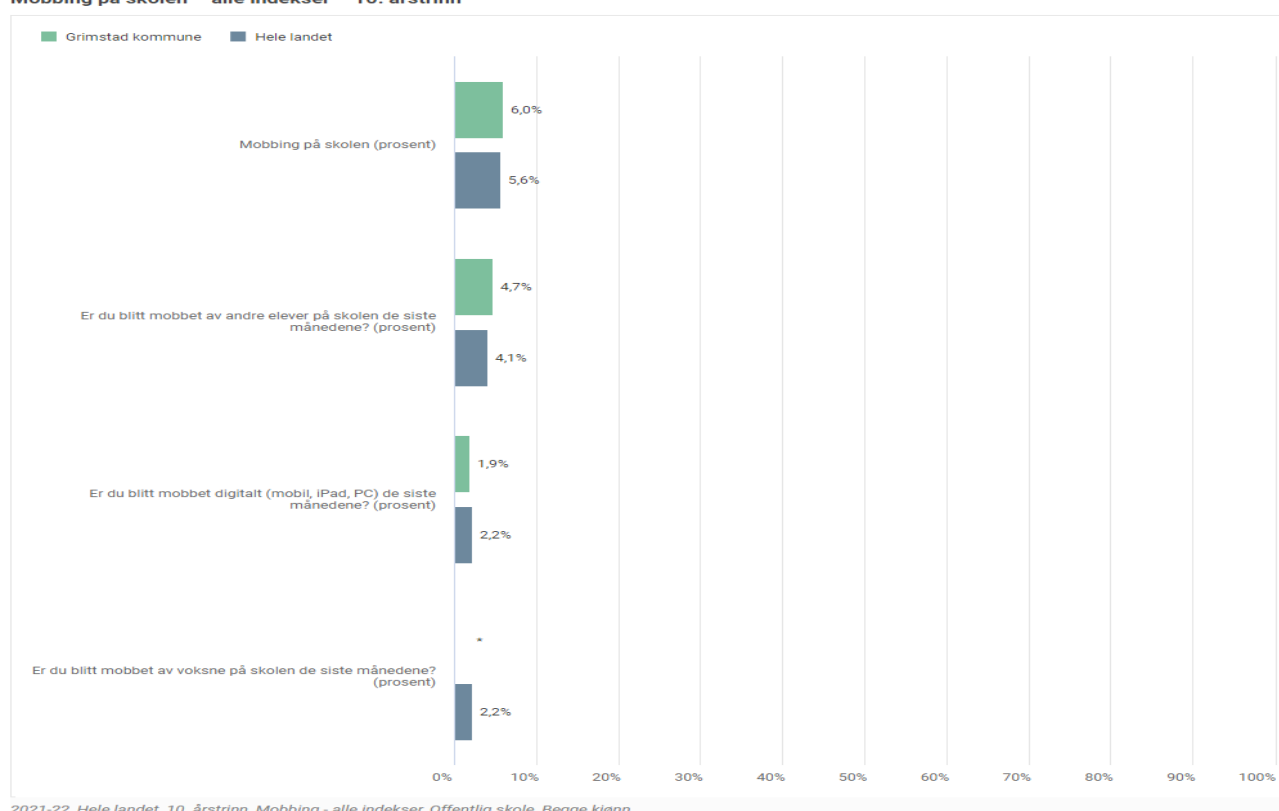

Av diagrammet ser vi at også ungdomsskoleelevene har rapportert økt forekomst av mobbing i Grimstad. Forskjellen er imidlertid at forekomsten er lavere enn for barneskoleelevene (6,0 mot 8,6) og at økningen også har vært mindre (1,3 mot 2,1). Det er vanskelig å si noe helt sikkert hva økning i rapportert mobbing skyldes for ungdomsskoleelevene, men som nevnt i avsnittet over, kan det tenkes at det ikke har vært tilstrekkelig fokus på mobbing i pandemitiden og/eller at implementeringsarbeidet knyttet til kapittel 9A ikke har fått godt nok fotfeste ute på skolene.

Tabell 3. Forekomst av mobbing på 10. trinn - nasjonalt

	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Mobbing på skolen (prosent)	7,7	8,3	7,0	6,5	5,5	5,7

Ser vi på rapportert forekomst av mobbing på 10. trinn nasjonalt for de seks siste skoleår, får vi frem et lignende mønster som for Grimstad, men med lavere forekomst. Tabellen viser at økningen nasjonalt er på 0,2 prosent fra skoleåret 2020-21 til skoleåret 2021-22. Dette er en markant svakere økning enn den vi har sett i vår kommune hvor økningen var på 1.3.

Diagram 6. Mobbing på skolen – alle indekser – 10. årstrinn, Grimstad og landet for øvrig**Mobbing på skolen – alle indekser – 10. årstrinn**

Når det gjelder mobbing på skolen, ser vi at det er tilknyttet flere underspørsmål (indekser). Vi kan legge merke til at de alle fleste oppgir at de blir mobbet av medelever. Det gjelder både for Grimstad og landet for øvrig. Noen færre elever enn landet for øvrig oppgir at de blir mobbet digitalt (1,9 prosent mot 2,2 prosent). Det er 2,2 prosent av elevene nasjonalt som oppgir at de blir mobbet av voksne på skolen. I diagrammet ser vi at det ikke er oppgitt tall for Grimstad på denne indikatoren, men en stjerne. Stjerne betyr tall som er unntatt offentlighet/skjermet. I denne sammenheng er det et godt tegn, for det innebærer at færre enn 10 elever har svart at de blir mobbet av en voksen (det kan også være færre enn 10 gutter eller 10 jenter – da unntas svaret i sin helhet).

3.6.4 Ressursteam mot mobbing

Ressursteam mot mobbing har medlemmer med tverrfaglig kompetanse. Evaluering for 2022 er påbegynt, men ikke ferdigstilt. Det er blant annet sendt ut en undersøkelse til skolene om erfaringer og syn på teamet. Generelt har det blitt meldt inn få saker, og ingen fra barnehage.

Behov i 2022

Dersom temaet skal fungere etter intensjonen, kreves en viss grad av kontinuitet og rett kompetanse, for å kunne bistå i de vanskeligste sakene. Medlemmene har derfor behov for oppdatering og kompetanseheving. Den kompetanseutviklingen som ble presentert og som var ønskelig, ble vurdert som for kostbar sett i forhold til andre viktige og prioriterte oppgaver.

Hvordan Grimstad skal håndtere de vanskeligste mobbesakene, samt møte behovet for rett kompetanse, må vurderes på nytt i lys av endret organisasjonsstruktur og hvordan de ulike profesjonene skal utvikles til det beste laget rundt de mest risikoutsatte barna.

3.6.5 Skolefravær og mobbing

Så langt finnes det ikke sikre tall på omfang og utvikling av skolefravær i Norge. I den senere tid har flere aktører tatt til orde for et sentralt nasjonalt register uten at dette er besluttet. Signalene fra skoler og PPT nasjonalt, regionalt og lokalt i Grimstad er at skolefravær og skolevegring er økende, og at flere yngre barn blir berørt.

Skolefravær har mange ulike årsaker, og i tillegg kan det være flere årsaker til elevers fravær som gjør bildet komplekst. Noen av årsakene er knyttet til diagnoser, andre til psykisk helse og/eller familieforhold, noen til mobbing og skolemiljø. Forskning har påvist at elever som blir mobbet, har to og en halv gang så stor risiko for skolevegring som andre elever. Denne sammenhengen har vist seg å være sterk på barneskolen, men noe svakere på ungdomsskolen.

I Grimstad kommune har det i 2021-22 blitt utarbeidet felles retningslinjer for arbeid med skolenærvær og skolefravær. Innholdet i retningslinjene er basert på nyere, oppdatert forskning, og ble vedtatt i Kommunestyret 1.februar 2022.

Årsaker til skolefravær kan være flere og overlappende, deriblant miljømessige forhold. Skolevegrere som har vært utsatt for mobbing kan oppleve skolemiljøet som spesielt problematisk. Det er derfor grunn til å være særlig oppmerksom på sammenhengen mellom skolevegring og mobbing.

I dette avsnittet har vi sett at:

- Elevene på barneskolen opplever markant høyere grad av medvirkning og elevdemokrati sammenlignet med elevene på ungdomstrinnet
- Elever opplever mer støtte fra lærere på barnetrinnet enn på ungdomstrinnet
- Elevene på barnetrinnet rapporterer høyere grad av tilfredshet med skolens vurderingspraksis enn elevene på ungdomstrinnet
- Elevene på barnetrinnet opplever samme grad av mestring som ungdomsskoleelevene
- Elevene på barnetrinnet opplever høyere grad av motivasjon enn elevene på ungdomstrinnet
- Elevene på barnetrinnet opplever høyere grad av støtte hjemmefra enn ungdomsskoleelevene
- Foreldreundersøkelsen viser større grad av fornøydhet med skolen enn nasjonalt
 - Foreldrene rapporterer at de ikke er helt fornøyd med lærernes vurderingspraksis
 - Foreldrene i Grimstad rapporterer mindre grad av fornøydhet med SFO sammenlignet med forrige foreldreundersøkelse
- Det rapporteres om mobbing i Grimstad, og det øker både på barnetrinnet og ungdomstrinnet. Økningen på barnetrinnet er størst
 - De fleste oppgir at de blir mobbet av medelever på skolen. Noen oppgir at de mobbes av voksne på skolen. Færre på ungdomstrinnet oppgir å bli mobbet digitalt enn på barnetrinnet
 - Ressursteam mot mobbing må få kompetanseheving for videre eksistens

Oppfølgingspunkter i kommende periode:

- Øke kompetanse om mobbing og krenkelser i skolene
 - Videreføre skoleeiers implementeringsarbeid knyttet til arbeid med mobbing og krenkelser
 - Analysere forskjellene mellom barnetrinnene og ungdomstrinnene
- Tilføre Ressursteam mot mobbing mer fagkompetanse
- Sørge for god implementering av retningslinjene for arbeid med skolenærvær og skolefravær

3.7 Resultater i ferdigheter og fag

Resultatene skal danne grunnlag for underveisvurdering og sluttvurdering i alle fag. Resultatene som elevene får underveis i skoleløpet, skal også danne grunnlag for å tilpasse opplæringen og således øke læringsutbyttet.

Kompetanse i fag handler om å bruke kunnskaper og ferdigheter i kombinasjon til å løse oppgaver og utfordringer. Formålet og hovedområdene i faget gir retning til å forstå kompetansemålene i sammenheng og hva samlet kompetansemål i faget er. Elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene og hva lærere legger vekt på når de vurderer deres kompetanse i faget. Elevenes kompetanse i faget måles blant annet gjennom nasjonale prøver, standpunktvurdering og eksamen.

Det nye læreplanverket definerer noen grunnleggende ferdigheter slik som lesing, skriving, regning, muntlig ferdigheter og digitale ferdigheter. I tillegg har folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling kommet inn i læreplanverket som såkalte tverrfaglige temaer. Tanken med det nye læreplanverket, er blant annet at det skal gi elevene mer dybdekunnskap og dybdelæring. Elevene har derfor færre kompetansemål å forholde seg til, sammenlignet med læreplanen Kunnskapsløftet 2006.

I presentasjonen under, ser vi nærmere på utviklingen i fag og ferdigheter på ulike elevkull og vi gjør vurderinger ut fra utvalgte og aktuelle strategier og satsinger. Resultatene er hentet fra utdanningsdirektoratets analysebrett for skole.

3.7.1 Leseferdigheter og norskfaget

Gode språklige ferdigheter er avgjørende for elevenes lesing, skriving og læring, og for den enkeltes muligheter til å nå sine mål og utvikle sitt potensial. Lesing av tekst på papir og digitalt er en forutsetning for livslang læring, og for å kunne delta aktivt i samfunnslivet på en kritisk og reflektert måte. Faget norsk har naturlig nok et særlig ansvar for opplæringen i å kunne lese, skrive og uttrykke seg muntlig.

Satsingen på lesing i Grimstadskolen har nå pågått over en periode på fem år. All skoleutvikling tar tid, og forskere som Hattie og Nordahl understreker at det tar minst tre til fem år før en skole kan se resultatet av en satsing og et utviklingsarbeid. Når resultatene fra nasjonale prøver for skoleåret 2021 presenteres og sammenlignes med tidligere skoleår, er det derfor med en forventning om at vi ser spor av forbedring.

Grimstad kommune vil høsten 2022 inngå i en regional satsing knyttet til lesing. Dette har fått betegnelsen READ, og vil bli omtalt under kapittel 4 om pågående prosjekter. Videre har kommunen fått tildelt midler til et prosjekt knyttet til å styrke skolebibliotekenes arbeid med lesestimulering. Prosjektet tar sikte på å øke elevenes kompetanse på lesing av digitale tekster. Prosjektet beskrives mer detaljert i kapittel 4. Vi forventer at disse satsingene på sikt også skal bidra til å øke elevenes leseferdigheter.

De nasjonale prøvene i lesing omfatter tre aspekter ved lesing:

1. finne informasjon
2. tolke og forstå
3. reflektere over og vurdere tekstens form og innhold

Utvalget av tekster som inngår i prøvene, er basert på det tekstmangfoldet som elevenes lesing vanligvis utfoldes i.

For å måle grunnleggende ferdigheter i lesing, kan vi ta utgangspunkt i flere indikatorer. I denne tilstandsrapporten ser vi på nasjonale prøver og standpunkt karakterer.

Tabell 1. Resultater på nasjonale prøver lesing, prosentfordeling på mestringsnivå, 5. trinn, begge kjønn, nasjonalt:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2016-17	24,0	50,8	25,2
2017-18	23,4	53,0	23,6
2018-19	22,5	54,7	22,9
2019-20	21,6	55,7	22,7
2020-21	23,1	55,2	21,7
2021-22	21,3	56,0	22,7

På 5. trinn har nasjonale prøver tre mestringsnivåer der mestringsnivå 3 er best. Tabell 1 viser en oversikt over resultatene over de siste seks årene nasjonalt. Dette viser utvikling over tid, men ikke knyttet til de samme elevene. Tabellen viser at reduksjonen på elever som plasserte seg på mestringsnivå 1 fra 2019/20 til 2020/21, ikke har holdt seg. I år er det igjen 22,7 prosent av elevene nasjonalt på mestringsnivå 1. På samme måte ser vi at det har blitt færre elever på det høyeste mestringsnivået sammenlignet med fjoråret (21,3 prosent mot 23,1 prosent). Flere elever har plassert seg på mestringsnivå 2 med 56,0 prosent. Dette er den høyeste prosentandelen i de seks skoleårene som er presentert i tabellen.

Tabell 2. Resultater på nasjonale prøver lesing, prosentfordeling på mestringsnivå, 5. trinn, begge kjønn, Grimstad:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2016-17	29,8	49,1	21,1
2017-18	18,2	57,0	24,8
2018-19	19,0	54,4	26,6
2019-20	15,9	58,7	25,4
2020-21	22,0	56,0	22,0
2021-22	26,2	53,2	20,6

Tabell 2 viser et annet mønster for Grimstad. Færre elever befinner seg på mestringsnivå 1 og 2 sammenlignet med fjoråret. Faktisk har det aldri vært så få elever på det laveste mestringsnivået i hele seksårs-perioden. Dette er en positiv utvikling. Samtidig registrerer vi en økning av elever på det høyeste mestringsnivået fra 22,0 prosent forrige skoleår til 26,2 prosent i år. Det er også en reduksjon knyttet til elever som har plassert seg på mestringsnivå 2. Av dette kan vi utlede at elevene som gjennomførte nasjonale prøver lesing på 5. trinn i skoleåret 2021/22 har prestert bedre enn elevene som gjennomførte prøven i skoleåret 2020/21.

Hvorvidt dette har sammenheng med at elevene hadde en mer krevende skolesituasjon på grunn av pandemien i fjor enn i inneværende skoleår, eller om det er kommunens satsing på lesing som nå viser seg på statistikken, er vanskelig å si. Uansett er det svært positivt, og en utvikling som skoleeier vil følge nøye de neste skoleårene.

Tabell 3. Resultater på nasjonale prøver lesing, prosentfordeling på mestringsnivå, 8. trinn, begge kjønn, nasjonalt:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 5	Mestringsnivå 4	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2016-17	11,7	19,4	41,5	17,7	9,7
2017-18	11,0	20,2	42,1	17,9	8,8
2018-19	10,3	21,1	42,5	16,8	9,3
2019-20	9,1	23,2	43,1	14,7	9,9
2020-21	9,4	21,9	41,6	17,6	9,6
2021-22	9,7	21,7	41,4	17,3	9,9

På ungdomstrinnet er det fem mestringsnivåer. Det er inntatt resultater for de seks siste skoleårene for å vise utvikling over tid. Tabellen viser resultatene nasjonalt for 8. trinns elever. Her ser vi at det kun er marginale endringer fra skoleåret 2020/21 til skoleåret 2021/22.

Tabell 4. Resultater på nasjonale prøver lesing, prosentfordeling på mestringsnivå, 8. trinn, begge kjønn, Grimstad:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 5	Mestringsnivå 4	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2016-17	8,0	16,8	39,7	26,7	8,8
2017-18	12,7	19,4	48,0	13,5	6,3
2018-19	6,1	20,3	41,1	22,5	10,0
2019-20	7,7	24,0	42,7	15,9	9,8
2020-21	6,7	20,5	48,2	15,6	8,9
2021-22	6,5	18,3	42,7	19,5	13,0

Tabell 4 viser resultater på nasjonale prøver for Grimstad på 8. trinn over de siste seks skoleårene. Av tabellen kan vi utlede at resultatene for Grimstad-elevene ikke følger samme mønster som for landet for øvrig. Riktignok er prosentandelen for årets elever på mestringsnivå 5 bare marginalt lavere enn for elevene fra skoleåret 2020/21 (6,5 mot 6,7), men for øvrig er tendensen at det har vært en forskyvning fra høyere mestringsnivå mot lavere mestringsnivå. Vi ser en markant økning av elever fra 2021/22 på laveste mestringsnivå sammenlignet med fjoråret (13,0 mot 8,9). På samme måte ser vi en høyere prosentandel elever fra 2021/22 på mestringsnivå 2 sammenlignet med elever fra skoleåret 2020/21 (19,5 mot 15,6).

Av dette kan vi utlede at elevene på 8. trinn i Grimstad har prestert svakere på nasjonale prøver i lesing både sammenlignet med Grimstadelevene fra året før og sammenlignet med elever fra landet for øvrig.

Skoleeier har fått signaler fra ungdomsskolene om at de er bekymret for leseferdighetene til elevene. Kommunen har de siste årene hatt en satsing på lesing, men først og fremst på de lavere trinnene (som en strategi for tidlig innsats). Vi antar at denne satsingen etter hvert også vil få ringvirkninger for ungdomsskolene når elevene fra barnetrinnene blir ungdomsskoleelever. Samtidig er det viktig å følge med på utviklingen på nasjonale prøver for ungdomsgruppen. Det kan også tenkes at det vil være et behov for særskilte tiltak for dem. I den forbindelse kan det nevnes at med ny opplæringslov (planlagt ikrafttredelse januar 2024), kan skolene få større handlingsrom ved at det blir mer rom for såkalt forsterket opplæring i fag helt opp til 10. trinn. Det betyr mulighet for ekstra «trykk» knyttet til enkeltelever som strever (både enkeltvis og i grupper), uten at det nødvendiggjør spesialundervisning.

Tabell 5. Resultater på nasjonale prøver lesing, prosentfordeling på mestringsnivå, 9. trinn, begge kjønn, nasjonalt:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 5	Mestringsnivå 4	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2016-17	23,0	24,6	35,9	11,1	5,4
2017-18	21,5	25,7	36,2	11,5	5,1
2018-19	19,5	26,6	37,0	11,1	5,9
2019-20	19,1	29,7	35,9	9,3	6,0
2020-21	19,3	28,5	35,3	11,0	5,8
2021-22	19,3	27,3	35,1	11,7	6,5

Tabell 5 viser resultatene for elever på 9. trinn nasjonalt i en seksårs-periode. I likhet med 8. trinn nasjonalt, er det bare marginale forskjeller fra skoleåret 2020/21 til skoleåret 2021/22. Det mest iøynefallende er kanskje at det har blitt noen flere elever som har prestert på laveste nivå (6,5 mot 5,8).

Tabell 6. Resultater på nasjonale prøver lesing, prosentfordeling på mestringsnivå, 9. trinn, begge kjønn, Grimstad:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 5	Mestringsnivå 4	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2016-17	19,2	21,5	39,2	11,9	8,1
2017-18	15,7	24,7	40,4	11,8	7,5
2018-19	17,5	25,0	41,3	10,3	6,0
2019-20	12,1	32,1	34,4	12,9	8,5
2020-21	16,5	25,8	35,9	16,9	4,8
2021-22	12,7	28,5	37,1	15,4	6,3

I tabell 6 vises utviklingen for 9. trinn i Grimstad. Her ser vi først og fremst en markant nedgang knyttet til elever på høyeste mestringsnivå når vi sammenligner årets elever med de fra i fjor (12,7 mot 16,5). Videre merker vi oss en økning av elever på laveste mestringsnivå i år sammenlignet med året før (6,3 mot 4,8). Dette er bekymringsfullt og har likhetstrekk med tendensen på 8. trinn i Grimstad. Det kan selvfølgelig være tilfeldig, ved at det er naturlige forskjeller i elevkullene. Samtidig må vi ha ambisjon om å holde prosentandelen lavest mulig på mestringsnivå 1 og 2, og sikre at alle elever får gode leseferdigheter og leseglede når de skal videre på skoler og i livet for øvrig.

Avsluttende kommentar til nasjonale prøver lesing

Skoleeier er tilfreds med årets resultater på nasjonale prøver for Grimstad på 5. trinn. Samtidig ser vi med bekymring på hvordan elevene fordeler seg på de ulike mestringsnivåene på ungdomstrinnene. Selv om vi forventer bedre resultater på leseferdigheter knyttet til de yngste når de kommer på ungdomsskolen, er det nødvendig og også vurdere tiltak knyttet til ungdomsskoleelevene.

STANDPUNKTKARAKTERER - NORSKFAGET

Standpunktkarakterer, sammen med karakterer for eksamen, utgjør sluttvurderingen i grunnskolen. Vurderingen gir informasjon om kompetansen elevene har oppnådd i faget, og den skal ta utgangspunkt i målene i læreplanverket. Karakterskalaen er 1-6, med 6 som beste karakter. Som

følge av Covid-19, ble skriftlig og muntlig eksamen avlyst våren 2022. Eksamensresultater er således ikke med i denne rapporten. Tradisjonelt, har det vært sånn at standpunktkarakterer ligger høyere enn eksamenskarakterene.

I tabellen under presenteres resultatene for standpunkt i norsk hovedmål for de tre siste årskullene:

10. trinn	Grimstad	Nasjonalt
Karakterer	Snittkarakterer	
Standpunkt norsk hovedmål, skriftlig, 10. trinn (2019-20)	3,8	4,0
Standpunkt norsk hovedmål, skriftlig, 10. trinn (2020-21)	3,8	4,0
Standpunkt norsk hovedmål, skriftlig, 10. trinn (2021-22)	4,2	4,0

Tabellen viser at snittkarakter for Grimstad-elevene i år er 4,2 for avgangselevene. Dette er 0,4 høyere enn for avgangselevene i fjor og 0,2 bedre enn for landet for øvrig, og må anses for å være veldig bra. Nasjonale prøver for dette avgangskullet fremkom i fjorårets Kvalitetsmelding (nå tilstandsrapport). Der var det en markant økning av elever på høyeste mestringsnivå og markant færre på laveste mestringsnivå sammenlignet med året før. Det er det kullet som inngår i statistikken i tabellen som vist over, og vi kan utlede at dette har vært et sterkt kull.

3.7.2 Regneferdigheter og realfagene

Å kunne regne er nødvendig for å kunne ta stilling til samfunnsspørsmål på en reflektert og kritisk måte ved å forstå sammenhenger og vurdere fakta. Videre er det viktig en forutsetning for egen utvikling og for å ta hensiktsmessige avgjørelser på en rekke områder i eget arbeids- og dagligliv. Matematikk har et særlig ansvar for opplæringen i å kunne regne. Det har ikke vært en spesiell satsing på matematikk og matematikkfaget i Grimstadskolen på samme måte som det har vært for lesing.

Tabell 1. Resultater på nasjonale prøver regning, 5. trinn, prosentfordeling på mestringsnivå, begge kjønn, nasjonalt:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2016-17	25,2	52,1	23,4
2017-18	25,8	51,4	22,8
2018-19	25,8	51,4	22,8
2019-20	25,7	50,9	23,5
2020-21	24,4	51,9	23,7
2021-22	25,5	51,4	23,1

Tabellen knyttet til regning for 5. trinn nasjonalt, viser høy grad av stabilitet over tid på alle tre mestringsnivåene. De fleste elevene plasserer seg på mestringsnivå 2.

Tabell 2. Resultater på nasjonale prøver regning, 5. trinn, prosentfordeling på mestringsnivå, begge kjønn, Grimstad:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2016-17	33,6	49,1	17,3
2017-18	24,2	52,3	23,5
2018-19	21,0	54,0	25,0
2019-20	21,9	53,4	24,7
2020-21	24,0	61,5	14,5
2021-22	29,3	50,4	20,4

Tabell 2 viser at elevene i Grimstad skiller seg fra landet for øvrig når det gjelder nasjonale prøver på 5. trinn. Flere elever presterer på mestringsnivå 3 sammenlignet med landet for øvrig (29,3 mot 25,5). Videre kan vi merke oss at det er over fem prosent flere Grimstad-elever som ligger på mestringsnivå 3 sammenlignet med skoleåret 2020/21. Vi ser også at det er en markant økning av elevmassen som befinner seg på det laveste mestringsnivået i Grimstad i år sammenlignet med fjoråret (20,4 mot 14,5). Dette er en urovekkende økning. Ut fra reduksjonen på mestringsnivå 2 med 11,1 prosent fra i fjor, kan vi utlede at det har vært en forskyvning begge veier – både mot høyere og lavere mestringsnivå.

Tabell 3. Resultater på nasjonale prøver regning, 8. trinn, prosentfordeling på mestringsnivå, begge kjønn, nasjonalt:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 5	Mestringsnivå 4	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2016-17	10,7	20,6	39,0	22,4	7,3
2017-18	10,7	21,5	37,7	22,3	7,8
2018-19	10,1	22,4	37,6	21,2	8,8
2019-20	10,1	20,6	38,5	23,4	7,4
2020-21	10,1	20,1	38,6	23,5	7,7
2021-22	9,7	20,8	38,5	22,5	8,5

Tabellen knyttet til nasjonale prøver for 8. trinn nasjonalt viser høy grad av stabilitet over tid på alle fem mestringsnivåer. De fleste elevene plasserer seg også i år på mestringsnivå 3.

Tabell 4. Resultater på nasjonale prøver regning, 8. trinn, prosentfordeling på mestringsnivå, begge kjønn, Grimstad:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 5	Mestringsnivå 4	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2016-17	10,3	21,4	42,5	20,6	5,2
2017-18	7,3	19,5	45,9	19,9	7,3
2018-19	7,8	20,3	43,3	20,8	7,8
2019-20	8,1	22,7	37,7	23,1	8,5
2020-21	10,9	17,5	42,7	22,3	6,6
2021-22	7,3	19,2	42,4	23,3	7,8

Tabellen viser en markant reduksjon (med 3,6 prosent) i 2021/22 av elever som har prestert på høyeste mestringsnivå sammenlignet med året før. Det kan bemerkes at resultatet for skoleåret 2020/21 var et «toppår.» Vi registrerer også en økning av elever på mestringsnivå 4 med 1,7 prosent, og vi har dermed fått en forskyvning på andel elever fra mestringsnivå 5 til mestringsnivå 4. Videre registrerer vi en økning av andel elever på det laveste mestringsnivået.

Tabell 5. Resultater på nasjonale prøver regning, 9. trinn, prosentfordeling på mestringsnivå, begge kjønn, nasjonalt:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 5	Mestringsnivå 4	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2016-17	20,9	25,2	34,2	15,4	4,2
2017-18	20,5	26,3	33,7	15,2	4,3
2018-19	19,6	28,4	32,7	14,4	4,8
2019-20	19,7	25,6	34,4	15,6	4,6
2020-21	19,2	25,5	35,1	15,5	4,7
2021-22	18,3	26,5	34,7	15,4	5,1

Tabellen viser høy grad av stabilitet knyttet til elever nasjonalt for skoleåret 2021/22 med en liten forskyvning fra høyere mestringsnivå til lavere. De fleste elever plasserer seg på mestringsnivå 3.

Tabell 6. Resultater på nasjonale prøver regning, 9. trinn, prosentfordeling på mestringsnivå, begge kjønn, Grimstad:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 5	Mestringsnivå 4	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2016-17	19,8	26,5	33,2	17,0	3,6
2017-18	15,4	26,8	39,4	16,9	1,6
2018-19	16,3	31,0	33,3	13,1	6,3
2019-20	18,3	23,1	38,9	15,3	4,4
2020-21	18,1	23,8	33,1	20,3	4,6
2021-22	18,5	24,3	32,0	18,0	7,2

Det som er mest iøynefallende ved tabell 6, er at det er markant flere elever på laveste mestringsnivå 1 i år sammenlignet med fjoråret (7, 2 mot 4,6). 7,2 prosent er også den høyeste prosentandelen på mestringsnivå 1 i perioden. Samtidig kan vi observere en liten økning elever på mestringsnivå 5 og 4 og det kan se ut som det har vært en forskyvning fra nivå 3 mot høyere mestringsnivå.

Avsluttende kommentar til nasjonale prøver regning

Grimstad skiller seg fra landet for øvrig ved å ha større variasjon fra skoleår til skoleår. Dette er å forvente da tallgrunnlaget er langt lavere for en enkeltkommune enn for landet som helhet. Samlet sett anser skoleeier likevel resultatene for å være bekymringsfullt på 5. trinn, med en markant økning av elever på det laveste mestringsnivået. Det er også bekymringsfullt at vi har en økning av elever på det laveste mestringsnivået på ungdomstrinnene.

STANDPUNKTKARAKTERER - MATEMATIKK

Standpunkt karakterer, sammen med karakterer for eksamen, utgjør sluttvurderingen i grunnskolen. Vurderingen gir informasjon om kompetansen elevene har oppnådd i faget, og den skal ta utgangspunkt i målene i læreplanverket. Karakterskalaen er 1-6, med 6 som beste karakter. Standpunkt karakterene presenteres her over en treårs-periode, for å vise utvikling over tid.

10. trinn	Grimstad	Nasjonalt
Karakterer	Snittkarakterer	
Standpunkt matematikk 10. trinn (2019-20)	3,9	3,8
Standpunkt matematikk 10. trinn (2020-21)	3,6	3,8
Standpunkt matematikk 10. trinn (2021-22)	3,8	3,8

Tabellen viser at snittkarakteren for Grimstad-elevne er 3,8 for årets avgangselever. Dette er 0,2 bedre enn forrige skoleår, og 0,1 svakere enn for avgangselevne 2019-20. Årets snittkarakter er identisk med landet for øvrig. Skoleeier er fornøyd med at vi ser en fremgang her. Med tanke på årets nasjonale prøver på ungdomstrinnene hvor vi ser flere elever på laveste mestringsnivå, er det imidlertid viktig at skolene vurderer tiltak for de kommende avgangselevne.

3.7.3 Engelsk

Nasjonale prøver i engelsk måler kompetansemål i læreplanen for engelsk knyttet til leseforståelse, vokabular og grammatikk. Engelsk regnes ikke som en av de fem de grunnleggende ferdighetene, og har ikke blitt presentert i tilstandsrapportene de siste årene.

Med det nye analysebrettet for statistikk, har Utdanningsdirektoratet inntatt resultatene for NP i engelsk for 5. trinn og 8. trinn. Av den grunn anses det som naturlig at disse resultatene også vil fremkomme i denne tilstandsrapporten. Det vil være årets resultater som inngår i tabellene under.

Tabell 7. Resultater på nasjonale prøver engelsk, 5. trinn, prosentfordeling på mestringsnivå, begge kjønn, nasjonalt:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2021-22	29,7	45,3	25,0

Tabell 8. Resultater på nasjonale prøver engelsk, 5. trinn, prosentfordeling på mestringsnivå, begge kjønn, Grimstad:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2021-22	27,2	42,3	30,5

Tabell 7 og 8 knyttet til engelsk for 5. trinn, viser at flere elever i Grimstad er på laveste mestringsnivå (mestringsnivå 1) sammenlignet med landet for øvrig. Samtidig ser vi at det er noen færre elever i Grimstad på det høyeste mestringsnivået (mestringsnivå 3) sammenlignet med nasjonalt.

30,5 prosent på laveste mestringsnivå på 5. trinn i engelsk for elever i Grimstad, synes svært høyt. Det er høyere enn tilsvarende tall for henholdsvis norsk og matematikk.

Det er vanskelig å si noe helt sikkert om hva dette skyldes, men som vi har sett under punkt 2.2.3 om kompetanseutvikling for ansatte i skolen, viser Grunnskolens informasjonssystem (GSI) at skolene i Grimstad høsten 2021 manglet langt flere engelsk-lærere med tilstrekkelig studiepoeng (36), sammenlignet med norsk-lærere (17). De fleste som mangler studiepoeng i engelsk, arbeider på barnetrinnet. Dette kan være en del av forklaringen, men langt fra hele forklaringen.

Tabell 9. Resultater på nasjonale prøver, engelsk, 9. trinn, prosentfordeling på mestringsnivå, begge kjønn, nasjonalt:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 5	Mestringsnivå 4	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2021-22	10,7	21,0	42,6	17,7	8,0

Tabell 10. Resultater på nasjonale prøver, engelsk, 9. trinn, prosentfordeling på mestringsnivå, begge kjønn, Grimstad:

Indikator og nøkkeltall	Mestringsnivå 5	Mestringsnivå 4	Mestringsnivå 3	Mestringsnivå 2	Mestringsnivå 1
2021-22	9,4	24,7	40,6	17,4	8,0

På ungdomstrinnet er det også for engelsk fem mestringsnivåer, hvor 1 er lavest og 5 er høyest. Det som er mest iøynefallende når vi sammenligner tabell 9 (nasjonale resultater) og tabell 10 (resultater for Grimstad), er at de er veldig like hverandre. Marginalt færre Grimstad-elevne er på det høyeste mestringsnivået sammenlignet med landet med 9,4 mot 10,7. Til gjengjeld er det flere Grimstad-elever på mestringsnivå 4 sammenlignet med landet med 24,7 mot 21,0. Dette er skoleeier fornøyd med.

STANDPUNKTKARAKTERER - ENGELSK

Standpunktkarakterer, sammen med karakterer for eksamen, utgjør sluttvurderingen i grunnskolen. Vurderingen gir informasjon om kompetansen elevene har oppnådd i faget, og den skal ta utgangspunkt i målene i læreplanverket. Karakterskalaen er 1-6, med 6 som beste karakter. Som følge av Covid-19, ble skriftlig og muntlig eksamen avlyst våren 2022. Eksamensresultater er således ikke med i denne rapporten. Tradisjonelt, har det vært sånn at standpunktkarakterer ligger høyere enn eksamenskarakterene.

I tabellen under presenteres resultatene for standpunkt i engelsk for skoleåret 2021/22.

10. trinn	Grimstad	Nasjonalt
Karakterer	Snittkarakterer	
Standpunkt engelsk skriftlig, 10. trinn (2021-22)	4,4	4,3

Tabellen viser at gjennomsnittskarakteren for skoleåret 2021/22 nasjonalt var 4,3 og for Grimstad 4,4. Dette anser vi for å være bra, men når vi ser på den skolevise fordelingen, merker vi oss at Fevik skole drar snittet opp med gjennomsnittlig standpunktkarakterer på 4,7. De andre ungdomsskolene (inkludert Drottningborg ungdomsskole) har snittkarakter i engelsk på 4,3.

I dette avsnittet har vi sett at:

- Elevene i Grimstad som gjennomførte nasjonale prøver (NP) i lesing på barnetrinnet i 2021/22 har prestert markant bedre enn elevene som gjennomførte prøven skoleåret 2020/21
- På 5- trinn lesing har det aldri vært så få elever på det laveste mestringsnivået som i år i hele seksårs-perioden
- 8. trinn i Grimstad har prestert svakere på NP i lesing både sammenlignet med Grimstadelevenene fra året før og sammenlignet med elever fra landet for øvrig
- Når det gjelder NP lesing for 9. trinn i Grimstad, ser vi en markant nedgang knyttet til elever på høyeste mestringsnivå når vi sammenligner med i fjor
- Vi registrerer en økning av elever på 9. trinn lesing i Grimstad på laveste mestringsnivå sammenlignet med i fjor
- Snittet for standpunktkarakter i norsk hovedmål har økt markant fra fjoråret, og ligger også over snittet for landet
- Mht. NP regning, er det flere 5. trinns elever i Grimstad som presterer på høyeste mestringsnivå sammenlignet med landet for øvrig.
- Samtidig er det en markant økning av elevmassen på regning 5. trinn som befinner seg på det laveste mestringsnivået i Grimstad sammenlignet med fjoråret
- For NP regning 8. trinn i Grimstad ser vi en markant reduksjon i 2021/22 av elever som har prestert på høyeste mestringsnivå sammenlignet med året før.
- For NP regning 8. trinn i Grimstad er det en økning av andel elever på det laveste mestringsnivået
- For NP regning 9. trinn i Grimstad ser vi en markant økning av andel elever som presterer på laveste mestringsnivå.
- For NP regning 9. trinn i Grimstad kan vi registrere en liten økning av elever som har prestert på det høyeste mestringsnivået
- Snittet for standpunktkarakter i matematikk har økt fra skoleåret 2020-21, og er identisk med snittet nasjonalt i 2021-22
- NP i engelsk for 5. trinn viser svakere resultater enn for landet, og det er bekymringsfullt at det er mange på laveste mestringsnivå
- NP i engelsk for 9. trinn viser at elevene i Grimstad plasserer seg omtrent som landet for øvrig på de fem mestringsnivåene
- Grimstad har noe høyere snittkarakter i engelsk 10. trinn enn landet for øvrig skoleåret 2021/22

Oppfølgingspunkter i kommende periode:

- Analysere resultatene på nasjonale prøver i lesing på ungdomstrinnet for å sette inn tiltak
- Analysere resultatene på nasjonale prøver i matematikk for å sette inn tiltak
- Analysere resultatene på nasjonale prøver i engelsk, 5. trinn og sette inn tiltak

3.8 Grunnskolepoeng, overgang og gjennomføring av videregående opplæring

Grunnskolepoeng er et samlet mål for elevenes karakterer ved avslutningen av 10. trinn, og danner grunnlag for opptak til videregående skole.

Grunnskolepoeng regnes ut ved at alle avsluttede karakterer som føres på vitnemålet, legges sammen og deles på antall karakterer slik at en får et gjennomsnitt. Deretter ganges gjennomsnittet med 10. Standpunktkarakterer og eksamenskarakterer inngår i elevenes sluttvurdering og skal gi informasjon om elevens kompetanse ved avslutning av grunnsopplæringen.

For tredje år på rad ble eksamen avlyst for elever i grunnskolen. Sluttvurdering dette året er derfor kun basert på elevenes standpunktkarakterer.

Grunnskolepoeng på 10. trinn i grunnskolen

Indikator og nøkkeltall - alle eierformer	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Grunnskolepoeng, gjennomsnitt, Grimstad	42,6	41,5	41,6	43,3	42,8	44,2
Grunnskolepoeng, gjennomsnitt, Aust-Agder og Agder*	41,3	41,3	41,5	42,3*	42,6	42,8
Grunnskolepoeng, gjennomsnitt, Nasjonalt	41,4	41,8	42,0	43,2	43,3	43,4

Tall i tabellen er hentet fra Statistikkbanken til Utdanningsdirektoratet og viser grunnskolepoeng. Agder er markert med stjerne for å vise at dette er et gjennomsnitt av det nye Agder-fylket.

Tabellen viser at for skoleåret 2021/22 har avgangselevne i grunnskolen nasjonalt i gjennomsnitt 43,4 grunnskolepoeng.

Normalt skal avgangselever i grunnskolen opp til én skriftlig og én muntlig eksamen. Tradisjonelt har standpunktkarakterene vært høyere enn eksamenskarakterene. Grunnskolepoengene økte uvanlig mye i 2019-20, med i snitt 1,2 karakterpoeng. Med årets tall på 43,4, er elevenes karaktersnitt nok en gang rekordhøyt. Når eksamenskarakterene ikke inngår i regnestykket, har det vist seg at grunnskolepoengene blir høyere. Dette anser Utdanningsdirektoratet for å være hovedforklaringen på de siste årenes høye grunnskolepoeng.

For Agder ser vi også en liten økning fra 42,6 i 2020-21 til 42,8 i 2021-22. De tre foregående skoleår viser grunnskolepoeng for gamle Aust-Agder.

For Grimstad er økningen mer markant fra 42,8 til 44,2. Dette er overraskende høyt, selv når vi tar hensyn til at eksamen har vært avlyst. Ser vi kun på de offentlige skolene, er økningen enda større, til 44,3.

Vi ser at det spesielt er Fevik skole som drar opp snittet i Grimstad med 47,0 i grunnskolepoeng i 2021/22. De ligger markant høyere enn både andre skolene i Grimstad, i Agder og nasjonalt. Fevik skole opplyser at det var et særlig «sterkt» kull som gikk ut av 10. trinn i år, samtidig som også en del elever på trinnet hadde fritak for vurdering med karakter. Vi må derfor anta at 2021-22 var et

spesielt år for denne skolen, og vi forventer at gjennomsnittlig grunnskolepoeng går ned neste år, både for Fevik skole og for Grimstad kommune.

Det er store kjønnsforskjeller mellom gutter og jenter når det gjelder grunnskolepoeng. I Grimstad kan vi se følgende fordeling de tre siste år:

Grunnskolepoeng fordelt på kjønn, Grimstad

Grunnskolepoeng, alle eierformer, gjennomsnitt, fordelt på kjønn, Grimstad	2019-20	2020-21	2021-22
Jenter	45,3	44,9	46,6
Gutter	41,3	40,6	41,7

Tabellen viser at jenter i Grimstad i gjennomsnitt ligger høyere på grunnskolepoeng enn guttene i perioden. I 2021-22 skiller det 4,9 grunnskolepoeng mellom jentene og guttene. Det betyr at jentene i gjennomsnitt har gått ut av grunnskolen med bedre karakterer enn guttene i denne perioden

Også nasjonalt ser vi at jentene har høyere gjennomsnittlige grunnskolepoeng enn guttene:

Grunnskolepoeng fordelt på kjønn, nasjonalt

Grunnskolepoeng, alle eierformer, gjennomsnitt, fordelt på kjønn, nasjonalt	2019-20	2020-21	2021-22
Jenter	45,4	45,6	45,6
Gutter	41,0	41,1	41,3

GJENNOMFØRING AV VIDEREGÅENDE SKOLE

Gjennomføring baseres i norsk statistikk på **fem år** etter påbegynt Vg1 for studieforbereende og **seks år** etter påbegynt Vg1 for yrkesfag. Gjennomføring viser til andelen som har fullført og bestått med yrkes- eller studiekompetanse.

Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser følgende oppdaterte nasjonale tall:

Tabell 1 Nasjonalt, prosentvis fordeling

	2015-2021	Endring i prosent	
	Andel som har fullført VGO i løpet av fem/seks år	Epoke:2014-2020 Epoke:2015-2021	2006-2012 2015-2021
Alle utdanningsprogram	80,4	0,8	8,4
Gutter	76,2	0,5	8,4
Jenter	84,7	1,2	8,4
Studieforbereende	89,4	0,3	6,4
Gutter	86,3	0,3	7,6
Jenter	91,8	0,2	5,3
Yrkesfaglig	70	1,7	9,5
Gutter	67,7	1,1	8,5
Jenter	73,5	2,7	11,1

Tabellen viser siste periode (2015-2021) sammenlignet med to tidligere perioder (2006-2012 og 2014-2020). Aldri før har flere fullført og bestått videregående opplæring (VGO) nasjonalt. 80,4 prosent av elevene som begynte i VG1 i 2015 gjennomførte med studie- eller yrkeskompetanse innen 5/6 år. Andelen har økt årlig siden det første kullet i Kunnskapsløftet begynte i 2006. I løpet av perioden 2006 til 2015 har gjennomføringsandelen økt med over 8 prosentpoeng.

Av Tabell 1 ser vi også at det er store forskjeller med hensyn til gjennomføring når vi sammenligner utdanningsprogram og kjønn. Studieforbereende program har høyest gjennomføringsgrad med 89,4 mens yrkesfaglig studieprogram har en gjennomføringsgrad på 70. Langt flere jenter fullfører og består innen fem/seks år – det gjelder både på studieforbereende program og yrkesfaglig program.

Tabell 2 Agder, prosentvis fordeling, 2015-2021

	Andel som har fullført VGO i løpet av fem/seks år
Agder totalt	79,2
Studieforbereende program	87,6
Jenter	81,9
Gutter	78,2
Yrkesfaglig program	70,1
Gutter	49,4
Jenter	52,0

Tabell 2 viser at Agder ligger noe under landsgjennomsnittet med hensyn til gjennomføring (79,2 mot 80,4). For øvrig er det samme mønster som for landet når det gjelder gjennomføringsgrad av henholdsvis studieforbereende- og yrkesfaglig program. Her er det 17,5 prosentpoeng flere elever som gjennomfører studieforbereende enn yrkesfaglig program. Som for landet, er det også i

Agder slik at andel som har fullført VGO i løpet av fem/seks år er høyere for jentene enn for guttene. Dette gjelder begge studieprogrammene.

Tabell 3 Grimstad, prosentvis fordeling, 2015-2021

Andel som har fullført VGO i løpet av fem/seks år	
Grimstad totalt	82,0
Studieforberedende program	91,0
Jenter	94,0
Gutter	86,3
Yrkesfaglig program	71,0
Gutter	70,0
Jenter	72,0

Til tross for at prosentandel nasjonalt viser rekordhøy gjennomføring med 80,4, er det enda flere elever i Grimstad som har fullført videregående skole med 82,0 prosent. Det er også høyere enn for Agder med sine 79,2 prosent.

For øvrig ser vi lignende mønster som nasjonalt og for Agder, at gjennomføringsprosenten for yrkesfaglig program er markant lavere enn for studieforberedende program. Vi ser også et lignende mønster knyttet til kjønn, på den måten at flere jenter gjennomfører VGO sammenlignet med gutter. Kjønnforskjellen på yrkesfaglig program i Grimstad er imidlertid mindre enn nasjonalt, og mindre enn kjønnforskjellene i Agder.

4. Beskrivelser og vurderinger knyttet til tilstanden i barnevernet

4.1 Innledning

Barneverntjenesten skal sikre at barn og unge som lever under uheldige og skadelige forhold får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Barneverntjenesten skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår, jfr. lov om barneverntjenester § 1-1.

Grimstad barnevern vil være en pådriver for et åpent barnevern blant befolkningen, samarbeidspartnere, i samfunnsdebatten og overfor politisk ledelse som barneverntjenestens eiere i kommunene.

I forslaget til ny barnevernlov (2019), som er en oppfølging av NOU 2016:16 «Ny barnevernlov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse», foreslås en ytterligere styrking av barnets perspektiv og økt vekt på forebygging og tidlig innsats. Barnevernlovutvalgets innstilling er allerede delvis fulgt opp gjennom lovendringer som trådte i kraft i 2018, der barnevernloven ble en rettighetslov for barn og barnets medvirkning ble styrket.

Ny barnevernlov skal sikre at barn og unge får rett hjelp, til rett tid på rett sted. Hovedformålet med endringen er å understreke og styrke kommuneledelsens ansvar for den overordnede styringen av barnevernstjenesten.

Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsvansker. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier. Kommunestyret selv skal vedta en plan for kommunens forebyggende arbeid. Planen skal beskrive hva som er målene for arbeidet, hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles mellom etatene i kommunen, og hvordan etatene skal samarbeide.

Det presiseres at barnevernstjenestens ansvar er å gi hjelp, omsorg og beskyttelse når det er nødvendig på grunn av barnets omsorgssituasjon eller atferd. Barneverntjenesten skal sette inn tiltak tidlig for å forebygge alvorlig omsorgssvikt og atferdsvansker.

Den årlige tilstandsrapporten er ment som et verktøy som skal styrke kommunens barnevernerrolle, og bidra til gode og riktige prioriteringer.

4.2 Overordnet vurdering av status

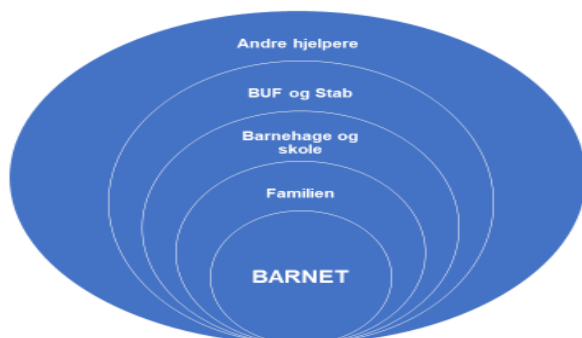
Etter år med lav bemanning, høyt sykefravær og en presset arbeidssituasjon, ble det fokusert på endring av arbeidsmiljø, arbeidskultur og mestringsklima. Samtidig ble det utarbeidet en strategi for hvordan barnevernet skulle levere sine tjenester på en bedre måte. Dette ble også omtalt i fjorårets tilstandsrapport. Implementering av strategien er et kontinuerlig arbeid. Klarere og mer effektiv arbeidsdeling og rutiner, beslutningsmodell og strukturer har nå gitt positive resultater i form av bedre arbeidsmiljø, økt kompetanse og positivt brukerblikk.

Eksempler på dette er blant annet ansettelse av «Hjemme Hos fosterhjem». Dette er en veileder til de av fosterhjemmene som har store utfordringer. Veilederen dekker et behov som tidligere ble dekket ved hjelp og kjøp fra private aktører. Barneverntjenesten innehar nå selv slik kompetanse. I tillegg har omsorgsgruppen gjennomført første runde med kursing av fosterforeldre (TBO-f) og det er utarbeidet en kompetanseplan med fokus på kompetanseheving og videreutdanning.

Det interkommunale barnevernsamarbeidet har endret seg de siste årene, og Grimstad samarbeider nå tettest med kommunene øst i Agder. Dette er Arendal, Froland og den interkommunale barneverntjenesten Øst i Agder.

Et viktig mål med barnevernreformen (oppvekstreformen) er tverrfaglig samhandling. Barneverntjenesten jobber iherdig for å tilfredsstille kravene knyttet til fosterhjemsområdet, samt å være en god medspiller og samarbeidspartner i å styrke laget rundt barn, unge og deres familier.

LAGET RUNDT BARNET

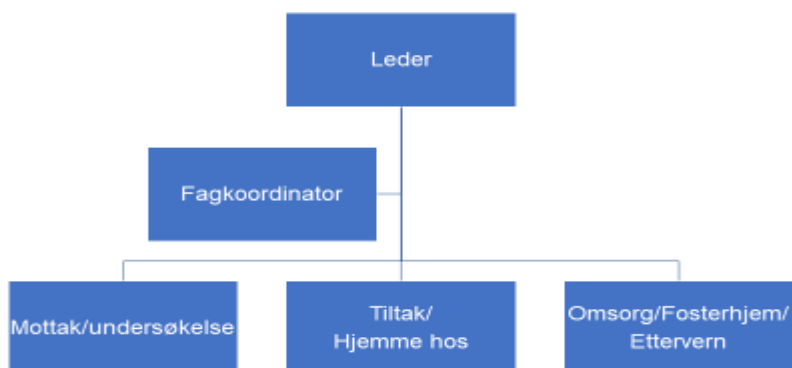
4.3. Organisering av barneverntjenesten i Grimstad

Barneverntjenesten i Grimstad er organisert i tre grupper, mottak/undersøkelsesgruppe, tiltaksgruppe/Hjemme Hos og omsorgsgruppe. I tillegg har tjenesten fagkoordinator og leder.

Hver av de tre gruppene har en gruppe-ansvarlig (20 prosent av stillingen som saksbehandler). Det er ønskelig å øke gruppeansvarlig-rollen. Dette for å bedre muligheten for veiledning, kontroll av saksmapper/dokumentasjon, utarbeidelse og implementering av rutiner, tverrfaglig og interkommunalt samarbeid.

Struktur

4.3.1 Meldinger til barneverntjenesten

For at barneverntjenesten skal ha mulighet til å gi barn og unge riktig hjelp til riktig tid, er vi avhengig av informasjon fra andre. Hvem som helst kan melde sin bekymring for et barn til barneverntjenesten. Barnet eller ungdommen selv, foreldre, familie, venner, privat nettverk og offentlige ansatte er eksempler på personer som melder. Alle offentlige ansatte, samt en rekke yrkesutøvere med profesjonsbestemt taushetsplikt, uavhengig av om vedkommende arbeider i det offentlige eller i det private, har plikt til å gi opplysninger til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at:

- Et barn blir mishandlet i hjemmet
- Det foreligger andre alvorlige former for omsorgssvikt
- Når et barn har vist vedvarende alvorlig atferdsvansker

Opplysningsplikten innebærer en plikt til å melde fra til den kommunale barneverntjenesten ved alvorlig bekymring og er et selvstendig og personlig ansvar. Plikten til å gi opplysninger faller ikke bort selv om man på egenhånd forsøker å avhjelpe.

4.3.2 Mottak undersøkelse

Undersøkelsesgruppen har ansvar for å utrede og undersøke om barn og unge i Grimstad kommune har behov for hjelp fra barneverntjenesten. Fra tidspunktet barneverntjenesten med bakgrunn i en bekymringsmelding har besluttet at det er grunnlag for å undersøke det som kommer frem i meldingen, har teamet 3 måneder (kan i spesielle tilfeller utvides til 6 måneder) på å utrede om barnet har behov for tiltak fra barneverntjenesten og eventuelt hvilke tiltak barnet trenger.

I en undersøkelsesfase tar barneverntjenesten kontakt med barnet og foreldrene for å få mer informasjon om hvordan barnet har det. Vi snakker alltid med barnet, for å høre hvordan han/hun har det og hva han/hun trenger av hjelp. Det er viktig at vi lytter til det barnet sier og tar hensyn til dette i våre vurderinger og beslutninger. Samtidig er det viktig at barnet ikke får ansvaret for sin egen situasjon.

I undersøkelsen snakker barneverntjenesten også med alle foreldre. Skal vi hjelpe foreldrene med endring, må vi få kjennskap til hvordan de i dag ivaretar barnet. Barneverntjenesten vil som hovedregel også besøke familien hjemme. I tillegg kan det innhentes opplysninger fra skole, barnehage, helsestasjon, fastlege og andre instanser som kjenner barnet og foreldrene. Dette gjøres så langt det er mulig, med samtykke fra foreldre og barn over 15 år.

I undersøkelsesfasen kan barneverntjenesten innhente opplysninger også uten familiens samtykke.

For å gjøre undersøkelsen mest mulig forutsigbar og for å skape trygghet hos barn og foreldre, lager barneverntjenesten ved oppstart en plan for undersøkelsen. Denne planen gjennomgås med familien i første samtale. Planen hjelper også barneverntjenesten med å planlegge godt, slik at vi klarer å gjennomføre undersøkelsen innen de lovpålagte frister som gjelder.

På bakgrunn av opplysningene som kommer frem i undersøkelsen, vurderer vi hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer som finnes i barnets liv, med utgangspunkt i faglige sjekklistor og kartleggingsverktøy for hvilke forhold som øker og minker sannsynligheten for at barn vokser opp under forhold som skader deres helse og utvikling. Dersom barnet er i behov av vedtak om tiltak fra barneverntjenesten, skal tiltakene være målrettede og virksomme i henhold til barnets utfordringer.

Mottak/undersøkelsesgruppen består i dag av seks stillinger.

4.3.3. Tiltak

Tiltaksgruppen er barneverntjenestens oppfølgeravdeling, som har ansvar for å iverksette tiltak i henhold til vedtak etter Lov om barneverntjenester § 4-4. Målgruppen er barn og ungdom 0-18 år.

Barneverntjenesten kan iverksette tiltak både i og utenfor hjemmet. Tiltaksgruppen følger opp frivillige hjelpetiltak, samt frivillige botiltak utenfor hjem og plasseringer i fosterhjem i henhold til lov om barneverntjenesten § 4-4, sjette ledd. Aktuelle tiltak som tiltaksteamet tilbyr kan være råd og veiledning fra saksbehandler og Hjemme hos (se beskrivelse under) nettverksmøter, ansvarsgruppemøter, besøkshjem, støttekontakt, avlastning, COS P-kurs mv. Mange av tiltakene gjennomføres av kontaktpersonene selv. Barneverntjenesten kan også benytte seg av Bufetats hjelpetiltak (den statlige delen av barnevernet), som familieråd, opphold på foreldre- og barnesentre, PMTO og MST. I noen saker mottar foreldre/barn tiltak fra Familiesenteret, og barneverntjenesten har samarbeidsmøter med familiesenteret/familien.

Gruppen har særlig fokus på barnets stemme, at barn og unge blir hørt, og at deres stemme tillegges vekt. Ungdom over 15 år må samtykke i tiltak i egen sak. Dersom ungdom unndrar seg omsorg og det foreligger barnevernfaglig grunnlag for å iverksette tiltak mot ungdommens eget samtykke, må saken prøves i Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker (Fylkesnemnda). Barneverntjenesten har også adgang til å fremme sak for Fylkesnemnda for å pålegge hjelpetiltak rettet mot foreldrene, for eksempel om at barnet skal gå i barnehage eller et foreldrene skal motta foreldreveiledning.

Dersom det er behov for å iverksette tiltak utenfor hjemmet kan dette skje i form av frivillig plassering i institusjon eller fosterhjem. Fosterhjem og institusjonsplasser formidles gjennom Bufetat, som har bistandsplikt overfor kommunene på dette området. Plassering uten foreldrenes samtykke, må fremmes for og behandles i Fylkesnemnda, og Fylkesnemndas vedtak kan ankes i det ordinære domstolsystemet av både foreldrene og barneverntjenesten. Saken følges da opp av omsorgsgruppa etter at fylkesnemnda har fattet vedtak om plassering utenfor hjemmet. Tiltaksgruppa følger også opp ungdom i ettervern fra 18-25 år.

Tiltaksgruppa i barneverntjenesten i Grimstad består av 6,7 saksbehandlerstillinger. Tilstanden i denne gruppen har de siste årene vært preget av stort arbeidspress, og flere har blitt langtidssykemeldte. Vikarer er satt inn for å følge opp sakene til de langtidssykemeldte. I 2021 fikk tiltaksgruppen tilført en ny stilling. Det har hjulpet noe, men saksmengden i gruppen er fortsatt stor. Det har vært nødvendig å prioritere bort enkelte forebyggende tiltak for å prioritere mer alvorlige saker.

Tiltaksgruppen følger årlig opp ca. 140 saker.

4.3.4. Hjemme hos (HH)

Hjemme Hos sitt mandat er å jobbe i de mest alvorlige sakene for å forhindre flyttinger av barn/omsorgsovertakelser. Det faglige fundamentet er at hjelpetiltakene skal være utviklet og basert på det vi vet påvirker og virker for barn og unges utviklingsbetingelser til enhver tid. Barneverntjenesten i Grimstad kjøper i liten grad private hjelpetiltak, noe som innebærer at det jobbes kontinuerlig med tiltaksutvikling for å tilby barn og familier robuste og differensierte hjelpetiltak.

Fokus er alltid å tilpasse hjelpen til barnas og familiens behov, samt legge til rette for å møte familiene når de kan møte oss. Vi kan tilby veiledning i våre lokaler, men vi er også opptatt av å treffe familier hjemme i deres naturlige og kjente omgivelser. Hjemme Hos har arbeidsavtaler som innebærer at miljøterapeutene forventes å jobbe noe ettermiddag og kveld for å imøtekomme familienes behov, og barna/ungdommene slipper å ta fri fra skolen for å treffe terapeutene når det er behov for det.

Kvalitetsutvikling står sentralt både i utviklingen av hjelpetiltak og i kompetanseutviklingen for de ansatte. Terapeutene har de siste årene hevet kompetanse på Traumebevisst omsorg, Sped- og småbarns psykiske helse, ICDP (norsk/minoritet), COS-P, Marte Meo.

Teamet gir til enhver tid hjelpetiltak til om lag 20 barn og deres familier. Teamet består av 3 ansatte. 2021 har vært preget av et stort behov for «Hjemme Hos.» Tjenesten har hatt venteliste store deler av året.

I juni 2022 ansatte barneverntjenesten en «Hjemme Hos- omsorg» som skal veilede fosterhjem som står i fare for brudd. Dette behovet har tidligere blitt dekket av private aktører.

Barneverntjenesten vurderer tiltaket «HH» som et effektivt tiltak. Terapeuten kommer inn i familien og kan hjelpe til med å snu en negativ utvikling. Vi registrerer at mange kommuner satser på denne type tiltak, og ønsker å utvide «Hjemme Hos.» På denne måten kan man «senke lista» for å bruke «HH» og komme inn i familiene på et tidligere tidspunkt i skjevutviklingen. Dette er i tråd med barnevernreformen. En slik satsning vil forebygge dyre statlige tiltak.

4.3.5 Omsorg og ettervern

Omsorgsgruppen følger opp alle barn og ungdom som er under barneverntjenestens omsorg, samt unge voksne som mottar ettervern. Dette omfatter barn som bor i fosterhjem eller på institusjon, samt de ungdommer som er på ettervern, som har vært under barneverntjenestens omsorg tidligere og som har ønsket ettervern fra barneverntjenesten.

Gruppen har ansvar for å ivareta barna/ungdommen sin kontakt med biologisk familie, og samtidig kvalitetssikre og veilede fosterhjemmet slik at vi sammen sørger for en trygg oppvekst for barna som er under barnevernets omsorg. En del av oppgavene innebærer også å sørge for at samværene som er med foreldrene og barna er trygge og gode, og kontinuerlig vurdere om samværene gir barna den utviklingen de er i behov av. Barneverntjenesten kan øke samværsomfanget dersom det vurderes å være til beste for barnet, og barneverntjenesten kan fremme sak for fylkesnemnda om å redusere samvær dersom dette vurderes å være til barnets beste. Foreldre kan også hevde saken sin prøvd på nytt hvert år, som innebærer at gruppen møter i Fylkesnemnda og i det ordinære domstolsystemet for ny vurdering av å opprettholde vedtakene om omsorgsovertakelse.

Barneverntjenesten har et særlig ansvar for å følge opp og tilby hjelp til alle foreldre som har mistet omsorgen for sine barn. Dette gjelder uavhengig av hvilke utfordringer foreldrene har med rus, kriminalitet, psykisk fungering osv.

Når ungdommen samtykker, kan tiltak som er iverksatt før barnet har fylt 18 år, opprettholdes eller erstattes av andre tiltak som er omhandlet i barnevernloven inntil ungdommen har fylt 25 år. Formålet med ettervern er å ivareta ungdommer som har hatt tiltak fra barneverntjenesten og som fortsatt trenger bistand og støtte etter nådd myndighetsalder i overgangen til voksenlivet.

Forskning viser at det er lavere risiko og bekymring knyttet til ungdommer som mottar ettervern fra barneverntjenesten – ettervern kan således være å anse som en beskyttende faktor for ungdommer som kan befinne seg i en sårbar livsfase.

Barneverntjenesten i Grimstad hadde i 2020 tjuelfire ungdommer på ettervern, og reduserte til femten i 2021. Dette skyldes en opprydning, men også prioritering av ressurser i tjenesten. Prognosene for de neste årene viser økning i antall unge voksne med etterverntiltak, delvis begrunnet i lovendring 2020, der ungdoms rett til ettervern er utvidet fra 23 til fylte 25 år. Barneverntjenesten legger vekt på å utvikle et godt tverrfaglig samarbeid rundt ungdommene våre.

Omsorgsgruppa følger opp til enhver tid omtrent 45 barn og ungdom, i tillegg til rundt 15-20 på ettervern. Gruppa består av sju saksbehandlere, etter en bemanningsøkning i 2021 som følge av barnevernreformen.

Etter at Bufetat fjernet sitt tilbud om veiledning i spesielt krevende fosterhjem (som nærmer seg brudd,), har vi en utfordring med å gi god nok støtte. Dette er en av flere oppgaver som har blitt overtatt av kommunen i forbindelse med barnevernreformen. Vi har løst dette med å ansette en "Hjemme Hos- fosterhjemsveileder.» Tjenesten er på god vei med å implementere den nye rollen i omsorgsgruppen.

4.4 Tverrfaglig samarbeid

Samordning og samarbeid er essensielt for å gi barn og familier rett hjelp til rett tid. Alle tjenestene har et selvstendig ansvar for å gi den hjelpen de er pliktige til etter eget regelverk.

Et av barnevernets nasjonale kvalitetsmål er at innsatsen skal være samordnet og preget av kontinuitet. Samordning og samarbeid innebærer å koordinere «hvem som gjør hva», sørge for at de ulike tjenestene jobber mot samme mål og at nødvendig og tilstrekkelig informasjon deles mellom tjenestene for å hjelpe barnet best mulig. Derfor er det viktig å redegjøre for samarbeidet med andre aktører og tjenesteytere i kommunen, for å sikre at barn får den hjelpen de har behov for.

De mest aktuelle kommunale tjenestene barnevernet samarbeider med, er helsestasjonen, skolehelsetjenesten, fastlege, NAV, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), skoler, barnehager og familiesenteret.

4.5 Aktivitet

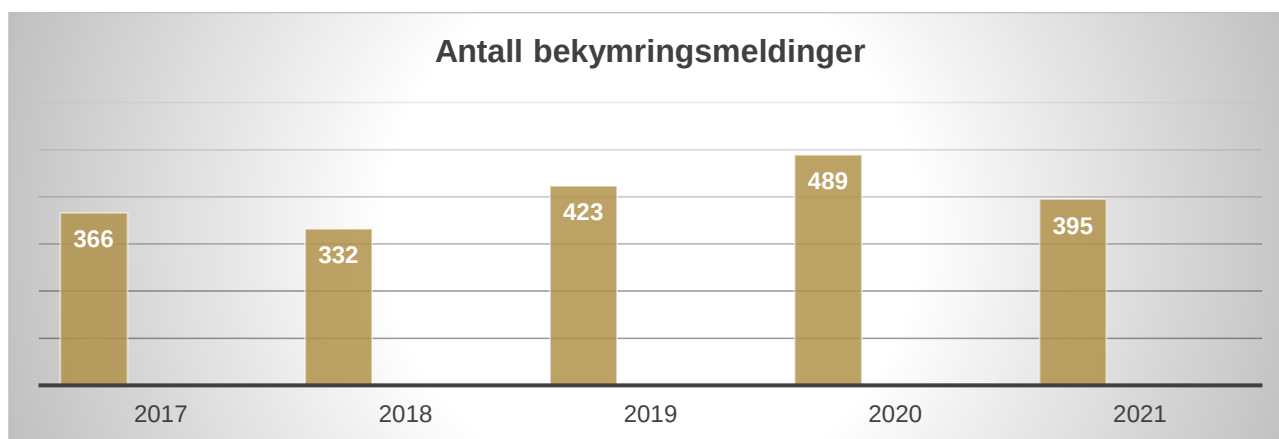
4.5.1 Presentasjon av virksomheten og nøkkeltall

I avsnittet under presenteres tabell og diagrammer knyttet til aktivitet. Tallene samsvarer ikke fullt ut, men gir likevel et riktig bilde av situasjonen.

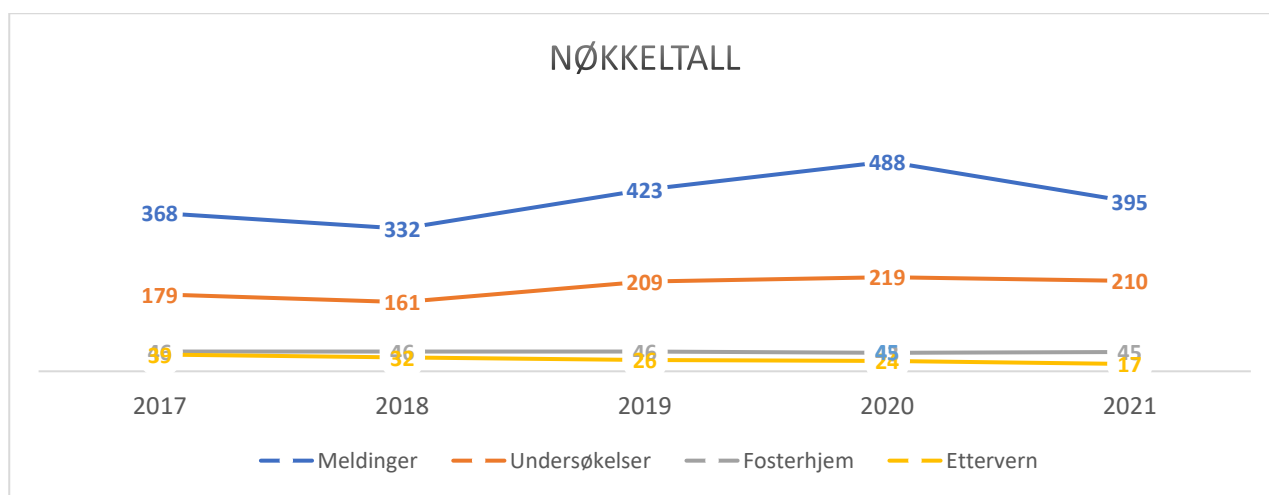
Aktivitet

	Antall meldinger	undersøkelser	Hjelpe-tiltak	Fosterhjem	Institusjon plasseringer	Ettervern 18-25
2017	356	201	190	43	4	35
2018	368	179	190	46	7	39
2019	423	209	158	46	3	26
2020	488	219	141	43	3	24
2021	395	210	140	40	1	15
2022 (Pr. 30/6)	195	83	143	45	4	17

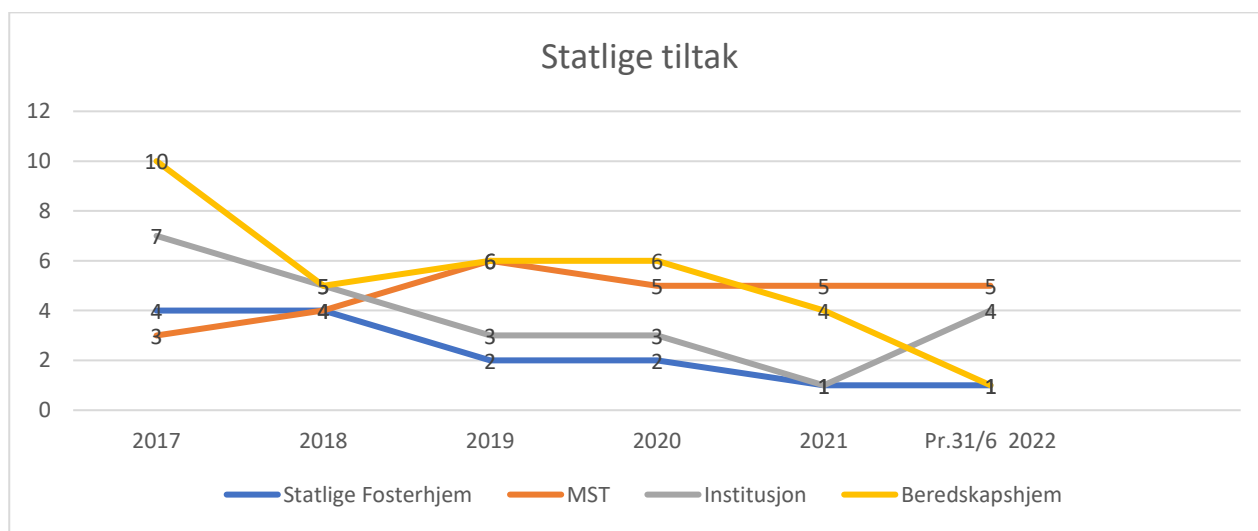
Tabellen viser utviklingen i antall meldinger, antall undersøkelser, antall hjelpetiltak, antall fosterhjem, antall institusjonsplasseringer og antall ungdom i ettervern de siste fem årene, samt første halvår i år.

Tabellen viser en økning i antall bekymringsmeldinger fra 2018 frem til en topp i 2020. I 2021 ser vi en nedgang som har holdt seg inn i første halvår av 2022.

Diagrammet viser at til tross for nedgang i antall meldinger, er antall undersøkelser relativt stabilt. Antall barn under omsorg er stabilt. Alderen for ettervern har økt fra 23 til 25 år. Vi ser ikke den forventede økningen i ettervern-saker ennå.

Som følge av barnevernreformen, fases statlige fosterhjem ut. Kommunen overtar ansvaret alene for de mest krevende fosterbarna. Det betyr at tjenesten får flere frikjøpte fosterhjem som krever tett oppfølging. Bruken av beredskapshjem har vært stabilt fra 2018 til 2021. Lite i 2022 så langt. Plassering av ungdom i institusjon har variert de siste fem årene. De økonomiske rammene for egenandel til kommunen har økt betraktelig. Fra en egenandel på 75 000kr pr. Måned i 2021 til en egenandel på 170 000 kr. Måned i 2022. Det vil si 2 040 000 kr. i året for en plassering i institusjon. Med dagens fire ungdommer i institusjon, er det krevende å følge budsjetterte rammer.

4.5.2 Hvem meldingene kommer fra

MELDER	ANTALL MELDINGER 2021
PRIVATPERSONER	77
SKOLE	35
SYKEHUS/LEGE/TANNLEGE	41
POLITI	49
BARNEVERNTJENESTE	38
FORELDRE	26
HELSESTASJON	13
BARNEVERNVAKT	23
ØVRIG FAMILIE	15
ANDRE OFFENTLIG INSTANSER	7
BARNEHAGE	19
PSYKISK HELSEVERN VOKSNE	6
KRISESENTER	5
ABUP	5
NAV	5
BARNET SELV	5
SOSIALTJENESTE	5
FAMILIEVERNKONTOR	14
PSYKISK HELSEVERN FOR BARN	7
SUM MELDINGER I 2021	395

Ut fra tabellen ser vi at barnehager, helsestasjoner og jordmødre står for en relativt liten andel av meldingene. Det er tydelig at alle de som skal fange opp barn og familier som strever tidlig er lite representert som meldere.

De største meldingsinstansene er andre, politiet, barneverntjenesten sykehus/lege/legevakt/tannlege og skolene. Barneverntjenesten melder til seg selv ved flere anledninger, eksempelvis når det har kommet inn bekymringsmelding på et barn som har søsken, hvor da barneverntjenesten vil stå som melder av bekymring for søsknene. Barneverntjenesten melder også videre til barneverntjenester i andre kommuner ved flytting.

Barneverntjenesten skal snarest, og senest innen en uke, gjennomgå innkomne meldinger og vurdere om meldingen skal følges opp med undersøkelser etter barnevernloven § 4-3.

Barneverntjenesten i Grimstad har meldingsmøte en gang pr. uke. En melding kan henlegges på ulike grunnlag: fordi den faller utenfor barnevernloven § 4-3, at den blir henvist til annen instans, at den overføres til barneverntjenesten i annen kommune eller at det ikke er grunnlag for gjennomgang (f.eks. at barnet er over 18 år eller at meldingen er åpenbar sjikane).

4.6 Nøkkeltall - økonomi

1. Nøkkeltall	Enhet	Grimstad	Arendal	Kostragruppe 09	Landet uten Oslo
		2021	2021	2021	2021
Netto driftsutgifter per innbygger 0-22 år	kr	6 682	7 852	8 176	8 378
Brutto driftsutgifter pr barn med undersøking eller tiltak	kr	50 596	70 069	60 924	63 322
Brutto driftsutgifter pr barn som bor hjemme	kr	29 114	21 634	50 349	47 364
Brutto driftsutgifter pr barn som er plassert av barnevernet	kr	444 429	397 812	428 827	430 792
Barn med undersøking eller tiltak per årsverk	antall	17,2	17,5	17,8	16,4
Undersøkingar med handsamingstid innan 3 månader	prosent	96	98	92	91
Netto driftsutgifter per innbygger 0-24 år	kr	6 025	7 252	7 535	7 678

Kostranøkkeltall fra statistisk sentralbyrå er tydelige i sin tale. Barneverntjenesten i Grimstad brukte i 2021, 6682 kroner per innbygger (0-22 år) til barnevern. Landssnittet ligger på 8378 kroner per innbygger. Til sammenligning bruker Arendal 7852 kr. pr. Innbygger.

Barneverntjenesten har fått tre nye stillinger i 2021. Denne økningen vil hjelpe, men tjenesten har fortsatt en lav bemanning sammenlignet med andre sammenlignbare kommuner.

Barneverntjenesten har etter barnevernleders vurdering god økonomisk styring. De siste årene har bruk av statlige tiltak vært grunnen til budsjettsprikk. Tiltak som institusjon, beredskapshjem, statlige ungdomshjem, MST mm.

4.7 Korona

Barneverntjenesten i Grimstad har etter barnevernleders vurdering klart å levere tilfredsstillende tjenester gjennom hele korona-perioden.

Den første tiden var leder-teamet på kontoret, mens saksbehandlerne hadde hjemmekontor. Etter hvert delte vi tjenesten i to. Bortsett fra leder og gruppeansvarlige og undersøkelsesgruppen, var alle på hjemmekontor annenhver uke. Det siste halvåret har vi gradvis åpnet opp for flere på kontoret. Nå er alle tilbake.

Antall meldinger har ikke endret seg under korona-pandemien. Det har i enkelte saker tatt lengre tid å undersøke grunnet avlysninger med korona som grunnlag.

Den største endringen er etter barneverntjenestens vurdering at de som hadde det vanskeligst fra før, har fått det enda vanskeligere. Familier som har mistet «luftepauser» som skole, trening og sosial omgang med venner.

Tjenesten har i tillegg hatt en økning i bruk av avlastningshjem og støttekontakter. Naturlig nok har dette resultert i økte kostnader.

Vi ser også barn og ungdom som ser ut til å ha fått det bedre under pandemien. Enkelte barn og ungdom som sliter med det sosiale i skolen har hatt en positiv utvikling.

4.8 Vurderinger av framtidsutsikter

Barnevernreformen, strengere krav til dokumentasjon og undersøkelser knyttet til den helhetlige omsorgssituasjonen, er faktorer som krever at barneverntjenesten i større grad enn tidligere må evne å endre praksis, være oppdaterte og til enhver tid ha rett kompetanse og samt å være gode på samarbeid og samhandling med både berørte barn og familier og andre profesjoner.

Kompetanseutvikling:

- Videreutdanning ift. fremtidig krav om masterutdanning i barneverntjenesten. Tre saksbehandlere har tatt videreutdanning i 21/22. En saksbehandler starter opp høsten 22.
- Utdanningsløpene er fullt finansiert av BUF dir.
- To saksbehandlere er i et “master-løp” ved siden av jobb.
- Barnevernleder er i gang med barnevernlederutdanningen ved NTNU.
- Barneverntjenesten fortsetter samarbeid ift. Kvalitetsutvikling med Arendal, Froland og «Øst i Agder»
- Barnevernlederforum i Agder fortsetter med alle 9 barnevernlederne i Agder.

Likeledes må det være et kontinuerlig fokus på utvikling og forbedring, samt målrettet arbeid for å redusere sykefraværet ytterligere.

Barneverntjenesten har de siste tre årene vært inne i en krevende, men god prosess. Tjenesten ble styrket i løpet av 2021. Allikevel viser kostra-tallene at Grimstad kommune bruker mindre ressurser på barnevern enn landsgjennomsnittet.

I dette kapittelet om barnevernet har vi sett at:

- Det er igangsatt en barnevernreform hvor kommunen har fått et større ansvar for barnevernet, både faglig og økonomisk
- Barnevernreformen skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging, hjelpen skal bli bedre tilpasset barn og familiers behov
 - Barnevernet forbereder innføring av ny barnevernlov
 - Det foreslås flere nye presiseringer i ny barnevernlov som støtter opp under barnevernreformen
- Barnevernet i Grimstad er i gang med å tilpasse seg til reformen – spesielt knyttet til økt ansvar for fosterhjemmene, kursing av fosterforeldre, ansettelse av fosterhjemsveileder
- Tidlig innsats vil ha høy verdi for det enkelt barn/ungdom, men også være økonomisk besparende for kommunen – spesielt hvis bruken av institusjonsplasser kan reduseres eller unngås
 - Det har vært en nedgang i antall bekymringsmeldinger fra 2020 til 2022
- Samtidig har antall undersøkelser holdt seg stabilt
 - Det er først og fremst privatpersoner, politi og sykehus/lege/tannlege som melder
- Når det gjelder tiltak, er de aller fleste tiltak frivillige hjelpetiltak
 - Tiltaksgruppen følger opp om lag 140 saker
- Barnevernet i Grimstad erfarer at de barna som tidligere har hatt det vanskelig, har fått det vanskeligere de siste par årene
- 49 barn og unge er under omsorg av barnevernet i Grimstad
- Alderen for mulighet til at unge kan få ettervern er økt fra 23 til 25 år
- Barnevernet i Grimstad følger opp 15 ungdommer på ettervern
- Barnevernet i Grimstad tilhører et interkommunalt læringsnettverk
- Ansatte i barnevernet i Grimstad har fortsatt behov for videreutdanning
- Ansatte i barnevernet i Grimstad opplever et godt arbeidsmiljø og har redusert det høye sykefraværet

Oppfølgingspunkter i perioden:

- Fortsette å jobbe med barnevernreformen med spesielt fokus på 1) tverrfaglig samarbeid i Grimstad kommune, 2) videreutvikle fosterhjems kursing og 3) videreutvikle oppstartsveiledning av nye fosterhjem sammen med det interkommunale læringsnettverket
- Forberede iverksettelse av ny barnevernlov som trer i kraft i 2023
 - Fortsette kompetanseløftet
 - Forberede et varslet tilsyn/systemrevisjon fra Statsforvalteren om oppfølging av fosterbarn og fosterhjem

5. Pågående prosjekter og satsinger

5.1 Skole

Oppfølging av det digitale løftet

De kommunale grunnskolene og Kvalifiseringstjenesten i Grimstad har i perioden 2019-2020 blitt utstyrt med digitale enheter til hver elev. 1.-7. trinn har blitt utstyrt med nettbrett, ungdomsskolene (8.-10. trinn) med PC. Kvalifiseringstjenesten har en kombinasjon av disse digitale enhetene.

Det var noen innkjøringsproblemer, og det er fortsatt utfordringer knyttet til infrastruktur, som nettdækning med mer. Likeledes er kjøp av årligere lisenser dyrere enn lærerbøker som blir benyttet i flere år.

Skolene benytter både digitale og analoge læremidler. Det digitale løftet er ment å understøtte innføringen av fagfornyelsen. Valg av apper/programvare og utstyr gjøres for å oppnå en mest mulig helhetlig satsing.

Det er to hovedmålsettinger i det digitale løftet:

- Elevene skal ha digitale ferdigheter som gjør dem i stand til å oppleve livsmestring og lykkes i videre utdanning, arbeid og samfunnsdeltakelse
- IKT skal utnyttes godt i organiseringen og gjennomføringen av opplæringen for å øke elevenes læringsutbytte

Kompetanse knyttet til informasjonssikkerhet, herunder, ivaretagelse av personvernforordningen, er en svært sentral faktor i implementeringen av det digitale løftet.

Fortsatt arbeid med å forbedre spesialundervisning i skolen

I Grimstad er det fortsatt mange elever i skolen som mottar spesialundervisning. Det har blitt jobbet målrettet for å endre fokus fra individ til system. Det har skjedd forbedringer, men foreløpig har ikke dette dreineringsarbeidet gitt den ønskede effekten fullt ut.

Bakgrunnen for de enkeltvedtak som skrives, synliggjør at barn og unge ofte har svært sammensatte utfordringer. Det settes nå inn konkrete tiltak knyttet til bedre tverrfaglig samhandling relatert til dette arbeidet. Samarbeidet mellom PPT og skolene vil være helt sentralt. Det blir også viktig å se barn og unges problemstillinger i et bredere perspektiv, og således i større grad sette inn universelle virkemidler som kan hjelpe enkelteleven i selve læringsmiljøet.

Skolenes arbeid med skolenærvær og skolefravær

Grimstad kommune, i likhet med mange andre kommuner i Norge, erfarer at barn og unge av en eller annen grunn strever med å komme på skolen eller være på skolen hele skoledagen.

Grunnen for dette, er på samme måte som behov for spesialundervisning, svært sammensatt og må sees i et bredt tverrfaglig perspektiv. En tverrfaglig arbeidsgruppe i Grimstad kommune har utarbeidet nye retningslinjer for hvordan skolene skal håndtere bekymringsfullt fravær. Arbeidet med å implementere retningslinjene og måten å jobbe på er i gang. Det legges opp årlig til evaluering av arbeidet og retningslinjene.

Satsing på lesing, leseglede og leseferdigheter

Oppvekstsektoren har de siste årene jobbet målrettet med å øke leseferdighetene, og det har blitt utarbeidet felles leseplaner for skolene.

Fra høsten 2022 blir de kommunale skolene og barnehagene, samt Flatefjell barnehage, Hokus Pokus barnehage og Vikkilen barnehage, med i prosjektet READ- Agder.

Formålet med READ Agder er å gi økt leseglede blant barn og unge, og støtte foreldres involvering i barnas lesing. READ Agder er et supplement til den språk- og leseinnsatsen som allerede foregår i barnehagen og skolen. READ Agder er målrettet og henvender seg til foreldre og barn i aldersgruppen 1-3 år i barnehagen, 4-5 år i barnehagen, 1. trinn, 2. trinn og 3.-7. trinn.

Likeledes har Grimstad fått innvilget søknad om tilskuddordning for å styrke lesestimulering i skolebibliotekene gjennom Utdanningsdirektoratet.

5.2 Barnehage

Rekomp

ReKomp er et interkommunalt og regionalt kompetansetiltak. I nettverket deltar også leder av PBL (Private barnehagers landsforbund) Grimstad og leder av PBL Arendal. I tillegg deltar tillitsvalgte fra Fagforbundet og Utdanningsforbundet. Det er utarbeidet en felles plan for kompetanseutvikling for Østre Agder barnehage.

Plan for et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø

Dette arbeidet gir barnehagen et verktøy for å kunne handle raskt og riktig når et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen. Planen sier mye om forebyggende arbeid, om personalets rolle, og også noe om foreldrenes delaktighet i arbeidet.

Systemarbeid i barnehagen

Kompetanseheving gjennom utveksling av kunnskap og erfaringer mellom barnehager. PPT tilrettelegger og bistår ved behov.

Tverrfaglig samarbeid og samhandling

Bidra aktivt for å bli kjent med samarbeidspartnere i laget rundt barnet

5.3 Barnevern

Videreutvikle interkommunalt samarbeid med Arendal, Froland og Øst i Agder. Samarbeidet handler om fagutvikling og kvalitet.

Forberede og klargjøre for ny barnevernlov som skal iverksettes i 2023.

Implementere nytt fagsystem.

Følge opp kompetanseplanen. Innen 2031 skal alle som jobber i barneverntjenesten ha masterutdanning. Videreutdanning sammen med flere års erfaring vil også kvalifisere til å kunne jobbe i førstelinjen.

5.4 Felles satsinger for hele sektoren

1. Fortsatt implementering av ny organisasjonsstruktur – tverrfaglig samhandling
2. Iverksette barnevernreformen (oppvekstreformen)
3. Utarbeiding av kommunens plan for forebyggende arbeid
4. Interkommunalt prosjekt/nettverk for risikoutsatte barn – helhetlig oppfølging
5. Skape felles dialogplattformer for laget rundt barna – Visma sikker sak
6. Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis
7. Familie for første gang – frivillig ordning for førstegangsfødende med sammensatte utfordringer
8. Hjemmekonsulent – tilbud til familier med sammensatte utfordringer
9. Videreføring av Nye Mønstre - bryte mønstre hvor lavinntekt og sosiale utfordringer overføres fra en generasjon til en annen

6.Tilsyn og revisjoner i perioden

På grunnskolens område

Det er først og fremst Statsforvalteren i Agder som i henhold til opplæringsloven gjennomfører tilsyn med kommunene på grunnskolens område. Det er ikke gjennomført tilsyn med Grimstad kommune i skoleåret 2021/22. Det har heller ikke vært utført systemrevisjon.

På barnehageområdet

I perioden 01.11.2021-30.11.2021 gjennomførte Grimstad kommune tilsyn med barnehagene i kommunen. Tilsynet ble gjennomført med web-verktøy, og omhandler alle paragrafer i barnehageloven som kan etterprøves skriftlig. Barnehagenes årsmelding i BASIL per 15.12.2021 var også med som vurderingsgrunnlag i tilsynet, og en oversikt over ansatte og barn per 01.11.2021.

Det planlegges stedlig tilsyn i enkelte barnehager i løpet av 2022 og 2023.

På barnevernets område

Barneverntjenesten hadde tilsyn fra Statsforvalteren høsten 2020. Statsforvalteren avdekket flere lovbrudd, som i hovedsak dreier seg om mangelfull dokumentasjon og skriftlige rutiner i QM+. Arbeidet med å rette lovbruddene var ferdig våren 2022.

Det jobbes nå med å forberede og gjennomføre systemrevisjon fra Statsforvalteren i oktober 2022. Det landsomfattende tilsynet skal se på hvordan barneverntjenesten følger opp fosterhjemmene og fosterbarna våre.

Tverrsektorielle tilsyn

I Statsforvalterens tilsyn "*Hvordan skal Grimstad kommune sikre at det legges til rette for systematisk samhandling rundt barn og unge 7-12 år med psykiske utfordringer*" i 2020 ble det avdekket brudd på:

- Helse og omsorgsloven § 3-4: Kommunens plikt til samhandling og samarbeid
- Barnevernloven § 3-2: Samarbeid med andre deler av forvaltningen
- Opplæringsloven § 15-8: skolen skal samarbeide med relevante kommunale tjenester om vurdering og oppfølging av barn og unge

Oppvekstsektoren overtok ansvaret for å rette brudd. Arbeidet er nesten ferdig, og siste rapporteringen til Statsforvalteren er i februar 2023.

7. Oppsummering

7.1 Vi samler trådene

Kapittel 3 og 4 har presentert tilstanden i Grimstad på tre sentrale tjenesteområder for barn og unge og deres familier – barnehage, skole og barnevern. Noen områder har blitt belyst som øyeblikksbilder, mens på andre områder har det vært en intensjon å vise utvikling og endring over tid.

Alle tjenesteområdene retter seg mot barn og unge. Barnehage hovedsakelig i aldersgruppen ett til seks år, skole fra seks til atten, mens barnevernet i sitt oppdrag kan iverksette tiltak fra før barnet er født og følge ungdom med ettervern helt til de er tjuefem.

Gjennomgangen har vist et høyt aktivitetsnivå og tjenester som har brukerne i sentrum. Analysen har også avdekket flere felles områder med behov for utvikling og forbedring innenfor både forebyggende arbeid og tidlig innsats, inkludering, medvirkning og intervensjoner/tiltak når det er nødvendig og riktig.

Det som skiller tjenestene fra hverandre er at skolene (og til dels barnehagene) møter alle barn og unge. Barnevernet på sin side retter seg særlig mot barn og unge som er i sårbare livssituasjoner og har behov for målrettet hjelp og støtte. Når alle barn og unge befinner seg i barnehage eller skole, vil det nødvendigvis alltid være behov for gode samarbeidsrutiner og god samhandling mellom disse tjenestene. De vil alle være en del av «laget rundt barnet.»

Kommunen har i sine delplaner for henholdsvis barnevern, barnehage og skole, mål for virksomheten. De er til dels forskjellige, men også overlappende. Fellespunkter knytter seg særlig til at barn og unge skal ha et godt fysisk og psykososialt miljø, det skal jobbes forebyggende, barn, unge og deres familier skal oppleve at de får rett hjelp til rett tid (tidlig innsats og kvalitet) og det skal satses på ledelse på alle nivå i virksomheten.

Kommunen har nylig utformet fire satsingsområder som skal knyttes til mål i ny samfunnsdel av kommuneplanen:

- Kompetansebyen
- Livsmestring i alle faser
- Grønnere hverdag
- Næringsutvikling

Tiltak og satsinger i de ulike sektorene og enhetene, bør følgelig kunne knyttes til minst en av disse fire overordnede satsingsområdene. I oppvekstsektoren, ser vi først og fremst at virksomheten kan koples til satsingen *Kompetansebyen* og *Livsmestring*, men alle satsingsområdene vil være relevante.

7.1.1 Kompetanse og kvalitet

Kompetanse ses vanligvis som summen av tre sammenhengene elementer: kunnskaper, ferdigheter og forståelse. Ofte suppleres disse elementene med egenskaper, holdninger og verdier. Måten fagpersoner benytter sin kompetanse på, påvirkes av den situasjonen de er en del av og de relasjonene individet har til andre. Dette må sies å være særdeles viktig for fagpersoner som jobber direkte med barn og unge.

Gjennomgangen i kapittel 3 og 4, viste at alle tjenestekområdene hadde høyt fokus på kompetanse og kvalitet, og at det er planer i enhetene for etterutdanning og videreutdanning. Fagansatte i barnevernet, i barnehagene og på skolene tilhører alle en profesjon, og har som hovedregel gjennomført høyere utdanning innenfor sine fagfelt. Kunnskapsnivået må også forventes å økes ytterligere i årene som kommer ved at utdanningene nå er omgjort til masterprogrammer.

Kompetansen i tjenestene kan likevel oppleves som sårbar når endringer i forventninger til tjenesten skjer raskere enn man rekker å utvikle ny kompetanse. Barnehagene og skolene har fått flere oppgaver og forventninger knyttet til seg enn det de hadde før. Håndtering av barn og unges psykiske helse er et eksempel på det. Selv om ansatte i barnehage og skole ikke skal behandle sykdom og lidelser, er det nødvendig å ha noe kunnskap, samt at det blir en oppgave for ansatte å tilrettelegge på best mulig måte for at det enkelte barn kan være til stede og ha et likeverdig tilbud til tross for sine vansker eller utfordringer. Det blir dermed også viktig å beholde kompetanse i organisasjonen, og samarbeid og ikke minst samhandling med andre tjenester kan bli helt avgjørende.

Barnevernet rapporterer om endringer i hvilke utfordringer brukerne av tjenestene har. Mens barnevernstiltak tidligere adresserte utfordringer som fulgte av dårlig familieøkonomi, som lite mat, skitne eller dårlige klær og lignende, handler det i dag i høyere grad om foreldrekonflikter, alvorlig vold, rusmisbruk og psykiatri. Barnevernet i Grimstad rapporterer også om at de barn og unge som før hadde det vanskelig, har fått det enda vanskeligere. Dette stiller krav til kompetanse. Endring av oppdrag og mandat for barnevernet som for eksempel å dreie til mer forebyggende arbeid, hjelp til selvhjelp – tiltak overfor foreldre fremfor kompensatoriske tiltak, og aktivt legge til rette for barns medvirkning, krever også at ansatte i barnevernet har behov for kompetanseutvikling.

En annen problemstilling knyttet til kompetanse i tjenestene, er å finne en balanse mellom den «brede», generelle kompetansen, samtidig som noen utfordringer krever mer spesialisert kompetanse. Vi ser i kapittel 3 at det spesielt er relevant når barn i barnehager trenger ekstra tilrettelegging eller spesialpedagogisk hjelp, eller elever i skolen ikke klarer å nyttiggjøre seg den ordinære opplæringen. Jo bedre enhetene klarer å tilrettelegge for barn og unge innenfor det ordinære og det universelle tilbudet, jo mindre behov vil det være for det spesielle. Men det vil alltid være noen som har behov for noe annet enn det ordinære, og en viss spesialisert kompetanse må derfor også sikres.

Etter en periode hvor mange satsinger på kompetansehevende tiltak og veiledningstiltak har vært styrt og organisert nasjonalt, ser vi nå en større tendens til at det legges opp til regionale kompetansehevingsprogrammer med regionale samarbeidspartnere. Det legges i større grad opp til at kommunene skal samarbeide med «sin» statsforvalter, sitt lokale universitet/høgskolemiljø og sitt nærmiljø. Dette kan skape gode vilkår for Grimstad som kompetanseby, men fordrer at kompetansen kommer «helt ut» i feltet der ansatte og barn befinner seg, og at den kompetanseutviklingen som tilbys oppleves relevant og tilgjengelig for dem det gjelder.

7.1.2 Livsmestring i alle faser

Å mestre livet er grunnleggende for alle mennesker enten de tilhører fasen barndom, ungdomstid, voksenliv eller alderdom. I denne tilstandsrapporten har vi fått beskrevet hvordan barn i barnehagen kan oppleve å mestre livet når de fungerer godt i vennskapsrelasjoner eller de får god språkutvikling og kommunikasjonsferdigheter. På samme måte kan det gi elever i skolen følelse av å mestre livet når man lærer å takle faglige eller sosiale utfordringer på skole, og de klarer å komme seg videre i utdanningsløpet. Noen barn og unge trenger litt ekstra tilrettelegging for å

kunne oppleve mestring og utvikle seg, og perspektivet om livsmestring må derfor ha som utgangspunkt at ikke alle skal behandles på samme måte.

For foreldre som strever med å være gode og trygge i sin foreldrerolle på en måte som gjør at barnevernstjenesten er involvert i deres liv, kan det være krevende å oppleve at en mestrer livet. I kapittel 4 i denne tilstandsrapporten har vi imidlertid beskrevet hvordan barnevernet først og fremst skal være en hjelpetjeneste som gir støtte og veiledning. Gode hjelpetiltak kan bidra til at foreldre igjen kan oppleve livsmestring.

Tilstandsrapporten avdekker også utfordringer i tjenestene som kan påvirke individenes opplevelse av livsmestring. På barnehageområdet er det for eksempel behov for å se på andre måter å sikre barna tilrettelegging på, og i skolen er det elever som strever både faglig og sosialt. Barnevernet har utfordringer knyttet til de barn og unge som har det særlig vanskelig, og samtidig klare å følge opp det store antallet saker som de har.

Spørsmålet er hvordan vi som kommune skal innrette virksomheten vår og tjenestene våre for å sikre flest mulig barn og unge gode liv og livsmestring. Mange vil peke på behovet for flere ansatte og flere med høy fagkompetanse. Kommuneøkonomien vil alltid legge visse begrensninger på slike løsninger. Av og til må nyansettelser også til; for eksempel når barnevernet fikk tre nye stillinger i 2021.

Den videre redegjørelsen vil nå presentere tre strategier som det anbefales å jobbes videre med i kommende periode. Det er viktige forutsetninger for å lykkes med fremtidens barnehage, skole og barnevern, og som dessuten er slått fast i våre lovverk:

- Drive godt forebyggende arbeid
- Lykkes med tidlig innsats
- Samarbeid og samordning på tvers av enheter og sektorer

7.1.3 Forebyggende arbeid og tidlig innsats

I stortingsmelding nr. 6 (2019-2020) *Tett på - tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*, beskrives tidlig innsats i pedagogisk forstand som et pedagogisk tilbud fra tidlig småbarnsalder, at barnehager og skoler arbeider for å forebygge utfordringer, og at tiltak settes inn umiddelbart når utfordringer avdekkes. Tiltak kan være å tilrettelegge innenfor det ordinære tilbudet og/eller ved å sette inn særskilte tiltak.

I stortingsmeldingen understrekes det at tidlig innsats og kvalitet i hele utdanningsløpet er avgjørende for å lykkes med målet om en god utdanning og like muligheter for alle. I de tre første årene i et barns liv er hjernen på sitt mest formbare, og disse årene er avgjørende for videre utvikling og læring. I denne perioden utvikler hjernen seg i rekordfart, og barna lærer mer enn på noe annet tidspunkt senere i livet. Blir det lagt et godt grunnlag i disse årene, øker sannsynligheten for en god utvikling videre (Meld. St. 6:21).

Når det oppstår nye behov underveis i utdanningsløpet, skal barn og elever få rask hjelp og tilrettelegging for å unngå at utfordringene vokser seg større. Det understrekes i meldingen at tidlig innsats er viktig for den enkelte, men også for samfunnet. Når alle får hjelp tidlig, kan alle som har forutsetning for det, utvikle seg til aktive samfunnsborgere som deltar i arbeidslivet og bidrar til verdiskapningen i landet.

I ny barnevernlov, i kapittelet om kommunens og barneverntjenestenes generelle oppgaver, er det inntatt en bestemmelse om at barneverntjenesten skal drive forebyggende arbeid. Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller

utvikler atferdsvansker. Barneverntjenesten har ansvar for å sette inn tiltak tidlig for å forebygge alvorlig omsorgssvikt og atferdsvansker.

Ser vi på våre lovverk i sammenheng, kan tidlig innsats både beskrives som tidlig i forhold til alder og tidlig i forhold til problemutvikling. Tidlig i alder vil som nevnt kunne få betydning for læring og utvikling, og tidlig innsats i problemutvikling kan omfatte mange tiltak senere i livsløpet, for eksempel i forhold til å forebygge kriminalitetsutvikling, rus og avbrutt utdanning hos ungdom.

7.1.4 Ett barn og flere tjenester – om samarbeid, samordning og samhandling

De fleste barn og unge i Norge vokser opp under gode og trygge forhold. De trenger ikke noe spesielt ut over det universelle. Noen barn har det imidlertid vanskelig og står i fare for å falle utenfor eller få en skjevutvikling; enten på grunn av forhold i omgivelsene (for eksempel barnehage, skole eller fritidsarena), i hjemmet, eller fordi det er en sårbarhet ved barnet selv som innvirker.

I en kommune er det mange enheter og gjerne flere sektorer som har barn og unge som ansvarsområde. Men barn og unge lever ikke sine liv i sektorer, og et støtteapparat må derfor være basert på et helhetlig perspektiv. I praksis innebærer det at det må legges til rette for et nært samarbeid og samhandling på tvers av enheter og sektorer. Barna og deres foreldre skal kunne motta koordinerte og samordnede tjenester.

I Grimstad har vi nylig samlet sentrale tjenester for barn, unge og deres familier, i oppvekstsektoren med det formål og gi bedre og mer helhetlige tjenester til rett tid. En viktig forutsetning er dermed på plass for å lykkes med å hjelpe barn og unge i sårbare livssituasjoner gjennom oppveksten.

Samtidig har det vist seg at samarbeid, samordning og samhandling kan være vanskelig å få til i praksis. Det såkalte 0-24-samarbeidet, som er et samarbeid mellom fem direktorater, peker på at svikt i samarbeid og samordning ofte henger sammen med måten man er organisert på, at de ulike tjenestene har ulike prioriteringer, at tjenestene mangler tilstrekkelig kjennskap til hverandre og at ansvarsforholdene kan være uklare.

Med økende andel av barnebefolkningen som trenger hjelp og støtte, med krav til å både jobbe individrettet og systemrettet, og en tendens til mer komplekse og sammensatte problemstillinger, er det maktpåliggende for kommunen å holde høyt fokus på samarbeid og samordning i det videre arbeidet. Omorganiseringen er en viktig forutsetning for å lykkes, med det er ikke alene tilstrekkelig.

8. Anbefalinger til politisk nivå for veien videre i 2022/23

Sammenstilling av mål i styringsdokumentene og tilstanden på de områder som Tilstandsrapporten omtaler, viser at det er utviklingsbehov både i barnehagene, i skolene og i barnevernet.

Hvert temaområde i Tilstandsrapporten avsluttes med oppfølgingspunkter for kommende periode.

For å sikre en god og realistisk kvalitetsutviklingsprosess, er det imidlertid nødvendig å foreta prioriteringer om hva som bør iverksettes først og hva som kan komme senere.

I forbindelse med den kommende budsjett- og økonomiplanprosessen, presenteres følgende anbefalinger:

Anbefaling (hva)	Hvorfor	Konkretisering (hvordan)	Deltakere (hvem)	Konsekvenser for økonomi og ressursbruk
<u>Barnehage</u> Ressurs til veiledning og systemarbeid i alle barnehagene i Grimstad	Barnehagene vil få styrket sin egen kompetanse på tilrettelegging for barn som har spesielle behov. Vil kunne bidra til endret og forbedret praksis	Veiledning i den enkelte barnehage	Ressurs legges til enhet Barn, unge og familier	<u>Kostnad:</u> Veilednings-ressurs <u>Gevinst:</u> Færre enkeltvedtak om tilrettelegging og spesialpedagogiske tiltak som vil innebære økonomiske besparelser
<u>Barnevernet</u> Styrke tiltaksteamet «Hjemme hos»	Vi bidra til å komme tidlig inn i familier som strever. Dette vil kunne avverge skjevutvikling og forebygge omsorgsovertakelser		Barnevernet	<u>Kostnad:</u> Videreføring av ressurs til tiltaksteam <u>Gevinst:</u> Flere barn og unge som mestrer livet
<u>Skole</u> 1. Videreføre dreiningen av spesialundervisning fra individarbeid til ordinær tilpasset opplæring (universell opplæring)	Mindre stigmatiserende, bedre bruk av ressurser, flere barn kan få hjelp raskere, mer inkludering og behov for mindre saksbehandling	1. Kompetanseheving av skolens ansatte og PPT 2. Delta på Kompetanseløftet for inkluderende praksis og spesialundervisning 3. Aktiv skoleeier som initierer samlinger	Skolene i samarbeid med PPT og skoleeier	<u>Kostnader:</u> Ressurser til kurs og veiledning Kostnader til lisenser og læringsmidler <u>Gevinst</u> Færre enkeltvedtak på sikt Enklere saksbehandling Flere barn og unge som mestrer livet

2. Bruk av nye digitale lærings-plattformer og lærings-midler i kombinasjon med analoge verktøy	Det blir viktig å kombinere både digitale og analoge læringsmidler for å møte fagfornyelsen og elevens behov på best mulig måte	Skape felles forståelse for viktigheten av det digitale løftet i et helhetlig perspektiv	Skolene i samarbeid med skoleeier	<u>Kostnad:</u> Ressurser til kurs og veiledning Kostnader til lisenser og læringsmidler <u>Gevinst:</u> Oppdatert læreverk Digital kunnskap og forståelse
3. Fortsette arbeidet med å bedre elevenes psykososiale læringsmiljø	Forebygge utenforskap, mobbing og skolevegring, fremme læring og gode relasjoner	Kompetanseheving av skolens ansatte og Ressursteam mot mobbing	Tverrfaglig samarbeid mellom skolene, skoleeier og tjenester relatert til «laget rundt barnet»	<u>Kostnad:</u> Ressurser til kurs og veiledning <u>Gevinst:</u> Flere barn og unge som mestrer livet Flere barn og unge som gjennomfører utdanningsløpet
<u>Tverrfaglig</u>				
1. Skape sammenheng i tjenestenes prioriteringer	For å nå felles målsetninger relatert til laget rundt barnet	Ha gode samarbeidsprosesser og felles møtepunkter	Ledere og nøkkel-personell	Bedre og mer effektiv utnyttelse av felles ressurser
2. Fortsette med felles-samlinger for å sikre at tjenestene har tilstrekkelig kjennskap til hverandre	For å utnytte den samlede kompetansen og sikre god samhandling	Felles møtepunkter og samlinger settes i årshjul	Ledere og nøkkel-personell avhengig av tema	Bedre og mer effektiv utnyttelse av felles ressurser
3. Kontinuerlig sikre tydelige ansvars-forhold, roller og oppgave-fordeling	For å bruke ressursene best mulig og skape gode relasjoner både mellom ansatte, og mellom ansatte og innbyggere	Sikre gode stillingsbeskrivelser (PØFI), forankring i ledelse	Ledere	Bedre og mer effektiv utnyttelse av felles ressurser

4. Utarbeide og implementere felles samarbeids-systemer, internkontroll og årshjul	For å kunne samarbeide i praksis og ha kontroll av drift	Ha oppdatert internkontroll-system og egnede kommunikasjons-plattformer	Ledere og nøkkel-personell	Bedre og mer effektiv utnyttelse av felles ressurser
5. Faste, årlige temadager mellom politisk nivå og sektoren	For at politisk nivå skal være oppdatert og ha kunnskap om oppvekst-sektoren, samt å legge til rette for gode vedtak	Innarbeides i politisk møteplan	Politikere, ledere i oppvekst-sektor og nøkkel-personell	Bedre og mer effektiv utnyttelse av felles ressurser